
OBSAH

Informace o prvním sněmu ČAK	3
Úvodník	
JUDr. Karel Čermák: Rány pod pás štik a P. F. 1997	10
Z České advokátní komory	
1) Informace o prvé schůzi představenstva ČAK, konané dne 2. 12. 1996	12
2) Termíny a místa seminářů pro advokátní koncipienty	12
Články	
Prof. JUDr. Josef Macur, DrSc.: Civilní proces a zásada projednací	13
Mgr. Roman Šnyrch: Teoretické aspekty blankosměnky	24
Diskuse	
Doc. JUDr. Pavel Vantuch, CSc.: Zasahování do nezávislosti soudu a realizace práva na obhajobu	31
JUDr. Jan Růžek: Ještě ke kritice novely zákona o konkurzu a vyrovnání	40
JUDr. Jiří Jelínek, CSc.: Může poškozený podat stížnost proti usnesení o přibrání znalce?	44
Recenze a anotace	
JUDr. Michal Mazanec: Správní soudnictví (doc. dr. V. Mikule)	49
JUDr. Michal Mazanec: Správní soudnictví (JUDr. M. Mikyska)	53
Petr Hlavsa – František Klimeš: Civilní nároky a jejich uplatňování (JUDr. V. Mandák)	55
Z judikatury	57
Z kárné praxe	66
Sbírka útěchy	
JUDr. Stanislav Balík: Vzor „L“	68

Z minulosti české advokacie

JUDr. PhDr. Stanislav Balík: Ke stavu zpracování dějin advokacie
v českých zemích 69

Ze slovenské advokacie 78

Ze zahraničí

Mgr. Jan Štoviček: Společný výkon advokacie a odpovědnost
advokáta v USA 80

Prof. dr. Tomasz Grzegorzcyk: Změny v úpravě vazby
v polském trestním řízení 85

Otázky etiky v anglické advokátní komoře (dr. Václav Král) 87

Mezinárodní vztahy

Zpráva o mezinárodní konferenci na téma Evropské konvence
lidských práv ve střední a východní Evropě (JUDr. Pavel Blanický) 89

Tisk o advokacii 91

Z odborných časopisů 98

Inzerce 107

Oprava: V č. 9/1996 si laskavě opravte na str. 58 označení „Okresní soud v Brně“ na „Městský soud v Brně“. Děkujeme

**Bulletin advokacie jako jediný odborný časopis přináší pravidelně
informaci o obsahu periodik z oblasti práva a hlavních souvisejících
oborů.**

Dnes na stranách 98 – 106.

Informace o prvním sněmu ČAK

Sněm se konal 2. prosince 1996 v Kongresovém centru v Praze.

Jako host byl přítomen předseda Nejvyššího soudu ČR JUDr. Otakar Motejl a náměstek ministra spravedlnosti ČR JUDr. Vladislav Novák.

Jednání bylo zahájeno krátce po 9,00 hod. předsedou Komory JUDr. Lubošem Tichým. Po zjištění, že sněm je schopný usnášení, byl schválen volební a jednací řád. Následovala volba předsednictva ve složení dr. D. Burešová, dr. Čermák, dr. ing. R. Karas, dr. J. Nykodým, dr. T. Sokol, dr. J. Vych, které se ujalo řízení schůze. Pak byla provedena volba volební, mandátové a návrhové komise.

Poté předseda ČAK dr. L. Tichý přednesl zprávu představenstva ČAK o činnosti za uplynulé funkční období. Část týkající se bývalé Komory komerčních právníků přednesl dr. ing. R. Karas.

Následovala informace předsedy volební komise o způsobu voleb orgánů advokacie.

Zprávu o hospodaření ČAK do 30. 6. 1996 a dále od 1. 7. 1996 do konání sněmu přednesl dr. J. Klouza, dr. L. Snášelová přednesla zprávu o hospodaření býv. KKP.

Zprávu o činnosti kontrolní rady ČAK podal dr. K. Hrádela, zprávu o činnosti kárné komise a býv. disciplinární rady KKP přednesl dr. V. Horný.

Posledním bodem dopoledního programu bylo schválení organizačního řádu ČAK.

Po polední přestávce byly schváleny další stavovské předpisy – usnesení o výši ročního příspěvku na činnost ČAK a o výši poplatku za zápis do seznamu advokátů, usnesení o tvorbě a používání sociálního fondu ČAK, usnesení, jímž se schvaluje výše ročního odvodu na sociální fond Komory, usnesení, jímž se schvaluje výše náhrady za ztrátu času stráveného výkonem funkcí v orgánech Komory a upravuje poskytování náhrady hotevých výdajů.

V odpolední části byly dokončeny a oznámeny výsledky voleb do orgánů ČAK. Členové jednotlivých orgánů jsou uvedeni v závěru této informace.

Představenstvo zvolilo na své prvé schůzi předsedu Komory JUDr. Karla Čermáka a místopředsedy JUDr. ing. Radovana Karase, JUDr. Michala Račoka a JUDr. Luboše Tichého.

Předsedou kontrolní rady byl zvolen JUDr. Jan Mikš, místopředsedy JUDr. Jaroslav Vovsík a JUDr. Josef Vych.

Kárná komise zvolila předsedu JUDr. Ladislava *Kryma* a místopředsedkyni JUDr. Jindřišku *Munkovou*.

Diskuse na sněmu a technické připomínky se týkaly zejména organizačního řádu, návrhu usnesení sněmu, účinnosti Pravidel profesionální etiky a pravidel soutěže advokátů a techniky provedení voleb.

V diskusi k obsahu usnesení sněmu bylo konstatováno, že v této době nebyl sněm schopný usnášení s ohledem na to, že řada původně přítomných advokátů se již vzdálila. Sněm byl proto ukončen bez schválení usnesení závěrečným proslovem nově zvoleného předsedy ČAK JUDr. Karla *Čermáka*.

Ve večerních hodinách pokračovala ve dvou etapách slavnostní část sněmu v reprezentačních prostorách Pražského hradu. V první i druhé etapě přednesl pozdravný projev za Kancelář prezidenta republiky PhDr. Jan *Šolc* a účastníky pozdravil předseda ČAK JUDr. Karel *Čermák*. V první části přednesl dále pozdravný projev předseda Ústavního soudu JUDr. Z. *Kessler* a náměstek ministra spravedlnosti JUDr. Vladislav *Novák*. V druhé etapě pozdravil účastníky předseda Nejvyššího soudu ČR dr. O. *Motejl* a ministr spravedlnosti ČR JUDr. J. *Kalvoda*. Přítomna byla též nejvyšší státní zástupkyně JUDr. Bohumíra *Kopečná* a další významní hosté, zejména též zástupci zahraničních advokátních organizací a některých advokátních komor.

V umělecké části programu vystoupili členové Talichova komorního orchestru pod vedením Jana Talicha, kteří přednesli koncert D–dur pro klavír a orchestr Jana Nepomuka Kaňky. Sólistou byl Petr Jiříkovský.

Podrobnou informaci o průběhu sněmu lze získat z protokolu, který je uložen v kanceláři ČAK.

Členové orgánů advokacie zvolení na sněmu ČAK dne 2. 12. 1996

PŘEDSTAVENSTVO ČAK

BALÍK Stanislav, JUDr., Pařížská 28, 110 00 Praha 1, 02/23 13 561,
fax: 24 81 05 08

BROŽ Jan, JUDr., Sokolská 60, 120 00 Praha 2, tel.: 26 72 61, 26 82 34,
26 54 07, fax: 24 24 00 38

ČERMÁK Karel, JUDr., **předseda ČAK**, Národní 32, 110 00 Praha 1,
02/24 21 16 78, fax: 24 21 41 87

JIROUSEK Vladimír, JUDr., Sokolská 21, 728 83 Ostrava, 069/21 28 45,
fax: 62 13 926

KARAS Radovan, JUDr., Ing., **místopředseda ČAK**, Národní tř. 10,
110 00 Praha 1, tel.: 24 91 23 79, fax: 24 91 23 76

KRČMOVÁ Věra, JUDr., Gen. Svobody 628, 674 01 Třebíč, tel.: 0618/26 155,
fax: 28 227

NYKODÝM Jiří, JUDr., Spálená 51, 110 00 Praha 1, 29 52 79, fax: 24 91 54 86

RAČOK Michal, JUDr., **místopředseda ČAK**, Havlíčkova 11, 110 00 Praha 1,
tel. 24 81 24 21, fax: 24 81 40 03

SMEJKAL František, JUDr., Novohradská 21, 370 01 České Budějovice,
tel. 038/77 15 116, fax: 72 40 394

ŠOLC Martin, JUDr., U Imperiálu 31, 360 01 Karlovy Vary, 017/32 25 996,
fax: 017/3227781 – Jindřišská 34, 110 00 Praha 1, 02/24 10 33 16,

fax: 24 10 32 34

TICHÝ Luboš, JUDr., **místopředseda ČAK**, Václavské nám. 57, 110 00 Praha 1,
fa Squire, Sanders, Dempsey, 02/21 66 22 60, fax: 21 66 22 22, centr. 21 66 21 11

Náhradníci

JAŠKA Maxmilián, JUDr., Hálkova 2, 772 00 Olomouc, tel. 068/52 23 497,
fax: 52 24 771

JURÁKOVÁ Zdeňka, JUDr., K. Čapka 16, 415 00 Teplice, tel. 0417/26 819,
fax: 26 819

MACHOUREK Jiří, JUDr., Jakubská 9, 602 00 Brno, tel. 05/42 21 51 09,
fax: 42 21 44 82

PAPEŽ Vladimír, JUDr., nám. Přemysla Otakara II č. 6,
370 01 České Budějovice, 038/57 454, 57 366, záznamník, fax: 57 453

RITTER Petr, JUDr., Riegrova 12, 772 00 Olomouc, tel. 068/52 29 221,
fax: 52 29 226

KONTROLNÍ RADA ČAK

BALCAR Petr., dr., 14. 3. 1950, Praha 1, Žitná 25

BELLING Jindřich, dr., 29. 12. 1952, Praha 3, Husitská 70

ČERNÝ Jiří, dr., 7. 4. 1951, Havlíčkův Brod, Jižní 1313

DVOŘÁČEK Vladimír, dr., 19. 2. 1950, Břeclav, T. G. Masaryka 14

FILIP Oldřich, dr., 26. 12. 1958, Česká Lípa, Jiráskova 613

FÜRST Antonín, dr., 13. 9. 1949, Praha 5, Plzeňská 4

HOLUB Josef, dr., 21. 7. 1947, Kladno, Kleinerova 24

HRÁDELA Karol, dr., 31. 5. 1959, Praha 6, Českomalínská 27

HRUDKA František, dr., 25. 4. 1946, Praha 2, Štěpánská 61

Informace o prvním sněmu ČAK

CHOMČA Fedor, dr., 24. 4. 1954, Jablonec nad Nisou, Smetanova 66
JEHLIČKOVÁ Věra, dr., 2. 6. 1933, Praha 2, Sarajevská 1
JEŽEK Vladimír, dr., 5. 5. 1949, Ostrava 1, Dvořákova 26
KAISER Tomáš, dr., 6. 5. 1956, Praha 2, Karlovo nám. 19
KOVÁŘOVÁ Karla, dr., 28. 11. 1946, Ostrava, 17. listopadu 1790
KRACÍK Vladimír, dr., 29. 8. 1953, České Budějovice, Česká 51
MIKETA Jiří, dr., 22. 9. 1962, Ostrava 1, Českobratrská 13
MIKŠ Jan, dr., **předseda**, 10. 2. 1950, Praha 2, Na Slupi 15
MILLER Pavel, dr., 28. 10. 1942, Praha 8, Zenklova 8
MÜLLER Miroslav, dr., 24. 6. 1953, Olomouc, tř. Kosmonautů 8
NETT Alexander, dr., 14. 11. 1956, Brno, Cihlářská 19
NIPL Petr, dr., 2. 2. 1952, Praha 5, Peškové 15
NOVOTNÝ František, dr., 10. 10. 1945, Praha 1, Mezibranská 19
ORLET Erik, dr., 11. 5. 1964, Olomouc, tř. Svobody 2
PÁNIK Lubomír, dr., 17. 3. 1949, Ústí nad Labem, Masarykova 43
RADVAN Martin, dr., 21. 6. 1948, Praha 1, Jindřišská 20
ŘEMÍNEK Stanislav, dr., 24. 6. 1951, Benešov, Husovo nám. 555
ŠŤASTNÝ Zdeněk, dr., 22. 3. 1947, Olomouc, Riegrova 12
TARABA Jan, dr., 9. 2. 1959, Písek, Prokopova 339
VOSTÁREK Ladislav, dr., 29. 4. 1946, Praha 6, Mickiewiczova 17
VOVŠÍK Jaroslav, dr., **místopředseda**, 11. 2. 1947, Plzeň, Malá 6, P. O. BOX 265
VYCH Josef, dr., **místopředseda**, 1. 9. 1947, Hradec Králové, Mostecká 290

Náhradníci

BRUKNEROVÁ Eva, prom. práv., 15. 9. 1942, Brandýs nad Labem, Komenského 56
DOLEŽALOVÁ Jana, dr., 3. 8. 1940, Ústí nad Labem, Dvořákova 3
KASKA Václav, dr., 10. 8. 1951, České Budějovice, Žižkova 1
KOCINA Jan, dr., 4. 2. 1960, Plzeň, Malá č. 6, P. O. BOX 265
KORBEL Alan, dr., 27. 2. 1956, Praha 5, nám. 14. října 3
KUŘÁTKOVÁ Jana, dr., 19. 8. 1961, Brno, Bašty 6
MATĚJKA Jan, dr., 25. 10. 1946, Praha 1, Národní 32
SVEJKOVSKÝ Jar., dr., 12. 7. 1962, Plzeň, Kamenická 1
SUK Jan, dr., 10. 4. 1953, Praha 2, Na Slupi 15

KÁRNÁ KOMISE ČAK

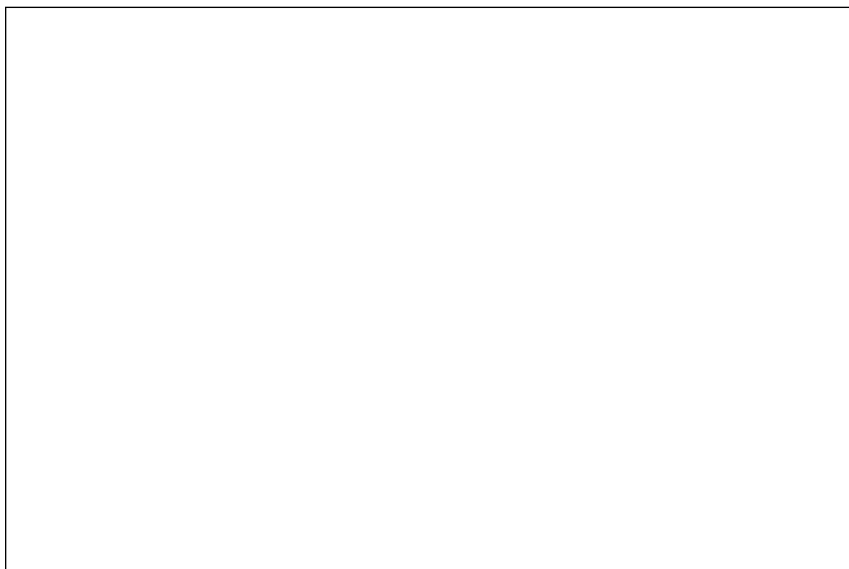
JUDr. Jan ADÁMEK, 27. 2. 1945, Sportovců 4, Cheb
JUDr. Karel ATTL, 18. 3. 1951, Pražská 493, České Budějovice
JUDr. Josef AULICKÝ, 25. 9. 1941, Kostelní 163, Český Krumlov

- JUDr. Josef BAJCURA, 18. 3. 1956, nám. Míru 588, Litvínov
JUDr. Jiřka BARTLOVÁ, 31. 10. 1941, Tuzarova 55, Praha 7
JUDr. Jaromír BERÁNEK, 6. 5. 1949, Sokolovská 31, Praha 8
JUDr. Pavel BLANICKÝ, 26. 2. 1943, Bolzanova 1, Praha 1
JUDr. Marie BORDOVSKÁ, 30. 5. 1933, Palackého 202, Frýdek–Místek
JUDr. Jiří BRÁTKA, 22. 2. 1946, Komenského náměstí 56, Brandýs nad Labem
JUDr. Jaroslav BROŽ, 18. 1. 1950, Dusíkova 3, Brno
JUDr. Miroslava CABRNOCHOVÁ, 22. 6. 1951, Zbrojnická 1, Plzeň
JUDr. Jan CAMRDA, 20. 10. 1949, Masarykovo nám. 225, Benešov
JUDr. Petr CEMBIŠ, 21. 11. 1966, Cejl 91, Brno
JUDr. Milada CIDLINSKÁ, 2. 7. 1962, Kleinerova 24, Kladno
JUDr. Marta ČIHÁKOVÁ, 25. 4. 1942, Masarykova 43, Ústí nad Labem
JUDr. Ivan DOROVSKÝ, 7. 10. 1958, Pastviny 12, Brno
JUDr. Eva FAJTLOVÁ, 7. 7. 1950, Mojžíšova 4, Ostrava 2
JUDr. Vladimír FOCKO, 20. 6. 1963, Zelný trh 21, Brno
JUDr. Miluše FORMÁČKOVÁ, 16. 9. 1941, Karmelitská 14, Praha 1
JUDr. Tomáš HOLAS, 6. 8. 1946, Pařížská 28, Praha 1
JUDr. Václav HORÁK, 31. 3. 1929, Rezlerova 298, Praha 10
JUDr. Vladimír HORNÝ, 6. 7. 1922, Kleinerova 245, Kladno
JUDr. Ilija HRUBÝ, 25. 9. 1949, Pod višňovkou 16, Praha 4
JUDr. Zuzana HUDEČKOVÁ, 14. 11. 1962, Zenklova 8, Praha 8
JUDr. Ivo JAHELKA, 18. 7. 1954, Sládkova 351/II, Jindřichův Hradec
JUDr. Petr KAFKA, 10. 4. 1951, Palackého 202, Frýdek–Místek
Mgr. Helena KALABISOVÁ, 31. 7. 1952, Chlumčanského 5, Praha 8
JUDr. Jan KALFUS, 13. 6. 1950, Celetná 26, Praha 1
JUDr. Václav KALINA, 13. 5. 1945, Heydukova 101/2, Písek
JUDr. Marie KRALIKOVÁ, 14. 12. 1950, nám. Hrdinů 3, Praha 4
JUDr. Zora KREJČÍ, 1. 8. 1941, Riegrova 12, Olomouc
JUDr. Ladislav KRYM, **předseda**, 28. 6. 1950, Národní tř. 43, Praha 1
JUDr. Ladislav KUTIŠ, 13. 12. 1944, Na Vrchu 98, Trutnov
JUDr. Milan KYJOVSKÝ, 9. 11. 1964, Poštovská 8c, Brno
JUDr. Radomil MACEK, 17. 5. 1958, Máchova 58, Lanškroun
JUDr. Miloš MACKŮ, 12. 1. 1951, Mahenova 13, Blansko
JUDr. Bedřich MACOUREK, 8. 11. 1944, Kostelní 7, Beroun
JUDr. Jan MATĚJČEK, 28. 11. 1948, Politických vězňů 98, Kolín III.
JUDr. Ladislav MOC, 8. 12. 1951, Fibichova 2, Praha 3
JUDr. Milada MOUDRÁ, 6. 5. 1947, Karmelitská 14, Praha 1
JUDr. Jindřiška MUNKOVÁ, **místopředsedkyně**, 5. 11. 1926, Veletržní 19, Praha 7
JUDr. Zdeněk NOVÁK, 18. 9. 1952, Náměstí 143, Domažlice
JUDr. Jan OŠKRDAL, 25. 1. 1950, Štefánikova 65, Praha 5

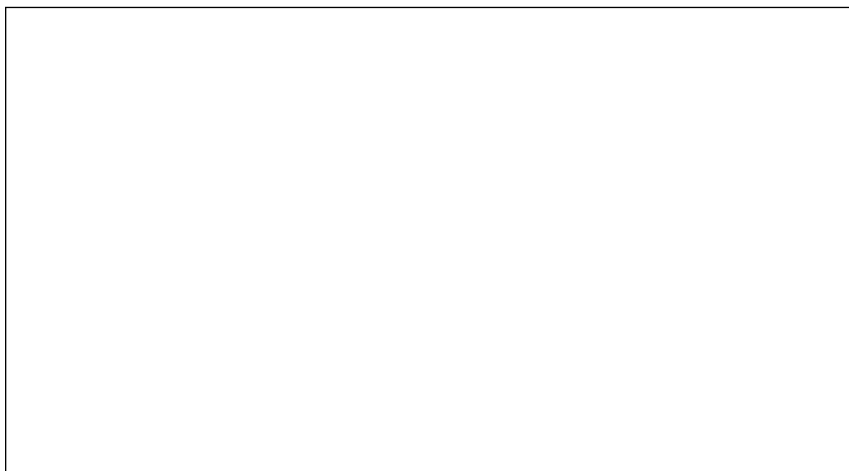
JUDr. Anna OUTLÁ, 28. 5. 1952, Doudlevecká 22, Plzeň
JUDr. Ivo PAVLŮ, 24. 10. 1949, nám. T. G. Masaryka 11, Prostějov
JUDr. Eva POLÁČKOVÁ, 25. 7. 1951, Zelný trh 1, Brno
JUDr. Petr POLEDNÍK, 13. 11. 1951, Kozí 9, Brno
JUDr. Jaroslav PROCHÁZKA, 26. 1. 1947, Pařížská 28, Praha 1
JUDr. Libor SALAJ, 19. 10. 1965, Žižkovo nám. 14, Prostějov
JUDr. Bohuslav SEDLATÝ, 3. 5. 1950, Boleslavská 137, Nymburk
Mgr. Jaroslava SKLENIČKOVÁ, 16. 4. 1946, Kleinerova 1504/24, Kladno
JUDr. Tomáš SOKOL, 6. 10. 1951, Sokolská 60, Praha 2
JUDr. Jan STARÝ, 18. 12. 1945, U Vodárny 1506, Písek
JUDr. Jarmila TÝČOVÁ, 12. 11. 1947, Nad nádražím 795, Rosice u Brna
JUDr. Vilém URBIŠ, 30. 1. 1954, Ed. Beneše 21, Bruntál
JUDr. František VAVROCH, 17. 2. 1952, Nám. Svobody 9, Vodňany
JUDr. Václav VERNER, 29. 4. 1941, Libušina 3268, Chomutov
JUDr. Dana VORLICKÁ, 2. 4. 1954, Havlíčkova 11, Praha 1
JUDr. Magdalena VOTAVOVÁ, 16. 7. 1954, Nemanická 14/440, České Budějovice
JUDr. Jiří ZBOŘIL, 27. 7. 1951, nám. Míru 37/60, Kroměříž
JUDr. Vladimír ZEITHAML, 30. 11. 1955, Jindřišská 34, Praha 1

Seznam zahraničních hostů sněmu (v abecedním pořadí)

Dr. BENN-IBLER Gerhard, viceprezident Rakouské advokátní komory
BERNABEU Carolina, zástupkyně Španělské advokátní komory
Dr. Ing. BREDA, CSc., Jaroslav předseda Komory komerčních právníků SR
BRUININCKX Gerard, viceprezident Svazu evropských advokátních komor
(Strasbourg)
Dr. DETVAI Štefan, předseda Slovenské advokátní komory
DONALD-LITTLE Dorothy M., skotská advokátka – dříve členka CCBE
FLECHEUX Georges, býv. předseda Pařížské advokátní komory
Dr. LOEWER Jorn, zástupce Německé Spolkové advokátní komory
Dr. MICHALÍČKOVÁ Zdeňka, advokátka, Řím
Dr. MICHÁLKOVÁ Darina, tajemnice Slovenské advokátní komory
MULLERAT Ramón, předseda Rady advokátních komor Evropské unie (CCBE)
RAYNER Stephen, zástupce Committee of BLS (Britská advokátní komora)
SIEMIŃSKI Andrzej, člen prezidia Hlavní advokátní rady (Polsko)
VANDERVEEREN Pascal, tajemník Valonské advokátní komory (Belgie)

JUDr. L. Tichý přednáší zprávu představenstva ČAK

Pracovní předsednictvo sněmu ČAK – zleva: dr. Račok, dr. Burešová, dr. Sokol, dr. Nykodým, dr. Vych, dr. ing. Karas, dr. Čermák

Rány pod pás štik a P. F. 1997

Aniž by si toho naše advokátní i právnická veřejnost příliš povšimla, vyšla nedávno v reedici původního vydání z r. 1938 knížka anonyma Dr. jur. Karla Květa nazvaná *Advokacie*.

Snad mě neobviníte ze skryté, ba placené reklamy té publikace, vypůjčím-li si z ní pro novoroční úvodník 1997

toto motto:

„Veškeré mravní i hmotné hodnoty v rozvratu a každý stav kromě řetězových obchodníků zubožen. Nesmírný kult měnové koruny a úplný nedostatek zřetele na její papírovost. V úřadech zápas proti personálním přežitkům, ale při tom neznadnost jejich náhrady. Záhy objev, že práce pro vlast se za určitých okolností platí dobře.“

Kolega Květ, nepochybně už nebožtík, mluvil takto po první světové válce o nově vzniklém Československu ne v letech dvacátých, ale ještě v letech třicátých. Co bychom k tomu mohli dodat v pokročilých letech devadesátých?

„Politici v médiích audiovizuálních nahánění do arény by tam spolu zápasili po vzoru gladiátorském, a publikum nuceno palci vztyčenými či k zemi ukazujícími určovat vítěze. Ring boxerský jest vyhledávaným dnes místem rozprav občanských, kdež rány pod pás sice hojně padají a jsou i nařikány, sudí ringový však z něj co tyran svobody občanské již dávno vyhozen. Ve vodách hospodářských přemnožení štik, jež po vyhubení líných kaprů vedou proti sobě válku bratrovražednou.“

Jen mi, prosím Vás teď nelajte do zatrpklých staříků, kteří houby vědí, co je to direkt, hák a solar plexus a chtěli by se přitom plést štikám do toho, kde mají pás. Jistěže ne tam, kam si takový starý rozumbrada nasazuje svůj břišní pas, aby se mu neuskřinula kýla. Ujišťuji vás, že proti těm, kteří se při jakékoliv své činnosti cítí být v aréně, ringu či aspoň v posilovně vůbec nic nenamítám: jen mě trochu ruší jejich kňučení, když tam občas taky nějakou tu ránu, ať už nad pás nebo pod pás, schytají. Já jim přece dráhu profesionálních boxerů rozhodně nedoporučoval.

Zakladatel etologie Konrad Lorenz chápal morálku jako kompenzační mechanismus, který lidstvu umožňuje přežít v situaci, kdy jeho fylogenetická výbava zůstává na úrovni doby kamenné, kdežto jeho kulturní vývoj je dovedl až do doby atomové. Jinak řečeno, zastydle lidské pudy stále ženou člověka k neandrtálským exhibicím v boxerských rinzích, kdežto morálka ho má vést k tomu, aby bez

zbytečného povyku přežil jako kulturní člověk třeba i recepce ve španělském sále. Obávám se, že za zvlášť úspěšné překonání našeho nepochybného fylogenetického deficitu nelze považovat ani ony bolestné výkřiky, že jsem dostal ránu pod pás, když sám v té hospodě držím nohu od židle a mlátím s ní ušlechtilé pouze do hlav kolemstojících, sedících i ležících padouchů, kteří, nemajíce ponětí o férovosti, mě občas kopnou do kotníku.

Zkrátka a dobře, tam, kde nepadají žádné rány, nepadají ani rány pod pás, a to ani pod pás těch nejčilejších štik. A tak tomu je tam, kde morálka kompenzuje naši atavistickou výbavu na lidstvem mezitím dosaženou kulturní úroveň.

Teď si určitě myslíte, že rovnou přejdu na pravidla profesionálního chování advokátů a jejich význam pro polidštění opice. Ale ne, aspoň na začátku toho nového roku dám chvíli pokoj a budu se spíš snažit dospět k závěru.

Naši národohospodáři, dnes zvaní makroekonomové, nám říkají, že s vysokým saldem zahraničního obchodu se dá žít. Mají pravdu. V úvaze novoroční bych dodal, že žít se dá i s vyšší inflací, pasivním státním rozpočtem či nepatrným růstem hrubého národního důchodu. My, obyčejní hospodáři, neboli mikroekonomové, taky zrovna nemusíme mít zcela povolené opasky a opatřovat si nové velikosti extra large, a přece přežijeme. Co unavuje, je to stále vnucované přesvědčení, že normální život člověka je život v ringu. Život podle naší troglodytické fylogenetické výbavy. Život nekompensovaný morálkou na úroveň života kulturního lidstva.

Když zazněl novoroční zvon, byl jako ringový gong, jenž oznámil konec pěstních zápasů. Provazy odstraněny a pódium se skládá. Publikum i zápasníci se rozcházejí mlčky. Na místě zůstává jen pár nezřetelných, koží přioděných postav. Mihně se kyj a jedna z nich padá sražená ranou pod pás.

Moc kýčovitě, ne? Tak tedy trochu civilněji:

Ať veškeré mravní i hmotné hodnoty jsou v rozkvětu a ne v rozvratu. Ať se nám vrátí občanská ctnost. Ať si právo tiše klade i mravní otázku po spravedlnosti. Ať k tomu každý trochu přispějeme. Ať se toho dožijeme ještě v tomto tisíciletí. To všechno vám i sobě přeje v novém roce 1997

Karel Čermák

Prosinec 1996

Z ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY

1) Informace o první schůzi představenstva ČAK dne 2. 12. 1996

Schůze se konala bezprostředně po tom, co sněm zvolil nové členy a náhradníky představenstva.

Dr. Tichý sdělil, že otázka osoby předsedy ČAK pro příští funkční období byla široce diskutována a z diskuse vyplynul jednoznačný závěr navrhnout pro příští funkční období do této funkce JUDr. Karla Čermáka.

Dr. Čermák poděkoval dr. Tichému, který byl nucen z pracovních důvodů odmítnout kandidovat na funkci předsedy. Vyzval členy představenstva k předložení dalších návrhů. Dr. Šolc navrhl na funkce místopředsedů dr. ing. Karase, dr. Račoka a dr. Tichého, a to z důvodu zachování kontinuity.

V tajné volbě byl pak předsedou ČAK z 11 platných hlasů zvolen 10 hlasy JUDr. Karel Čermák, místopředsedy dr. ing. R. Karas 11 hlasy a dr. Tichý a dr. Račok 10 hlasy.

Dr. Čermák pak předložil návrh usnesení o vyhlášení stavovských předpisů a o Věstníku ČAK, zpracovaný dr. Račokem.

Představenstvo uvedený stavovský předpis schválilo a uložilo dr. Račokovi připravit konečné znění pro tisk.

2) Termíny a místa konání seminářů pro advokátní koncipienty v I. pololetí 1997

- a) výběrový seminář: 18. – 21. 3. 1997 (Seč – Juniorcentrum)
- b) seminář z oblasti civilistiky: 7. – 11. 4. 1997 (Brno – hotel Santon)
- c) vstupní seminář: 21. – 25. 4. 1997 (Seč – Juniorcentrum)
- d) trestněprávní seminář: 12. – 16. 5. 1997 (Přední Labská – Krkonoše)

Na konci tohoto čísla BA je závazná přihláška, kterou po vyplnění a zaškrtnutí seminářů, jichž se chcete v uvedených termínech zúčastnit, zašlete nejpozději do 15. února 1997 k rukám pí. Anny Šolcové, ČAK, Národní třída 16, 110 00 Praha 1 (tel. 2491 3606).

Prof. JUDr. Josef Macur, DrSc.
PF MU Brno

Civilní proces a zásada projednací

Zásada projednací je abstraktní, teoretickou konstrukcí, která byla postupně vypracována a zdokonalována procesní právní vědou posledních dvou století. Význam této zásady však spočívá nejen v tom, že umožňuje hlouběji pochopit samotnou povahu civilního procesu, objasnit jeho strukturu a spolehlivě jej odlišit od jiných druhů procesů, ale také v tom, že uplatnění zásady projednací v civilním procesu výrazně ovlivňuje praktickou činnost všech subjektů zúčastněných na řízení od podání žaloby až do právní moci konečného soudního rozhodnutí. Zásada projednací totiž vymezuje vztah soudní moci a svobody stran při shromažďování skutkového materiálu v civilním řízení, určuje míru předpokládané aktivity stran na straně jedné a soudu na straně druhé při realizaci uvedené procesní činnosti a posléze stanoví také odpovědnost za nedostatky této činnosti.

Shromažďování skutkového materiálu potřebného pro posouzení a rozhodnutí civilního sporu zahrnuje jednak vnesení určitých skutečností do civilního procesu prostřednictvím skutkových tvrzení sporných stran, jednak soustředění důkazního materiálu, jako jsou výpovědi svědků, odborné posudky znalců, obsah listin, atd., jímž má být dokázána pravdivost přednesených skutkových tvrzení. Podle zásady projednací přísluší základní aktivita a iniciativa při shromažďování skutkového materiálu stranám, nikoliv soudu. Strany také nesou plnou odpovědnost za výsledky této procesní činnosti. Nepodaří-li se náležitě zjistit a objasnit skutečnosti důležité pro rozhodnutí věci a nastane stav „non liquet“ („není jasno“), postihnou nepříznivé důsledky tohoto stavu výlučně stranu zatíženou důkazním břemenem, nikoliv soud, na nějž se subjektivní důkazní břemeno zásadně nevztahuje. Totéž v podstatě obdobně platí v případech, kdy strana neuvede do sporu potřebné skutkové okolnosti a nesplní tedy svoji povinnost tvrzení. V řízení ovládaném zásadou projednací soud není povinen, ale ani oprávněn vyvíjet při shromažďování skutkového materiálu iniciativu, která by svou intenzitou odpovídala „vyšetřování“, jak se uplatňuje např. v procesu trestním. Zásada vyšetřovací, která ukládá soudu, aby sám z vlastní iniciativy objasňoval všechny rozhodné skutkové okolnosti, se v civilním procesu uplatňuje pouze výjimečně. Zá-

konodárce vyžaduje takový postup soudu pouze v případech zvýšeného veřejného zájmu na projednání věcí určitého druhu (např. věcí nesporného soudního řízení).

Postupně byl vývojem překonán dříve mezi procesualisty rozšířený názor, že zásada projednací a zásada vyšetřovací se mohou uplatňovat jen ve své „čisté“ podobě a že tedy v řízení ovládaném zásadou projednací má soud zůstat v souvislosti se zjišťováním skutkového stavu absolutně pasivní. Podobně byla zase vylučována možnost určité aktivity stran při objasňování důležitých skutečností v řízení ovládaném zásadou vyšetřovací. Ve skutečnosti je zásada projednací ve své „čisté“ podobě jen formálně logickou konstrukcí, jíž ve skutečnosti nic neodpovídá. V praktickém uskutečňování soudnictví nelze mocenské aspekty činnosti soudu v žádném směru a v žádné fázi řízení absolutně vyloučit, neboť mocenská povaha soudu jako státního orgánu patří k samotné jeho podstatě. Abstraktní konstrukce zásady projednací a zásady vyšetřovací umožňuje základní vymezení vztahu mezi svobodou stran a soudní mocí v civilním řízení. To však nevyklučuje jemnější a podrobnější vymezení tohoto vztahu i v rámci samostatného uplatňování každé z uvedených zásad.

V souvislosti s uplatňováním zásady projednací vzniká potřeba určité „optimalizace“ vzájemného poměru aktivity stran a aktivity soudu při shromažďování skutkového materiálu v civilním řízení. Okolnost, že v rámci uplatňování zásady projednací je nutno rozlišovat jak prvky svobody stran, resp. jejich volné procesní aktivity, tak prvky mocenského působení soudu, resp. jeho aktivity při zjišťování skutkového stavu, nemůže vést k závěru, který je v procesní právní vědě někdy zastáván, že rozlišování obou zmíněných zásad není opodstatněné, neboť obě zásady zahrnují jak prvky uplatnění aktivity soudu při shromažďování skutkového materiálu a nerozlišitelně přecházejí jedna v druhou, aniž by umožňovaly jejich jednoznačnou objektivní diferenciaci. Ve skutečnosti zásada projednací nepřechází lineárně v zásadu vyšetřovací a obě zásady netvoří pouze dvě kvantitativně rozdílné složky jediného kvalitativně nediferencovaného celku. Již při empirickém zkoumání této problematiky je zřejmé, že mezi oběma zásadami je kvalitativní rozdíl, neboť v případě uplatnění zásady projednací podstatně a výrazně převažují prvky aktivity stran při shromažďování skutkového materiálu, kdežto v souvislosti se zásadou vyšetřovací výrazně převažují prvky aktivity soudu. Intenzita mocenského působení soudu v řízení ovládaném zásadou projednací je mnohem nižší než v řízení ovládaném zásadou vyšetřovací. Tento podstatný a zřejmý rozdíl dostatečně odůvodňuje konstrukci dvou kvalitativně rozdílných procesních zásad, jež nelze navzájem zaměňovat nebo směšovat.

V dané souvislosti je možno poukázat na dalekosáhlé rozdíly mezi civilním procesem kontinentálního právního systému a civilním procesem anglosaským, jež se samozřejmě týkají také procesní činnosti spojené se shromažďováním

skutkového materiálu ve sporu. Přitom nelze pochybovat o tom, že jak civilní proces kontinentální, tak anglosaský, jsou ovládány zásadou projednací. Kdyby se tato zásada uplatňovala pouze ve své „čisté“ podobě, nebylo by pro diferenciaci různých způsobů uplatňování zásady projednací místa.

Kontinentální civilní proces přiznává stranám mnohá různá subjektivní procesní práva, jež se týkají procesní činnosti spojené se shromažďováním skutkového materiálu důležitého pro rozhodnutí věci. Stranám v civilním řízení přísluší právo přednášet svá skutková tvrzení, na nichž zakládají uplatňovaný nárok, vyjadřovat se ke skutkovým tvrzením odpůrce, navrhnout důkazy, vyjadřovat se k provedeným důkazům a klást otázky druhé procesní straně, svědkům, znalcům, popřípadě dalším osobám zúčastněným na řízení. Procesní strana může zcela nebo zčásti doznat pravdivost skutkových tvrzení odpůrce, ale může také zůstat nečinná nebo podstatně omezit své skutkové přednesy, nemusí popírat skutková tvrzení odpůrce, může zůstat pasivní v důkazním řízení a žádné nebo jen určité důkazy nenavrhovat, popřípadě se nevyjadřovat k provedeným důkazům.

Iniciativa soudu při shromažďování skutkového materiálu je v kontinentálním civilním procesu podstatně omezena. Soud nesmí svojí aktivitou nahrazovat procesní činnost stran, směřující k uvedení určitých skutečností do řízení a k navrhování potřebných důkazů. V důsledku toho se nemůže na soud vztahovat břemeno tvrzení, ani břemeno důkazní. K určitému omezení zásady projednací však v kontinentálním civilním procesu dochází nejen tím, že zákon ukládá procesním stranám povinnost pravdivého a úplného vylíčení skutkových okolností, ale také tím, že civilní soudní řád stanoví dotazovací, poučovací a vysvětlovací povinnost soudu. Soudce je povinen vyvinout aktivní úsilí k tomu, aby strany splnily svoji povinnost pravdivého a úplného objasnění skutkového stavu. Zanedbání uvedené aktivity ze strany soudce je podstatným nedostatkem jeho procesního postupu. Pokud ovšem strana přesto, že byla soudem náležitě poučena, nedoplní nebo neopraví své písemné podání nebo skutkový přednes, musí nést všechny nepříznivé následky, jež jsou s tím spojeny (např. zamítnutí žaloby, protože strana nerespektovala své břemeno tvrzení nebo břemeno důkazní). Soud však nesmí žádným způsobem přímo a bezprostředně procesní stranu k doplnění či opravě skutkových přednesů donucovat (např. uložením pořádkové pokuty).

V řízení ovládaném zásadou projednací vystupuje do popředí potřeba a význam zastoupení procesní strany advokátem. Jestliže strany v takovém řízení musejí samostatně a iniciativně usilovat o prosazení svého práva, je třeba jejich nedostatek právních znalostí a nezkušenost ve vedení sporu kompenzovat činností advokáta. Poučovací povinnost, byť v menším rozsahu, má soud ovšem i v případě, že strana je zastoupena advokátem. Názor soudu na určitou procesní otázku může být i jiný než názor advokáta; proto je žádoucí, aby bylo straně po-

skytuto poučení odpovídající názoru soudu. Poučovací povinnost vzniká soudu vždy, jestliže návrh žalobce nebo obrana žalovaného postrádá zákonem předepsaný obsah, anebo jestliže odstranitelný nedostatek návrhu brání jeho náležitěmu projednání. Takovým nedostatkem je i neurčitost žalobního návrhu a neúplnost skutkového stavu (jestliže žalobce neuvede a neobjasní skutečnosti odpovídající skutkovým znakům právní normy, na jejímž základě uplatňuje svůj nárok). Poučení poskytované procesní straně soudem ovšem nesmí vyvolávat dojem, že soud zvýhodňuje určitou stranu a přestává být nestranným.

Poučovací povinnost soudu především znamená, že soud má přesně zjistit, čeho se strana domáhá, jestliže její návrh není zcela jasný nebo trpí právními nedostatky. Pokud se žalobce domáhá vydání věcí, musí soud dosáhnout vysvětlení, na které konkrétní věci se návrh vztahuje. Potřeba doplňujících údajů se může projevit také až v průběhu řízení. Jestliže např. žalobce uplatní nárok ze smlouvy, může vznik a obsah smlouvy vylíčit stručněji v očekávání, že žalovaný nebude v uvedeném směru tvrzení žalobce popírat. Teprve v případě, že přednesy žalobce budou popírány, vznikne potřeba, aby žalobce podrobněji a konkrétněji objasnil, jak došlo k uzavření smlouvy, zda se tak např. stalo na základě telefonického rozhovoru, jaký byl slovní obsah jednání stran, popřípadě který zaměstnanec firmy nebo zástupce žalobce se žalovaným jednal apod.

Poučovací povinnost soudu patří k důležitým prostředkům uskutečňování cíle civilního soudního řízení. Její porušení může být i důvodem zrušení prvostupňového rozsudku v odvolacím řízení a vrácení věci nižšímu soudu. Uvedená povinnost soudu není v rozporu se zásadou projednací, neboť soud nesmí učinit více než skutkové přednesy strany, jíž poskytl poučení, zhodnotit. Pokud se strana tímto poučením neřídí a nedoplní své přednesy, je doplnění skutkového stavu soudem z úřední moci a nezávisle na vůli stran vyloučeno.

Od povinnosti poučovací lze rozlišit vysvětlovací povinnost soudu, která se nevztahuje pouze přímo na procesní strany, ale týká se širší aktivity soudu při objasňování skutkového stavu. Do tohoto rámce lze zahrnout soudní příkazy třetím osobám k předložení písemných dokumentů, informačních zpráv nebo předmětu ohledání, vyžádání a připojení jiných soudních spisů nebo listin, jež se nacházejí u veřejných úřadů či notářů apod.

Významným prostředkem aktivity soudu při shromažďování skutkového materiálu je jeho povinnost dotazovací, která dovoluje soudu klást otázky procesním stranám, svědkům, znalcům, popřípadě i třetím osobám (např. držitelům důležitých listin či předmětů ohledání apod.). V souladu s touto povinností soud řídí celé důkazní řízení, organizuje a vede výslech svědků, popřípadě znalců i samostatně určuje taktiku takového výslechu, aby mohl být co nejlépe splněn účel řízení, resp. požadavky obecně kladené na výkon soudnictví, jehož cílem je ochrana subjektivních soukromých práv a zákonem chráněných zájmů.

Ve srovnání s uvedenou charakteristikou civilního procesu kontinentálního právního systému je v anglosaském právním systému organizace a řízení celého civilního procesu v daleko větší míře svěřeno stranám, kdežto funkce soudu je spatřována výlučně v jeho rozhodovací činnosti. Civilní právo procesní Velké Británie a Spojených států amerických i dalších zemí anglosaského právního systému nestanoví poučovací povinnost soudu, neboť takovou jeho činnost považuje za neslučitelnou s požadavkem nestrannosti soudu a rovného postavení stran před soudem. Poskytnutí jakéhokoliv poučení stranám samotným soudem je chápáno jako porušení požadavku jeho nestrannosti a jako preference zájmů jedné z procesních stran na úkor strany druhé.

V anglosaském civilním procesu není ani dotazovací povinnost považována za slučitelnou s postavením a funkcí soudu. Podle anglosaského procesního práva např. výslech svědka soudem by nebylo možno považovat za nestranný, neboť soudce nemůže kladení otázek a celkovou organizaci výslechu oddělit od svého vnitřního přesvědčení a hodnocení důkazů. Otázky proto kladou vyslychaným osobám procesní strany, resp. jejich advokáti. Soudci přísluší pouze posouzení přípustnosti otázky. Otázku položenou v rozporu s pravidly civilního procesního práva nepřipustí. Jinak zůstává v procesu pasivním; aktivně zasahuje teprve svým rozhodnutím, jež zakládá na hodnocení vykonaných důkazů.

Méně výrazné než rozdíly v uplatnění zásady projednací z hlediska obou uvedených velkých právních systémů jsou rozdíly v uplatňování zásady projednací z hlediska právních řádů různých zemí kontinentálního systému. Vzhledem k tomu, že české civilní právo procesní prochází v současné době určitým přechodným obdobím, vzniká otázka, jaké změny lze očekávat, resp. jaké změny jsou žádoucí v budoucí legislativní úpravě zásady projednací. Lze usuzovat, že nová, dokonalejší úprava by měla přihlédnout jednak k dlouhodobému vývoji civilního práva procesního v českých zemích jednak také k současné právní úpravě uplatňované ve vyspělých sousedních zemích, zejména v těch, s nimiž je náš civilní soudní řád spjat svým historickým vývojem.

V době totalitního společenského systému byl civilní proces českých zemí postižen hrubými deformacemi, jimž do značné míry podlehla také úprava zásady projednací. Základní úsilí totalitního státu směřovalo především k potlačení těch základních rysů civilního procesu, které vyjadřují jeho demokratický, humánní charakter a jsou spojeny s požadavkem svobody a dispoziční volnosti stran v podmínkách civilního soudního řízení. K deformacím civilního procesu v této oblasti docházelo v souvislosti s uplatňováním zásady materiální pravdy, která byla spíše politickým heslem než vědecky zdůvodněnou konstrukcí a měla především zdůvodnit neorganické a protisystémové zásahy do tradiční koncepce civilního soudního řádu, který původně, po vzniku Československa v roce 1918, recipoval v podstatě rakouskou úpravu, založenou na ideách formulovaných zejména již

tvůrcem rakouského soudního řádu, F. Kleinem. Proklamování vedoucího postavení zásady materiální pravdy mělo jen umožňovat a zdůvodňovat zavádění nových procesních institutů a procesních praktik, které odporovaly povaze civilního procesu (např. zavedení široké účasti prokurátora v civilním řízení, který mohl prakticky neomezeně do tohoto řízení vstupovat a ve značném rozsahu dokonce podávat i návrhy na zahájení řízení o individuálních právech soukromoprávních subjektů, což odporovalo zásadě rovnosti stran, kontradiktornosti sporu i dispoziční svobodě a volnosti účastníků řízení; totéž se v podstatě týkalo i později zavedené účasti národního výboru a společenské organizace v civilním řízení).

V posledních letech se v důsledku několika novelizací civilního soudního řádu přiblížilo uplatnění zásady projednací v civilním procesu České republiky základnímu pojetí této zásady ve vyspělých demokratických zemích kontinentálního právního systému. Tento vývoj však nelze považovat za skončený. V civilních soudních řádech nejbližších sousedů České republiky se uplatňuje více významných procesních institutů, založených na zásadě projednací, jež české procesní právo neobsahuje. Tím není řečeno, že tyto instituty mají být bez dalšího mechanicky převzaty do české právní úpravy. V každém případě však je nutno se uvedenou cizí právní úpravou zabývat, hlouběji zkoumat konstrukci a uplatnění uvedených procesních institutů a posoudit vhodnost jejich zakotvení také v českém civilním soudním řádu.

Především se jedná o civilně procesní institut soudního doznání. Tento institut se vztahuje na procesní situace, kdy jedna strana sporu dozná skutková tvrzení druhé procesní strany, jejichž obsah jí není příznivý. Podle rakouského civilního soudního řádu je soudní doznání jednostranným prohlášením před soudem, jímž se strana shoduje se skutkovým tvrzením odpůrce (§ 266 a násl. platného rakouského civilního soudního řádu). Platnost doznání je podmíněna procesní způsobilostí strany (resp. jejího zákonného nebo zvoleného zástupce). Soudní doznání je chápáno jako procesní úkon, jímž strana sděluje své poznatky o skutečnostech. Účinnost doznání není závislá na tom, zda si strana procesní účinky doznání přejí, popřípadě na tom, zda účinky doznání jsou jí známy. K účinnosti doznání rakouský civilní soudní řád nevyžaduje, aby bylo přijato druhou procesní stranou.

Podle civilního soudního řádu Spolkové republiky Německo se soudním doznáním rozumí jednostranné prohlášení strany, že se shoduje s tvrzením odpůrce, které jí není příznivé. Není nutné, aby doznané tvrzení odpůrce bylo výslovně prohlášeno za pravdivé, postačí pouhé prohlášení, že strana nepopírá ani nepochybuje skutková tvrzení odpůrce a že jsou tedy tato tvrzení nesporná. Souhlas nebo přijetí doznání druhou stranou nejsou podmínkou jeho účinnosti.

Předmětem doznání mohou být pouze skutečnosti, nikoliv práva a právní vztahy. Soud musí doznané skutečnosti bez jakéhokoliv zkoumání položit za základ svého rozhodnutí. Může však bez omezení zkoumat, zda doznané skutečnosti odpovídají

zákonným znakům příslušné právní normy. Strana, která doznala určité skutečnosti, může kdykoliv navrhnout zamítnutí žaloby z právních (nikoliv skutkových) důvodů.

Rakouská i německá soudní praxe uznává i tzv. anticipované doznání, učiněné procesní stranou ještě před tím, než byla uplatněna skutková tvrzení, jež jsou předmětem doznání. Přípustnost anticipovaného doznání je vyvozována z povinnosti procesních stran pravdivě a úplně vylíčit skutkový stav věci (§ 178 rakouského civilního soudního řádu). Účinky doznání nastoupí až od okamžiku, kdy odpůrce, který nese břemeno tvrzení a břemeno důkazní, přednese potřebná skutková tvrzení, na nichž zakládá své právní stanovisko.

Soudní doznání může obsahovat také různé dodatky nebo omezení. Žalovná strana může např. doznat skutečnosti, na jejichž základě vznikla žalobcem uplatněná pohledávka, nemusí však doznat skutečnosti důležité z hlediska jejího promlčení. Zvláštním případem je tzv. kvalifikované doznání, kdy odpůrce dozná skutková tvrzení pouze částečně. Např. strana žalovaná o vrácení půjčky dozná přijetí peněz i svůj příslib, že peníze v určité době vrátí, avšak k tomuto prohlášení dodá, že peníze již žalobci vrátila. Účinky doznání se v takovém případě nevztahují na dodatečný přednes o vrácení peněz.

Soudní doznání může být učiněno kdykoliv v průběhu ústního jednání před soudem prvního stupně, a to až do vynesení konečného soudního rozhodnutí. Také v odvolacím řízení může být soudní doznání uplatněno kdykoliv na ústním jednání až do ukončení tohoto řízení.

Procesní strana, která doznala určité skutečnosti, může podle rakouského procesního práva své doznání přípustné, jestliže s tím odpůrce souhlasí; bez jeho souhlasu je odvolání doznání účinné pouze tehdy, jestliže strana podá důkaz, že doznání bylo nepravdivé a bylo důsledkem omylu. Odpůrce může ovšem kdykoliv bez omezení odvolat svá skutková tvrzení, která druhou stranou byla doznána. Není tedy na soudní doznání druhé strany nijak vázán.

Vázanost soudu doznáním procesní strany nepřichází v úvahu v řízení, v němž se uplatňuje zásada vyšetřovací. V řízení ovládaném zásadou projednací je soudní doznání považováno za neúčinné, je-li v rozporu se skutečnostmi obecně známými, popřípadě se skutečnostmi, o jejichž nepravdivosti se soud přesvědčil ze své úřední činnosti, jakož i se skutečnostmi, které je soud povinen zkoumat z úřední povinnosti (např. skutečnosti zakládající pravomoc či příslušnost soudu nebo procesní způsobilost stran). Podle rakouské soudní praxe je doznání neúčinné také ohledně skutečností, které se ještě před jeho učiněním jednoznačně ukázaly na základě dokazování provedeného v daném řízení jako nepravdivé (rozpor soudního doznání se spisem). Doznání není samozřejmě účinné ani tehdy, je-li v rozporu s pravomocným odsuzujícím trestním rozsudkem.

Při posuzování otázky eventuálního budoucího zařazení institutu soudního doznání do civilního soudního řádu České republiky je nutno především vzít v úvahu

dvě základní koncepce zásady projednací, které se zvláště výrazně promítají do uvedeného institutu. Podle prvé z nich vytvářejí skutkový stav důležitý pro rozhodnutí věci samy procesní strany svou aktivitou a není úlohou soudu, aby tuto jejich aktivitu ovlivňoval. Proto v civilním sporu nejde o to, aby konečné rozhodnutí odpovídalo skutečnému stavu věci, ale spíše jen o to, aby na skutkový stav vyplývající z procesní činnosti stran, byly správně aplikovány předpisy hmotného práva. Jak zastánci této koncepce tvrdí, strany mohou v řízení ovládaném zásadou projednací nakládat nejen svými subjektivními procesními právy, ale také samotnými skutečnostmi, na nichž soud zakládá své rozhodnutí. V tomto smyslu strany mají v civilním řízení právo na „svůj“ skutkový stav, který není výrazem objektivních poznatků o skutečnostech vnějšího světa, ale zvláštní konstrukcí, vyplývající z procesní činnosti stran, která může, avšak také nemusí odpovídat objektivní skutečnosti.

Úspěšnost strany ve sporu je ve smyslu uvedeného pojetí nutno posuzovat podle její schopnosti prosadit „svůj“ skutkový stav, jímž je soud vázán. K tomu přistupuje další zdůrazňovaná okolnost, že soud se musí omezit na důkazní prostředky navržené stranami, i kdyby byl vnitřně přesvědčen o tom, že skutkový stav lze plně objasnit jen za pomoci jiných, dalších důkazů, které bez návrhu stran nemůže provést. Skutkový stav, který jednání musí soud položit za základ svého rozhodnutí, je proto spíše výsledkem subjektivních záměrů v činnosti stran, jejich procesních schopností a taktiky než objektivním obrazem věcí, dějů a jevů vnějšího světa, jak ve skutečnosti nastaly a jsou rozhodující pro vznik, změnu či zánik subjektivních soukromých práv podle hmotného práva. Podle uvedené koncepce v civilním procesu strany bojují o své vítězství bez všech ohledů, vystupují v tomto směru zcela svobodně a jsou vedeny pouze osobním úsilím o úspěch ve sporu. Není považováno za nespravedlivé nebo nemorální, jestliže strana podlehe ve sporu v důsledku své neobratnosti a procesní nezkušenosti, resp. nedostatku vhodné procesní taktiky, neboť podle uvedených názorů i v případě mimosoudního posuzování různých nároků vůči jiným soukromoprávním subjektům je obecně uznáváno, že úspěch strany např. ve smluvním jednání záleží pouze na její obratnosti a dovednosti, která nemůže být nahrazena nějakou pomocí ze strany státních orgánů. Jestliže pak strany svým „nakládáním skutkovým stavem“ dosáhnou toho, aby soud vydal rozhodnutí, jež je v rozporu se skutečnými hmotněprávními poměry, nastává podle zastánců uvedené koncepce zcela přípustná situace, jako kdyby strany dosáhly změny hmotněprávních poměrů soukromoprávním jednáním. Této změny je totiž možno podle zmíněných názorů dosáhnout jak prostředky hmotněprávními, tak i procesním „nakládáním“ skutečnostmi. Nepravdivé soudní doznání je v tomto smyslu považováno za právně i morálně relevantní prostředek změny hmotněprávních vztahů.

Podle druhé koncepce zásady projednací tato zásada pouze umožňuje stranám, aby volně nakládaly určitými svými procesními právy, která se vztahují

k procesní činnosti spojené se zajišťováním, objasňováním a vysvětlováním skutkového stavu projednávané věci. Nemohou nakládat samotnými skutečnostmi, neboť tyto nastaly před procesem, nezávisle na procesu a jejich existence nemůže být v žádném směru dotčena činností procesních subjektů. Strany mohou objektivně dané skutečnosti, které v minulosti nastaly, pouze poznávat, nikoliv volně vytvářet. Kdyby mohly nakládat skutečnostmi, celý soudní proces by ztratil svůj objektivní základ a stal by se pouhou formální hrou, v níž soud procesní straně, která ve hře zvítězí, přizná určité právo nikoliv proto, že se stala ještě před procesem a mimo proces nositelkou tohoto práva, ale proto, že ve hře zvítězila. Civilní proces však plní vedle úlohy ochrany subjektivních práv také úlohu ochrany právního řádu a funkční vazby mezi právem hmotným a procesním předpokládají, že civilně procesní ochrana bude poskytnuta skutečným, reálně existujícím právům, jež vyplývají ze skutečností předpokládaných normami objektivního soukromého práva. Poskytování ochrany nějakým fiktivním, neexistujícím právům a právním vztahům, založeným na fiktivních, objektivně neexistujících skutečnostech, je z hlediska funkce ochrany právního řádu nemyslitelné. Objektivní právo nelze uměle a svévolně odtrhnout od objektivních, reálně existujících skutečností, na nichž je v souladu s vůlí zákonodárce založeno. Obecnému cíli ochrany právního řádu může sloužit pouze rozsudek založený na pravdivém zjištění všech rozhodných skutečností.

Význam zásady projednací, jak je chápán ve zmíněném druhém pojetí, nepočívá v libovolném subjektivním nakládání skutečnostmi procesními stranami, ale ve vytváření podmínek pravdivého zjištění a objasnění skutkového stavu věci. Strany totiž nejlépe znají skutkové okolnosti, které nastaly před procesem a samy svou aktivitou a iniciativou vnesou do řízení potřebná skutková tvrzení i důkazní materiál. Současně však vzniká povinnost soudu pravdivě zjistit skutečnosti důležité pro rozhodnutí věci, což předpokládá existenci určitých nezbytných procesních oprávnění soudu při zjišťování skutkového stavu, zejména jeho právo dotazovací, poučovací a vysvětlovací. Právní ochranu pak nelze přiznat skryté dispozici hmotnými právy procesními stranami v průběhu řízení, neboť procesní dokazování nelze zneužívat k dosažení hmotněprávních účinků. Právní řád totiž poskytuje dostatek možností právního nakládání, které jsou upraveny v předpisech hmotného práva. Aktivita stran při zjišťování a objasňování skutkového stavu nemůže být považována za pouhé prodloužení jejich soukromoprávní autonomie. Nepravdivé, popřípadě neúplné objasnění skutkového stavu stranami není realizací jejich procesních práv, ale neodpovědným procesním chováním, odporujícím jejich zákonné povinnosti pravdivě a úplně vyličit skutkové okolnosti případu.

Každá z uvedených dvou základních koncepcí měla v minulosti a má i v současné době početné zastánce, a to i v řadách nejvýznamnějších představitelů

teorie i praxe procesního práva. Lze však souhlasit s kritikou první koncepce, kterou podávají zastánci koncepce druhé. První z obou koncepcí je úzce spojena s pojmovou konstrukcí formální pravdy. Ačkoliv je tento pojem v procesní teorii i praxi již dvě století běžně používán, nikdy nebyl přesně vymezen a jednoznačně definován. Mlhavý a nepřesný pojem formální pravdy, stejně jako jeho protiklad vyjádřený pojmem materiální pravdy, nepřináší nové zobecňující poznání. Obecný pojem tak základního významu, jakým je vnitřně jednotný a obsahově jednoznačný pojem „pravda“, nepřipouští rozlišování několika, resp. dvou různých „druhů“ pravdy podle povrchních, hrubě účelových a hlouběji neopodstatněných kritérií, jež odporují samotné povaze tohoto pojmu. Rozlišování „formální“ a „materiální“ pravdy je mylnou a zavádějící konstrukcí, která není přínosem pro teorii ani praxi civilního procesu, i když pro vznik tohoto rozlišování lze nalézt historicky zdůvodněné vysvětlení.

Institut soudního doznání bývá zpravidla uváděn do nerozlučné souvislosti se zásadou formální pravdy a bývá považován za nejvýraznější projev uplatnění první z uvedených dvou koncepcí. Je zdůrazňováno, že v případě shodných skutkových tvrzení stran, jež nejsou v souladu s objektivní skutečností, musí soud vynést rozhodnutí, které odpovídá „formální“, resp. „subjektivní“ pravdě stran, i kdyby to bylo v rozporu s jeho vnitřním přesvědčením.

Je nutno však zdůraznit, že v kontradiktorním sporu ovládaném zásadou projednací je při shromažďování skutkového materiálu aktivita každé ze sporných stran korigována opačnou aktivitou druhé strany. Subjektivní přístup stran k uplatňování jejich procesních zájmů, svoboda a volnost jejich skutkových přednesů a důkazních návrhů slouží především k tomu, aby byl shromážděn dostatečný skutkový materiál k objektivnímu a nestrannému zjištění skutkového stavu soudem. Svou subjektivní aktivitou strany v kontradiktorním sporu vytvářejí předpoklady objektivního, tedy pravdivého a úplného zjištění skutkového stavu soudem. Účelem procesní aktivity stran při vysvětlování a objasňování skutkových okolností není nakládání skutečnostmi a vytváření fiktivního obrazu skutkového stavu v duchu subjektivní, formální „pravdy stran“. Tato kontradiktorní aktivita stran má pouze umožnit soudu, aby řídil celé soudní jednání bez přílišného uplatňování mocenských prostředků, pouhým vyjádřením vhodných podmínek rozvíjení kontradiktorního sporu. Takto se při zachování šetrného a citlivého přístupu k procesním stranám, při respektování svobody a volnosti jejich procesní činnosti a při uplatňování maximální procesní ekonomie (odpadá vyhledávání a vyšetřování charakteristické pro řízení trestní) vytváří účinný mechanismus, který zajišťuje pravdivé zjištění skutkového stavu.

V souvislosti s institutem soudního doznání zákonodárce vychází z předpokladu, že v podmínkách kontradiktorního sporu, v němž jsou protikladné zájmy a stanoviska stran zpravidla krajně vyostřeny, lze s vysokou pravděpodobností předpokládat správnost a pravdivost tvrzení, na nichž se procesní strany shod-

nou přesto, že jinak mezi nimi existují v základních otázkách podstatné rozpory. Soudní doznání ve svých účincích tedy v podstatě zakládá prezumpci správnosti a pravdivosti doznaných skutkových tvrzení. Její vyvrácení je spojeno s neúčinností soudního doznání, jejíž podmínky a předpoklady zákonodárce přesně stanoví (rozpor s obecně známými zkušenostními poznatky, se skutečnostmi známými soudu z úřední činnosti, rozpor s obsahem spisu atd.). Z tohoto hlediska soudní doznání není institutem založeným na zásadě formální pravdy. Naopak je v souladu jak s povinností stran k pravdivému a úplnému vyličení skutečností, tak s povinností soudu k náležitému objasnění skutkového stavu. Z legislativního hlediska pak lze poměrně snadno vyloučit zejména účinky doznání, které je v hrubém rozporu se skutečností a umožňuje stranám, aby porušovaly nebo obcházely kogentní normy hmotného práva. Lze tedy usuzovat, že institut soudního doznání neodporuje povaze civilního procesu, ale respektuje požadavek svobodné aktivity stran při shromažďování skutkového materiálu, umožňuje náležité zjištění skutkového stavu soudem a urychluje řízení.

Pozornost zasluhuje také institut nepopírání skutečností tvrzených druhou procesní stranou. Tak např. v německém i rakouském civilním procesu v případech, kdy procesní strana nepopírá tvrzení odpůrce, jež jsou jí nepřiznivá, není třeba skutečnosti obsažené v tomto tvrzení dokazovat a uplatní se fikce jejich doznání procesní stranou. Na rozdíl od závazných účinků soudního doznání však mohou být nepopírané skutečnosti kdykoliv a bez omezení v průběhu ústního jednání i v odvolacím řízení dodatečně popřeny.

Civilní soudní řády vyspělých zemí různým způsobem omezují iniciativu soudce z hlediska provádění důkazů, o nichž se soud dozvěděl v rámci realizace svých dotazovacích oprávnění, které však nebyly obsahem důkazních návrhů stran. Tak např. podle rakouského civilního soudního řádu soud nemůže z úřední moci vykonat dokazování určitými listinami nebo svědky, pokud obě strany shodně projeví s takovým dokazováním svůj nesouhlas (§ 183 odst. 2 ZPO).

Naproti tomu podle německého civilního soudního řádu soudce může vždy vykonat bez návrhu stran důkaz listinou. Výslech svědka však může provést jen na návrh strany (§ 373 ZPO). K výsledku strany jako účastníka řízení ovšem může přistoupit i z úřední moci, bez návrhu stran (§ 448 ZPO).

V podrobnějších a méně významných bodech realizace zásady projednací se civilní soudní řády jednotlivých zemí někdy poněkud odlišují (např. francouzská úprava více preferuje aktivitu soudce při vykonávání důkazů z úřední povinnosti). Bylo by snad vhodné, aby eventuálním budoucím změnám civilního soudního řádu České republiky předcházelo hlubší studium poznatků a zkušeností získaných v dané souvislosti v jiných zemích, aby různé právní úpravy mohly být navzájem porovnány a posouzena možnost či vhodnost jejich použití pro zdokonalení českého civilního procesu.

Mgr. Roman Šnyrch
advokát, Brno

Teoretické aspekty blankosměnky

Zákon. č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový (dále jen ZSŠ) jako zvláštní právní předpis upravující právní povahu směnek a šeků pojatých i když neorganicky, přece jen do systému cenných papírů, tak jak je definuje ust. § 1 odst. 1 zák. č. 591/1992 Sb., o cenných papírech v platném znění, předpokládá v ust. čl. I § 10 existenci tzv. blankosměnky, jako směnky nehotové, resp. nevyplněné či neúplné.

Tento článek je zaměřen na ozřejnění právní povahy blankosměnek z pohledu teoretického (pohled aplikační přesahuje rámec tohoto článku s tím, že zdůrazňuji právě teoretický základ jako předpoklad správného aplikačního postupu), které jako instituty perspektivně vykrývající peněžité plnění zejména z obchodněprávních vztahů, tedy jako nástroje velmi flexibilní, kterými možno reagovat na aktuální zůstatkovou peněžitou povinnost dlužníka, stávají se pravidelně frekventovaným způsobem vykrytí především konkrétních úvěrových vztahů a jsou do nich komponovány.

Blankosměnky nebo biancosměnky, směnky nevyplněné a jejich právnímu zakončení předcházely výrazné názorové střety různých názorových proudů. Z hlediska věcného se namítala proti jejich přípustnosti zejména bezbrannost podpisatele blankosměnky vůči jakékoliv dispozici s blankosměnkou, z pohledu formálního zase, že již výrazy jako „směnka nehotová“, tedy biancosměnka jako „směnka s bílými místy“, jsou výrazy protikladné, a tak kontradiktorní. Na to lze namítnout zejména myšlenku Švambergovu, že logicky přesně vzato nemůže být směnka ani směnku nehotovou, ani směnkou bílou, poněvadž není směnkou do té doby, dokud nemá všechny podstatné náležitosti.¹⁾

Pro přípustnost blankosměnky však svědčily především hospodářské důvody, a to užití ke krytí úvěru, i když bylo by neprávni si myslet, že touto cestou dojde k zajištění úvěru jako např. v případě zřízení zástavního práva k věcem movitým či nemovitým nebo třeba cenným papírům. V každém případě však usnadňují získání exekučního titulu a zrychlují tak celkový proces vymáhání pohledávky. Existence blankosměnek u nás tak byla připouštěna již v psaném právu od roku 1853 a v mezinárodních vztazích ženevskými úmluvami z roku 1930.

Lze si klást otázku, proč má směnečná teorie tak významné místo při hodnocení institutu blankosměnky. To dle mého soudu proto, že blankosměnek se týká velmi stručné ust. § 10 ZSŠ, které zní následovně: „**Nebyla-li směnka, která byla při vydání neúplná, vyplněna tak, jak bylo ujednáno, nemůže se na-**

mítat majiteli směnky, že tato ujednání nebyla dodržena, ledaže majitel na- byl směnky ve zlé víře anebo se při nabývání směnky provinil hrubou ne- dbalostí.“ Toto zákonné ustanovení je užitelné s užitím argumentu a rubrica ne- pochybně pro směnku cizí a podle odkazující normy § 77 odst. 2 ZSŠ i pro směn- ku vlastní. Protože citovaná právní úprava spíše reaguje na již završený proces vzniku hotové směnky a na okruh námitek dlužníka vůči majiteli směnky, řadu otázek spojených s blankosměnkou řeší právě jen specializovaná teorie a judi- katura.

I. Pojem blankosměnky

Protože již ze samotného pojmosloví blankosměnka vyplývá, že na ní chybí ně- které zákonem předpokládané údaje, resp. v souladu s vůlí stran bylo vytvořit jen zárodek směnky s prozatímní absencí některé nebo některých podstatných obsa- hových náležitostí a popř. s možností doplnit i další vedlejší právně významné směnečné doložky, o směnku nepůjde, nepůjde o směnku plnohodnotnou.

Za rozhodující znaky blankosměnky právní teorie stanoví:

a) Musí se týkat listiny alespoň s jedním podpisem s tím, že je lhostejno. v ja- kém postavení podpisatel takovéto listiny vystupuje. Po většinou bude na blan- kosměnce podepsán zejména akceptant, kdy hovoříme o tzv. biancoakceptu, po- př. jen nebo i výstavce, kdy jde o vystavení směnky in bianco.

b) Listina musí být podpisatelem určena za směnku. Poněvadž při emisi blan- kosměnky tato pravidelně postrádá některou nebo více z esencialia cambii, mu- sí z listiny vyplývat její určení ke vzniku směnky s tím, že na druhé straně zase o směnku jít nemůže. Hranice takovéto určenosti je vhodné splnit alespoň volbou slova „směnka“, které jistě nemusí být přímo v textu ale postačí nadepsání před- mětné listiny tímto výrazem. Pouhý podepsaný list papíru nelze dle převažujících názorů obecně za blankosměnku považovat (příkláním se ponejvíce k závěru, že musí jít alespoň o listinu, která byla vydána a má být doplněna na platnou směn- ku – kde rozhodující je projev vůle k vystavení blankosměnky – toto stanovisko podporuje v zásadě i Landa²⁾), i když při pozdějším i bezprávním vyplnění za směnku by byla důkazní situace k prokázání opaku nanejvýš neútešná. Vzhle- dem k uvedenému na blankosměnce musí naopak chybět alespoň jedna právně významná náležitost. V případě, že některá z náležitostí chybět bude, ale sou- časně ji lze suplovat zákonným ustanovením s využitím nevyvratitelné právní do- mněnky, nebo ještě výstižněji, půjde o absenci splatnosti směnky, kterýžto údaj vůbec není podstatnou náležitostí směnky, bude dle mého názoru rozhodující opět vůle stran směnku dohodnutým způsobem (v souladu s právem vyplňova- cím) později vyplnit, třebaže skutečně by již takováto listina jako hotová směnka byla v souladu s právem existentní (proti tomuto tvrzení zejména Rouček³⁾). V pří- padě ovšem jejího nabytí třetí osobou bez znalosti práva vyplňovacího je, do-

mnívám se, nutno chránit dobrou víru této osoby, a to především k utvrzení jistoty ve směnečných vztazích, což měl jistě i na mysli cit. § 10 ZSŠ.

c) Záměrné vydání blankosměnky, kde rozhodující je subjektivní stránka vydatelova blankosměnku úmyslně emitovat a uvést do oběhu. Nejde tak o stav objektivní, kdy při každé absenci obsahové právně významné náležitosti půjde o blankosměnku, a naopak o směnku vůbec nepůjde, ať je již vůle výstavce doprovázena omylem, roztržitostí, nedbalostí nebo nevědomostí.

d) Velmi významným znakem je udělení vyplňovacího práva jiné určité osobě a v této souvislosti s ohledem na to, co již bylo konstatováno, lze blankosměnku definovat jako listinu zřejmě předurčenou podpisatelem za zárodek příští směnky, na níž je úmyslně alespoň jedna právně významná náležitost nevyplněná a při níž je nabyvateli uděleno právo vyplňovací.

II. Vyplňovací právo směnečné

a) Podstata jeho náleží v tom, že majitel blankosměnky je oprávněn přeměnit nehotovou směnku na směnku hotovou připojením chybějících podstatných náležitostí a obvyklých nebo smluvených doložek nepodstatných. Nejde však o právo věcné vznikající z titulu vlastnictví směnky, se směnkou však těsně souvisí a musí být vydatelem nehotové směnky jejímu nabyvateli uděleno. Nejde o právo směnečné ani typicky obligační, ale o právo obecně právní a zvláštní právo majetkové – utvářecí. Jeho výkon je pravidelně jednostranný a teprve jeho výkonem jsou založeny vztahy směnečné právní vždy s účinností *ex tunc* k datu, kdy byla blankosměnka podpisatelem vydána. Rozhodný je tak stav podpisatelův v době podpisu, nikoliv jeho stav v době doplnění, to platí stran směnečné způsobilosti podpisatele, tak i stran existence zástupčího oprávnění toho, kdo za něho blankosměnku podepsal. Zemřel-li podpisatel v době mezi podpisem a vyplněním, zatíží směnečný závazek osobu dědicovu.

Směnečný závazek je tak závislý na potestativní výmince dodatečného vyplnění blankosměnky. Současně zdůrazňuji, že toto právo bylo vždy, a předpokládám, že v tomto ohledu nedojde k žádné judikované změně, považováno za neodvolatelné. V opačném případě by byla narušena jistota takto zakládáných směnečných vztahů a institut blankosměnky popřen vůbec. Povětšinou se vztahuje k určitému hospodářskému důvodu, nelze však vyloučit ani blankoakcept z úslužnosti. Jde jistě i o právo převoditelné, přenositelné a zděditelné a náležející aktuálnímu majiteli blankosměnky.

b) Vznik. Uvedené zakládací právo utvářecí se opírá o dohodu mezi osobou, která blankosměnku podepsala a osobou, která blankosměnku přejímá. Pravidelně půjde o úmluvu písemnou, ústní dohoda v případě sporu je zbytečně riskantní volbou a může navodit oprávněnému i důkazní nouzi. Ideální je v tomto případě spojit písemně vystavené vyplňovací právo se směnkou tak, aby každé-

mu následnému majiteli blankosměnky bylo zřejmé. I když nelze vyloučit a v praxi takové případy jsou četně k dispozici, odkaz na právo vyplňovací přímo v textu, resp. jeho uvedení v určitém ustanovení obecnoprávní smlouvy a přímo jej do smlouvy komponovat. Následný majitel blankosměnky však, pokud nebude dostatečně informován, nebude ovšem dosti dobře znalý, jak směnku doplnit. Kromě ústní a písemné dohody lze přijmout i dohodu vzniklou konkludentně a směřující k udělení práva vyplňovacího s jeho naplněním konkrétními činy, z nichž to jasně vyplývá (shodně sb. Vážný 11.687). Po praktické stránce je tato možnost ale jistě spojena s celou řadou obtíží pramenících z neurčitosti a sporů o vyplnění, vyloučit tento způsob ovšem nelze.

c) Rozsah vyplňovacího práva je dán jednak prázdným obsahem směnky (rozsahem prázdných částí blankosměnky – tak lze lišit totální a parciální vyplňovací právo) a jednak ujednáním mezi podpisatelem a osobou, která blankosměnku jako její první majitel přejímá. Pokud nedojde k naplnění druhé podmínky, vyplní majitel směnku s ohledem na obvyklé zvyklosti mezi oběma účastníky a s ohledem na obvyklé poměry konkrétního případu, ke kterému se blankosměnka vztahuje. V případě vyplnění blankosměnky na hotovou směnku se příkláním k názoru, že ji nelze již dalšími zápisy – jednostrannými úkony ze strany majitele měnit, a to i tehdy, bylo-li by porušeno vyplňovací právo. Náš nejvyšší soud již dříve prohlásil, že je nepřipustné, když se věřitel jednou rozhodne pro určitý způsob vyplnění a směnku v tomto smyslu vyplní, aby dodatečně změnil toto vyplnění, i kdyby býval původně oprávněn vyplnit směnku právě tímto druhým způsobem. Dodatečná oprava očividného omylu je však přípustná (viz sb. Vážný č. 5923). Stejně sukcesivní postupné vyplňování jednotlivých jejích náležitostí typicky jedním majitelem nebo i více majiteli možné nepochybně je (nesmí se ovšem v posledním případě dotknout nepříznivě práv osob již před tím na směnce podepsaných, zejména vzhledem ke konstrukci práva vyplňovacího).

d) Převoditelnost vyplňovacího práva. Teorie i praxe se myslím bez větších obtíží téměř jednomyslně shodly na tom, že vyplňovací právo je převoditelné, a to nejen mezi živými, ale k jeho přechodu dochází i v případě smrti. Například i fúzí akciové společnosti přechází samočinně na přejímající společnost, aniž by bylo k tomu zapotřebí rubopisu směnky společností přejímanou na společnost přejímající (viz sb. Vážný č. 11167). Samozřejmou podmínkou převodu vyplňovacího práva je převod blankosměnky a je-li v ní dosavadní majitel uveden jako remitent, teoretická stanoviska doporučují, zejména Švamberg, i její rubopis.⁴⁾ Dle mého soudu převod nevyplněné blankosměnky včetně práva vyplňovacího se uskutečňuje smlouvou, k jejíž skutkové podstatě patří již řečené odevzdání blankosměnky. Indosament napsaný na nevyplněnou blankosměnku totiž postrádá v době převodu účinek garanční i transportní (shodně i Wenig–Malovský⁵⁾), a navíc kupř. v případě převodu úplného práva vyplňovacího při blancoakceptu by indosament

po využití tohoto práva postrádal logickou souvislost s identitou aktuálně doplněného výstavce směnky (třeba v případě cizí směnky na vlastní řád) jako nabyvatele vyplňovacího práva a indosanta při prvním indosamentu. Tento stav by nezohjílo ani doplnění blankosměnky o právní stav, tak jak existoval ke dni vzniku vyplňovacího práva, jelikož ex post označení směnečného výstavce by postrádalo jeho podpis, tj. směnka by nebyla platně vystavena. Jedinou možností je snad takovýto logickou řadu indosamentů přetrhující indosament škrtnout, jelikož by se k němu přihlíželo jako k nenapsanému. V opačném případě totiž nebude prokázáno řádné majitelství směnky (srov. ust. § 16 odst. 1 ZSŠ), resp. jak poukázáno na případu cizí směnky na vlastní řad, nedojde ani ke kreaci směnky. Byla-li by naopak u jména remitentova uvedena rekta doložka, mohlo by to znamenat vyloučení převoditelnosti vyplňovacího práva.

e) Zánik vyplňovacího práva, za jehož hlavní způsoby považujeme:

- úplné jeho využití (při částečném sukcesivním využití odkazují na předešlý výklad),
- vzdání se vyplňovacího práva, a to formou vrácení blankosměnky dlužníkovi (ne její převod), na rozdíl od obecné úpravy dle § 574 obč. zák., tj. písemnou dohodou,
- následnou nemožností jeho výkonu, zejména nahodilými příhodami, jako ztrátou, zničením s výhradou možnosti umoření blankosměnky,
- uplynutím smluveného času za předpokladu založení vyplňovacího práva na dobu určitou,
- zlikvidováním úvěrového vztahu při blankosměnkách sloužících k vykrytí tohoto obecnoprávního závazku,
- konfusí – splynutím práva vyplňovacího a majitelství blankosměnky s dlužnictvím z blankosměnky, kdy nelze na blankosměnku právě proto, že jde o směnku nehotovou, přímo aplikovat § 11 odst. 3 ZSŠ, ale naopak obecnou úpravu obsaženou v ust. § 584 obč. zák. o splynutí práv a povinností. Pokud by dlužník dále směnku převedl, mohl by ale toto právo opět zřídít, a to buď dle původního nebo novým vyplňovacím prohlášením. Stejně tak u rektasměnek musí cessní dohoda obsahovat klauzuli k vyplnění směnky, jelikož půjde vždy o nové vyplňovací právo, protože dřívější zaniklo splynutím.

Vyplňovací právo nezaniká:

- promlčením, jelikož promlčecí lhůty směnečných nároků se týkají jen směnek hotových (shodně sb. Vážný 9089 a 10.863). Kdyby však byla na blankosměnce vyplněna její skadence, pak by vyplňovací právo bylo tangováno promlčecí lhůtou stanovenou § 70 ZSŠ,
- odvoláním pro uznávanou neodvolatelnost vyplňovacího práva,
- úmrtím nebo zánikem dlužníka nebo majitele blankosměnky, kdy v případě fyzických osob přechází práva a povinnosti z blankosměnky na dědice, u práv-

- nických osob při zrušení bez likvidace a jejich následném zániku dojde k přechodu na právního nástupce a při zrušení s likvidací je nutno práva a povinnosti z blankosměnek v rámci likvidace vypořádat, jinak likvidaci nelze ukončit (jde totiž o již definované speciální majetkové právo). V této souvislosti upozorňuji na právní větu, podle které jsou za neplatné považovány směnky, jež sice obsahují veškeré podstatné náležitosti, při nichž však některé z nich nemohou obstát vedle sebe, anebo některá z nich obsahuje údaj nemožný, jenž se rovná nedostatku této podstatné náležitosti (sb. Vážný č. 5350, 5863, 10450, 13742). Za této situace nelze doporučit, aby vzhledem k datu vystavení směnky, které může být v souladu s vyplňovacím právem rovněž ponecháno k doplnění, došlo fakticky po jeho doplnění k předemření osoby na směnce podepsané. Je tak nutno doplnit takové datum, kde byl podpisatel nesporně směnečně způsobilý a mohl účinně směnku podepsat a předat.⁶⁾
- konkurzem, v jehož případě přejde vyplňovací právo na správce konkurzní podstaty anebo naopak bude vyplněná blankosměnka užita proti konkurzní podstatě.

III. Námitky podpisatele blankosměnky

Pro námitky, které jsou pro blankosměnku ze zákona typické, vycházíme z již cit. ust. § 10 ZSŠ. Podpisateli blankosměnky přísluší námitka protismluvního vyplnění směnky, kterou může úspěšně uplatňovat nejen proti druhé smluvní straně, ale i proti každému majiteli, který nabytí směnky ve zlém víře anebo se při nabytí směnky provinil hrubou nedbalostí. O protismluvní vyplnění jde nejen tehdy, když odporuje výslovně úmluvě, nýbrž i tehdy, přesahuje-li rozsah daný prázdnými místy, protože náležitosti vyplněné podpisatelem směnky jsou bez jeho souhlasu, popř. bez souhlasu i jiných účastníků, vyplňovacím právem již nedotknutelné.

Je jisté, že podpisatel blankosměnky má možnost i námitek, tak jako každý jiný dlužník ze směnky (ZSŠ totiž v tomto směru nečiní žádný rozdíl mezi smenkami emitovanými v hotové formě a smenkami teprve později dohotovenými).

Ustanovení zákona předně chrání poctivého majitele směnky a opravňuje dlužníka, aby sám namítl a v případě sporu nejdříve prokázal, že směnka byla vyplněna odchylně. Zdaří-li se dlužníkovi tento důkaz, musí dále prokázat majiteli, že směnku nabytí ve zlém víře, nebo se při jejím nabytí provinil hrubou nedbalostí. Pokud jde o prvního majitele, pak již při prokazování odchylného vyplnění lze zřejmě, domnívám se, bez obtíží dovodit, že buď směnku úmyslně takto doplnil (postupoval ve zlém víře), nebo např. již zapomněl, jak ji má vyplnit a dopustil se tak hrubé nedbalosti.

U dalších majitelů je nutno odlišovat, zda nabyli blankosměnku, nebo již směnku hotovou původně za blankosměnku určenou. V případě nabytí již hotové směnky nejde snad již aplikovat § 10 ZSŠ a jen se z hlediska námitek pohy-

bovat v mezích ust. § 17 ZSŠ. Ve druhém případě, tj. nabytí ještě směnky nehotové, je nezbytné prokázat, že majitel jednal vědomě na škodu dlužníka a vyplnil ji způsobem rozporným od smluveného práva vyplňovacího.

IV. Umořování blankosměnek

V případě blankosměnky zásadně umořitelné, ale směnky ještě nehotové, nelze aplikovat přísl. ust. o. s. ř. vztahující se k umořování směnek a zejména dvouměsíční vyhláškovou lhůtu k podání námitek proti umožení blankosměnky, ale jen ustanovení a obecnou lhůtu jednorocní vztahující se k umořování listin obecně. To vše zohledněno v ust. § 185i až 185s o. s. ř. (shodně i Kovařík).⁷⁾

Odvolávky k odborné literatuře s poznámkami:

- ¹⁾ Švamberg, G.: Československé právo směnečné a šekové, Praha 1947, s. 202
- ²⁾ Landa, A.: Směnka a šek v zahraničním obchodě. Československá obchodní komora, Praha 1965, s. 13, jenž přímo konstatuje: „...(stačí dokonce pouze podpis výstavcův na kusu čistého papíru)...“
- ³⁾ Rouček, F.: Nové českomoravské právo směnečné, Praha 1941, s. 38
- ⁴⁾ Švamberg, G.: Československé právo směnečné a šekové, Praha 1947, s. 207
- ⁵⁾ Wenig–Malovský, A.: Směnečné právní záměna v osobě věřitele a směnečné námítky. Československá obchodní komora Praha 1965, s. 49
- ⁶⁾ Švamberg, G.: Československé právo, směnečné a šekové, Praha 1947, s. 210–211, který popsané řešení doporučuje a lze se k němu přiklonit alespoň do té doby, než bude zaujato soudním judikováním stanovisko jiné, o které se lze v právní praxi opřít. Zcela opačného názoru je Rouček v publikaci Nové českomoravské právo směnečné, Praha 1941, jenž na s. 38 výslovně uvádí: „Ba jako časové datum vystavení směnky lze udati i takové, které časově jde až po dni výstavcovy smrti apod.“
- ⁷⁾ Kovařík, Z.: Směnka a šek v České republice, C. H. Beck, Praha 1994, s. 105

Doc. JUDr. Pavel Vantuch, CSc.
advokát, Brno

Zasahování do nezávislosti soudu a realizace práva na obhajobu

Úvodem

Soudní moc vykonávají v České republice nezávislé soudy. Soudci by nebyli při výkonu své funkce nezávislí, pokud by stát připustil ohrožení jejich nestranosti. Proto byla zákonem č. 159/1989 Sb. zakotvena do trestního zákona skutková podstata trestného činu zasahování do nezávislosti soudu dle § 169a TrZ, vycházející z ústavy i Listiny základních práv a svobod. V zájmu státu, stejně jako objektivního rozhodování jsou soudci chráněni před neoprávněnými zásahy do své činnosti. Obhájce je dle § 41 TrŘ povinen poskytovat obviněnému potřebnou právní pomoc a účelně využívat k hájení jeho zájmů prostředků a způsobů obhajoby uvedených v zákoně. V souladu s tendencí přesunovat těžiště trestního řízení před soud se v přípravném řízení projevují snahy orgánů činných v trestním řízení předat věc soudu i v případě, kdy to není nutné, nebo by k tomu ze zákona nemělo dojít. Někdy se stane, že vyšetřovatel podá návrh konečného opatření a v souladu s jeho návrhem státní zástupce obžalobu, bez ohledu na důkazy opatřené ve spisu. Pokud dle názoru obhájce obviněného odůvodňují tyto důkazy zastavení trestního stíhání, je jeho povinností učinit vše, co mu umožňuje zákon proto, aby obviněný nebyl postaven před soud v procesním postavení obžalovaného. Obecně není o této povinnosti pochyb. Konkrétně však dosud není v praxi ani v teorii jasná odpověď na následující otázku. Může se obhájce ve snaze napomoci obviněnému obrátit po podání obžaloby a návrhu na zastavení trestního stíhání na předsedu senátu a žádat jej, aby při přezkoumávání obžaloby prostudoval návrh obviněného, či aby se dokonale seznámil s celým trestním spisem, tedy aby postupoval v souladu se zákonem? Vyjadřujeme hypotézu, že obhájce se může v zájmu realizace práva svého klienta na obhajobu setkat s předsedou senátu a žádat jej obecně či zcela konkrétně, aby postupoval podle zákona. V praxi však nelze v takovém případě vyloučit, že obhájce, bez ohledu na nezávadný obsah svých slov, může vzbudit podezření z úmyslu zasahovat do nezávislosti soudu a přimět soudce k porušení jeho povinností. Tomuto problému se hodláme věnovat v tomto článku.

Zákonná úprava

S účinností od 1. 2. 1990 je v trestním zákoně skutková podstata zasahování do nezávislosti soudu (§ 169a TrZ). Dle odst. 1 „Kdo působí na soudce, aby porušil své povinnosti v řízení před soudem, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři roky.“ Podle odst. 2 „Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 v úmyslu a) opatřit sobě nebo jinému značný prospěch, nebo b) způsobit značnou škodu nebo jiný zvlášť závažný následek“.

Citované ustanovení vychází z čl. 81 (*Soudní moc vykonávají jménem republiky nezávislé soudy.*) a z čl. 82 odst. 1 Ústavy České republiky (*Soudci jsou při výkonu své činnosti nezávislí. Jejich nestrannost nesmí nikdo ohrožovat.*) a z čl. 18 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. (*Peticí se nesmí zasahovat do nezávislosti soudu.*)

Na trestní zákon navazuje zákon č. 335/1991 sb., ve znění novel, o soudech a soudcích. Dle § 1 odst. *soudnictví vykonávají nezávislé soudy České republiky.* Ustanovení § 5 odst. 1 pak uvádí: *Soudci jsou při výkonu své funkce nezávislí a jsou vázáni jedině zákonem. Jsou povinni vykládat právní předpisy podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, jsou povinni rozhodovat nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem. Odst. 2: Zákon poskytuje soudcům ochranu před neoprávněnými zásahy do jejich činnosti.*

Objektem trestného činu dle § 169a TrZ je zájem na ochraně nezávislosti soudů a soudců před takovými zásahy do činnosti a rozhodování soudů a zájem na ochraně zákonného, nestranného a řádného plnění povinnosti soudců.

Dilema obhájce

Několikrát ročně prožívá obhájce složitou situaci v trestní věci, kde je přesvědčen o nedůvodnosti trestního stíhání obviněného. Nejdříve, po sdělení obvinění klientovi, nemohl podat stížnost, protože se trestní stíhání nezahajuje usnesením, nýbrž opatřením. Proto podal na počátku vyšetřování návrh na zastavení trestního stíhání, který vyšetřovatel zamítl s obecně formulovaným odůvodněním, že vyšetřování teprve započalo. Další návrh na zastavení trestního stíhání pak vyšetřovatel zamítl se zdůvodněním, že vyšetřování dosud neskončilo, neboť dosud nebyly provedeny všechny potřebné důkazy.

To pro obviněného znamená, že čeká na výslech těch svědků, kteří nebyli požádáni o vysvětlení, a proto nemohli uvést žádný argument ve prospěch podezřelého občana. K sdělení obvinění proto došlo na základě jednostranného podezření, bez zvažování poznatků ve prospěch podezřelého, jež zjišťovány nebyly. Po několika měsících jsou svědkové vyslechnuti a orgány činné v přípravném řízení se alespoň slovně ztotožní s obviněným i jeho obhájcem v názoru, že trest-

ni stíhání nemuselo být zahajováno. K tomu však bylo nutné splnění jednoho předpokladu, totiž aby policejní orgán nebo vyšetřovatel požádal podezřelého o vysvětlení, a to buď dle § 158 odst. 4 TrŘ nebo podle § 12 zákona o Policii ČR. Bez vyžádání tohoto vysvětlení nebylo možné, aby se orgány činné v přípravném řízení seznámily s tvrzením podezřelého, event. dalších osob, ještě předtím, než zahájí trestní stíhání. Vzhledem k tomu došlo k zahájení trestního stíhání na základě takových obsahů vysvětlení, která svědčí proti podezřelému, nikoliv však v jeho prospěch.

Ani vyšetřovatel, ani státní zástupce, kteří uznají, že k trestnímu stíhání obviněného nemuselo dojít, však nechtějí rozhodnout o zastavení trestního stíhání, byť proto je splněn některý z obligatorních důvodů uvedených v § 172 odst. 1 TrŘ. Obhájce za této situace, kdy v rozporu s § 172 odst. 1 TrŘ nedošlo k zastavení trestního stíhání, podá po skončení vyšetřování jménem obviněného klienta další návrh na zastavení trestního stíhání. Ani tentokrát mu není vyhověno, nejednou se slovním zdůrazněním vyšetřovatele i státního zástupce, že těžiště řízení se přesunuje před soudem. Proto v takovém případě obhájce opakuje návrh jménem obviněného klienta ještě jednou, a to po podání obžaloby a adresuje jej příslušnému soudu, přímo k číslu jednacímú spisu, ve snaze zabránit konání hlavního líčení a postavení obviněného před soud.

K zastavení trestního stíhání, bez nařízení hlavního líčení dojde vždy, když předseda senátu postupuje v souladu se zákonem, konkrétně s ustanovením § 181 odst. 1 a § 185 a násl. TrŘ (a samosoudce dle § 314a a násl. TrŘ), tedy tehdy, když předseda senátu přezkoumá obžalobu a seznámí se s obsahem spisu včetně návrhu na zastavení trestního stíhání. Potom se může ztotožnit s argumenty obhajoby, tudíž nařídit předběžné projednání obžaloby a poté může senát zastavit trestní stíhání.

Zcela jiná je situace v případě, že předseda senátu (samosoudce) pouze přečte obžalobu a bez obeznámení se se spisem nařídil hlavní líčení. Ačkoliv soudci sami takový přístup vesměs popírají, v praxi k němu bohužel dochází, i když nepříliš často. Jsou si toho vědomi nejen obhájci, nýbrž také soudci Nejvyššího soudu, autoři knihy adresované soudcům a justičním čekatelům. Tito autoři publikovali názor, že základní chybou předsedy senátu je unáhlené či mechanické nařízení hlavního líčení jen na podkladě obžaloby a v ní uvedených návrhů, tj. bez důkladného prostudování spisu.¹⁾

A právě v této situaci stojí předseda senátu před dilematem, jak se má zachovat. Ze všech návrhů na zastavení trestního stíhání, které podal, včetně toho, který adresoval soudu, lze dovodit, že ve vztahu v obviněnému plnil své povinnosti dle trestního řádu i zákona o advokacii. Také však ví, někteří soudci, ať již z časových důvodů, protože si nenaleznou v pravou dobu čas na prostudování spisu, nebo vzhledem k nedostatku zkušeností, nařizují hlavní líčení jen na pod-

kladě obžaloby. Tudíž nelze vyloučit, že k tomuto postupu, který je v rozporu se zákonem, může dojít i v tomto případě. Přitom trestní řízení trvá již řadu měsíců a nejednou déle než rok. Obhájce chce pro obviněného učinit vše, co mu umožňuje zákon, nebo co mu alespoň nezakazuje, a to v zájmu předejít nařízení hlavního líčení a projednávání věci před soudem.

Obzvláště to platí v případech, kdy trestní stíhání pro podvod, vydírání či jiné trestné činy probíhá vazebně a důvody vazby jsou posuzovány bez ohledu na důvodnost trestního stíhání. Potom obviněný, který je přesvědčený o své nevině i o tom, že trestní stíhání měl zastavit již vyšetřovatel, nechce stát v žádném případě před soudem v procesním postavení obžalovaného, a proto se snaží přimět obhájce k další aktivitě.

Nejednou se takový obviněný snaží přemluvit obhájce k tomu, aby navštívil předsedu senátu a požádal jej o prostudování celého spisu včetně návrhu na zastavení trestního stíhání. Právě v této době má před sebou obhájce velmi náročné rozhodnutí. Na jedné straně chápe obviněného klienta a chce mu pomoci, byť již vyčerpal běžné zákonné možnosti svého postupu. Proto se zabývá myšlenkou zajít za předsedou senátu. Na druhé straně však obhájce ví, že většina předsedů senátu postupuje v souladu se zákonem a nenařídí hlavní líčení bez znalosti veškerého spisového materiálu, včetně příloh. Jinými slovy vyjádřeno, je obecně známo, že nařízení hlavního líčení pouze na základě znalosti obžaloby, bez znalosti spisu, je pouze výjimkou.

Může obhájce jednat s předsedou senátu?

Za základní považujeme v této souvislosti otázku, je-li obhájce oprávněn navštívit jménem obviněného předsedu senátu se žádostí, aby prostudoval spis, nikoliv pouze obžalobu a teprve potom rozhodl, zdali nařídí hlavní líčení nebo předběžné projednání obžaloby. Odpovědět lze pouze tehdy, vyjdeme-li ze zákona a jeho výkladu. Je nepochybné, že pachatelem trestného činu zasahování do nezávislosti soudu dle § 169a TrZ může být kdokoli, tzn. také obhájce, stejně jako obviněný. „Úmysl pachatele musí směřovat k porušení povinnosti soudce. Pokud by někdo působil na soudce tak, aby řádně plnil své povinnosti, nepůjde o tento trestný čin“.²⁾ Vyjdeme-li z tohoto Beckova komentáře k trestnímu zákonu, dospějeme k jednoznačnému závěru, že teoreticky nic nebrání návštěvě obhájce u předsedy senátu a v zastoupení obviněného klienta přednesení jeho žádosti o důkladné prostudování spisu, zejména pak návrhu na zastavení stíhání.

Vzijme se však do konkrétní situace. V souladu s možností, která mu plyne z výkladu obsaženého v komentáři k trestnímu zákonu, vyhledá obhájce po podání obžaloby předsedu senátu a požádá jej, aby si důkladně prostudoval spis a zejména návrh na zastavení trestního stíhání. Nebo obhájce ještě obecněji požádá předsedu senátu, aby řádně plnil své povinnosti a aby přezkoumal, zdali

nejsou důvody pro nařízení předběžného projednání obžaloby. To vše může dle výše uvedeného výkladu učinit. Jak však bude reagovat předseda senátu? Zřejmě nebude příliš potěšen návštěvou, ani přednesenou žádostí. Nelze vyloučit, že jej napadne něco, co obhájce vůbec neměl v úmyslu. Totiž, že ze samotné výzvy obhájce k plnění povinností dle zákona de facto plyne podezření, že obhájce má důvod předpokládat, že předseda senátu hodlá postupovat v rozporu se zákonem a nařídít hlavní líčení v rozporu s důkazy obsaženými ve spisu. Vesměs však předsedové senátu jednájí v souladu se zákonem, tudíž i se zájmem obviněného a v neposlední řadě i svým osobním zájmem na nenařizování nedůvodných hlavních líčení, přezkoumávající spis a nespokojují se pouze se znalostí obžaloby. Předseda senátu, který si takto počíná, potom může slova obhájce cítit alespoň subjektivně jako neoficiální formu podezření či nařčení s potenciálního nezákonného postupu. To se může pochopitelně dotknout každého soudce, který dbá zákona. Obzvláště proto, že z obhájcových slov lze dovodit, že slovní apel obhájce na řádné plnění povinností zřejmě vychází z nedůvěry v jeho práci, patrně se opírající o dřívější poznatky či zkušenosti vlastní či jiných obhájců. Nelze se v žádném případě divit, že v okamžiku kontaktu mezi obhájcem obviněného a předsedou senátu může mezi nimi vzniknout napjatý až antagonistický vztah. Již vzhledem k možnosti vzniku tohoto postoje si musí obhájce svoji návštěvu u předsedy senátu důkladně rozmyslet. Nechce a dokonce ani nemůže učinit nic, co by mohlo narušit jeho vztah s předsedou senátu, neboť by to mohlo být v rozporu se zájmem jeho obviněného klienta.

Práva a povinnosti obhájce

Ustanovení § 3 odst. 1 zákona č. 85/1996 Sb. o advokacii stanoví: *Advokát je při poskytování právních služeb nezávislý: je vázán právními předpisy a v jejich mezích příkazy klienta.*

Ustanovení § 16 v této souvislosti stanoví:

Odst. 1.: *Advokát je povinen chránit a prosazovat práva a oprávněné zájmy klienta a řídit se jeho pokyny. Pokyny klienta však není vázán, jsou-li v rozporu se zákonem nebo stavovským předpisem, o tom je advokát povinen klienta přiměřeně poučit.*

Odst. 2.: *Při výkonu advokacie je advokát povinen jednat čestně a svědomitě: je povinen využívat důsledně všechny zákonné prostředky a v jejich rámci uplatnit v zájmu klienta vše, co podle svého přesvědčení pokládá za prospěšné.*

Ustanovení § 41 odst. 1 TrŘ pak stanoví: *Obhájce je povinen poskytovat obviněnému potřebnou právní pomoc, účelně využívat k hájení jeho zájmů prostředků a způsobů obhajoby uvedených v zákoně, zejména pečovat o to, aby byly v řízení náležitě a včas objasněny skutečnosti, které obviněného zbavují viny nebo jeho vinu zmírňují a tím přispívají ke správnému objasnění a rozhodnutí věci.*

Obhájce si je plně vědom svých zákonných povinností vůči obviněnému. Proto se chce řídit jeho pokyny a zajít za předsedou senátu a působit na něj tak, aby při přezkoumávání obžaloby řádně plnil své povinnosti. Zároveň však ví, že k hájení jeho zájmu má využívat prostředky a způsoby obhajoby uvedené v zákoně. Je si však také vědom toho, že mezi jeho oprávněními stanovenými v trestním řádu obhájcovo právo působit na soudce tak, aby řádně plnil své povinnosti, není výslovně uvedeno. Vzhledem k výkladu skutkové podstaty § 169a TrZ si je jist, že jeho úmysl v žádném případě nesměřuje k tomu, aby soudce porušil své povinnosti v řízení před soudem. Problém však je v tom, že uvedený úmysl může dovést soudce, se kterým v zájmu klienta hovoří.

V hlavě třetího zákona o advokacii jsou upravena **práva a povinnosti advokátů**, zatímco v § 41 TrŘ **povinnosti a práva obhájce**. Již z uvedených pojmů je zřejmé, že v zákoně o advokacii jsou stavěna na prvé místo práva, zatímco v trestním řádu povinnosti. Co však má považovat za prioritní obhájce v situaci, kdy mu obviněný klient opakovaně dává pokyn, aby zašel za předsedou senátu a požádal jej o prostudování celého spisu? Tento pokyn není v rozporu se zákonem, stavovským předpisem, ani s výkladem k § 169a TrZ. V souladu s § 16 odst. 2 zákona o advokacii by proto měl advokát dospět k tomu, že je povinen uplatnit v zájmu klienta vše, co podle svého přesvědčení pokládá za prospěšné.

Rozhodne-li se obhájce s uvedenou žádostí o prostudování spisu obrátit na předsedu senátu, je mu jasné, že existují dvě diametrálně odlišné možnosti efektu jeho návštěvy. Buď jeho slova přispějí k tomu, že předseda senátu prostuduje celý spis, lhostejno zdali tak původně měl v úmyslu, či nikoliv. Nebo uvedená návštěva odpoutá pozornost od obviněného a připoutá pozornost k obhájcovu počínání třeba jen proto, že není výslovně uvedena mezi oprávněními obhájce v trestním řádu.

Vzhledem k netypičnosti takového postupu pak může dojít k podezření, že se obhájce dopustil zasahování do nezávislosti soudu se všemi negativními důsledky s tím spojenými.

Může nebo musí, či naopak nesmí obhájce působit na soudce tak, aby řádně plnil své povinnosti? Ve smyslu komentáře k § 169a TrZ, ve smyslu trestního řádu a zákona o advokacii odpovídáme jednoznačně. Obhájce je povinen působit na soudce, aby řádně splnil své povinnosti vždy, kdy si to jeho obviněný klient přeje, není-li to v rozporu se zákonem ani stavovským předpisem, nebo dospěje-li sám k přesvědčení, že to je v zájmu jeho klienta prospěšné.

Postoj soudce k slovům obhájce

Obhájce vysvětlí klientovi, že existuje skutková podstata trestného činu zasahování do nezávislosti soudu (§ 169a TrZ), tudíž je riziko, že si soudce jeho ná-

vštěvu, bez ohledu na slova, jež pronese, vysvětlí jako snahu o své ovlivnění. Pokud se obhájce odhodlá k návštěvě předsedy senátu, je si vědom skutkové věty § 169a TrZ, která zní „kdo působí na soudce, aby porušil své povinnosti v řízení před soudem...“ Proto formuluje velmi obezřetně tak, aby soudce ani nikdo jiný nemohl dospět k podezření tohoto druhu. Neužije přemlouvání, úplatnou intervenci, podplácení, ani výhrůžky, přesto však nelze vyloučit, že soudce dospěje k podezření, že obhájce na něj celkově působil tak, aby porušil své povinnosti.

Naslouchá-li soudce slovům obhájce, který jej žádá, aby učinil to, co mu ukládá zákon, může vše posuzovat minimálně dvěma odlišnými způsoby. Buď vše posoudí věcně, a protože neuslyší žádná slova, z nichž plyne snaha o to, aby porušil své povinnosti, sdělí obhájci, že bude postupovat v souladu se zákonem, tak jak to činí v každé věci, a to bez ohledu na obhájcův apel v tomto směru. Tak tomu bude v případě, kdy předseda senátu dovodí, že obhájce si počínal v souladu se zákonem, ve snaze pomoci klientovi a plnit své povinnosti dle zákona o advokacii a trestního řádu. Může se dokonce stát, že po prostudování spisu si předseda senátu uvědomí, že k zastavení trestního stíhání mělo dojít již v průběhu přípravného řízení, a proto se s postupem obhájce vnitřně ztotožní.

Nelze však vyloučit druhou možnost, totiž, že si předseda senátu bude slova obhájce vysvětlovat jinak. Řekne si, že obhájce je profesionál, který ví, jak by se mohl dopustit zasahování do nezávislosti soudu. Proto nesdělil ani jediné slovo, z něhož by bylo možno dovodit jednání dle § 169a TrZ. Obhájce slovně neusiloval o to, aby předseda senátu porušil své povinnosti, žádal jej pouze, aby dbal zákona a prostudoval celý spis. Proč to však obhájce říkal? Je možné, že tak jednal nezištně, v zájmu zabezpečení zákonného postupu vůči obviněnému klientovi. Nebo si také mohl počínat zjiště, ve snaze zabezpečit sobě nebo klientovi značný prospěch.

V případě, že soudce napadne druhá alternativa, může napsat trestní oznámení, které příslušně odůvodní. Buď proto, že je o trestné činnosti obhájce subjektivně přesvědčen, nebo třeba proto, aby zamezil podobným návštěvám obhájců a jejich „poučování“ jak má plnit své povinnosti. Nelze vyloučit, že takové podezření vůči obhájci vzhledem k jeho jednání před soudcem nabudou také orgány činné v přípravném řízení. Obzvláště k tomu může dojít v případě, že obhájce nebude požádán o podání vysvětlení a pouze se vyjde z jednostranného pohledu soudce, který subjektivně pocítoval zásah do své nezávislosti, bez ohledu na to, že k němu objektivně nedošlo. Potom se může stát, že vyšetřovatel zahájí trestní stíhání pro trestný čin dle § 169a odst. 1, 2 písm. a) TrZ vůči obhájci, vzhledem k tomu, že dovodí důvodné podezření, že se snažil celkovým svým jednáním působit na soudce tak, aby porušil své povinnosti v řízení před soudem, v zájmu opatřit sobě nebo jinému značný prospěch. Jsme přesvědčeni, že k obvinění obhájce pro trestný čin zasahování do nezávislosti soudu může dojít

v podstatě ze stejných důvodů, jako dochází k zahajování trestního stíhání pro trestný čin vydírání dle § 235 TrZ, se zdůvodněním, že z celkového postoje obviněného, lze dovodit důvodné podezření z naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu.

Důsledky pro obhájce

Zastáváme názor, že za situace, jak jsme ji popsali výše, nemůže dojít k odsouzení obhájce pro trestný čin zasahování do nezávislosti soudu. Nebylo by totiž možno bezpečně prokázat ani naplnění základní, tím méně pak kvalifikované skutkové podstaty trestného činu dle § 169a TrZ. To však neznamená, že by se trestní stíhání obviněného obhájce nedotklo. Naopak. U obhájce by se ještě zřetelněji a konkrétněji projevilo to, co obecně platí u každého obviněného. Základním důsledkem by bylo narušení profesionální prestiže obviněného obhájce. Výrazně by poklesla důvěra klientů k tomuto advokátovi, stejně by byl nepříznivý pohled na obviněného obhájce ze strany orgánů činných v trestním řízení.

Dalším důsledkem by pro obviněného byl postoj České advokátní komory v souladu se zákonem č. 85/1996 Sb. o advokacii.

Dle § 9 odst. 1 písm. b) komora pozastaví advokátovi výkon advokacie mimo jiné v případě, že byl vzat do vazby. K rozhodnutí o vzetí do vazby může dojít, bude-li podezření, že se advokát dopustil trestného činu dle § 169a odst. 1, 2 písm. a) TrZ, za který hrozí trest odnětí svobody od tří do deseti let. Nelze vyloučit, že právě vzhledem k profesi obviněného obhájce by mohl být shledán kterýkoliv z důvodů vazby uvedených v § 67 písm. a, b, c) TrŘ. V takovém případě by Komora musela výkon advokacie vazebně stíhanému advokátovi pozastavit.

Kromě výše uvedeného obligatorního důvodu může Komora pozastavit advokátovi výkon advokacie také v případě, bylo-li proti němu zahájeno trestní řízení pro úmyslný trestný čin (§ 9 odst. 2a), což přichází v úvahu u úmyslného trestného činu zasahování do nezávislosti soudu. Pokud by byl advokát pro tento či jiný trestný čin stíhán na svobodě a komora by nevyužila možnosti pozastavit mu výkon advokacie, byla by jeho pozice příznivější. Mohl by nadále vykonávat svoji profesi, což by z existenčního hlediska bylo klíčové. Otázkou však je, jak by na obviněného obhájce nahlížely orgány činné v trestním řízení, s nimiž by se setkával při procesních úkonech, potenciální klienti či celkově veřejnost, a to nejen právnická.

Můžeme resumovat v tom smyslu, že bez ohledu na existenci presumpce nevinny by byla profesionální i lidská pozice trestně stíhaného obhájce mimořádně složitá, nesrovnatelně obtížnější než pozice občanů z drtivé většiny jiných profesí. Ani námi předpokládané zastavení trestního stíhání, či zproštění obžaloby, by na těchto negativních dopadech pro obhájce zřejmě příliš nezměnilo. Již fakt, že

byl podezřelý z trestného činu, by mohl výrazně ovlivnit jeho budoucnost. Co však by zapříčinilo negativní pohled na obhájce? Pouze to, že jednal v souladu s pokyny svého klienta a plnil svoji povinnost důsledně využít v rámci zákona v zájmu klienta vše, co podle svého přesvědčení pokládal za prospěšné. Přitom jeho přístup by nebyl v rozporu se zákony ani stavovským předpisem.

Zřejmě by nyní bylo možné konstatovat, že obhájce nemusel působit na soudce, čímž by se vyvaroval možným negativním důsledkům, ostatně předseda senátu by s velkou pravděpodobností postupoval dle zákona a přezkoumal by spis společně s obžalobou. Těmto argumentům lze sice obecně přisvědčit, konkrétně však nejsou důvodem pro to, aby obhájce či kdokoliv jiný se nerozhodl působit na soudce tak, aby řádně plnil své povinnosti.

Pokud obhájce pokyn svého obviněného klienta ve výše uvedeném směru nesplní, dle našeho názoru porušuje povinnosti, jež jsou mu stanoveny v ustanovení § 16 zákona o advokacii. Navíc v takovém případě by obviněný, přesvědčený o nutnosti působit na soudce, se mohl v afektu či v emocích skutečně dopustit zasahování do nezávislosti soudů, s příslušnými trestněprávními důsledky. A právě tomuto dopadu by mohl jeho obhájce svým jednáním v souladu se zákonem úspěšně zabránit.

Postoje bývalých komerčních právníků

Již výše jsme uvedli, že s případy, kdy předseda senátu nařizuje hlavní líčení pouze po pročtení obžaloby bez znalosti spisu, se setkáváme pouze několikrát ročně. Je tudíž otázkou, proč se uvedeným problémem zabýváme právě nyní. Činíme tak proto, že od 1. července 1996 se dle § 57 odst. 2 zákona č. 85/1996 o advokacii stali advokáty také komerční právníci, jež Česká advokátní komora zapsala do seznamu advokátů bez žádosti.

V průběhu několikaleté diskuse o možném sloučení České advokátní komory a Komory komerčních právníků, se mj. projevil nezájem nemalého počtu komerčních právníků o zapsání do seznamu advokátů. Tento postoj vznikl mj. i proto, že většina komerčních právníků se v praxi nikdy nezabývala trestním právem, a proto se nechtěla zabývat obhajobou v trestních věcech. Vytvořením jediné komory se však obhajobou v trestních věcech musejí zabývat všichni advokáti bez výjimky, ať již advokáti zapsaní v seznamu advokátů vedeného podle dřívějších předpisů, tak komerční právníci zapsaní v seznamu komerčních právníků. Vzhledem k tomu nelze vyloučit, že někteří z nových advokátů se budou cítit vázání pokyny svých klientů, v jejichž zájmu budou uplatňovat vše, co považují za prospěšné, včetně svého působení na předsedu senátu tak, aby plnil své povinnosti. Usuzujeme, že při takovýchto kontaktech nelze vyloučit různá nedorozumění a v jejich důsledku i podezření ze zasahování konkrétních advokátů do nezávislosti soudu. U všech advokátů, kteří se obhajobou v trestních věcech teprve za-

čínají v praxi zabývat, je uvedené riziko výrazně větší než u ostatních. Vzhledem k tomu se zabýváme uvedeným tématem právě v této době, kdy se počet advokátů, tzn. i počet obhájců v trestních věcech, výrazně rozšířil.

Resumé a závěr

Dospíváme k potvrzení hypotézy, že obhájce je v souladu s § 16 zákona o advokacii oprávněn a zároveň povinen v souladu s pokyny obviněného klienta vyhledat předsedu senátu a působit na něj tak, aby řádně plnil své povinnosti. Může tak činit buď obecně nebo může konkrétně žádat, aby předseda senátu prostudoval jak obžalobu, tak i celý trestní spis a teprve poté rozhodl, zdali nařídí hlavní líčení nebo předběžné projednání obžaloby. Toto právo plyne obhájci také z výkladu ustanovení § 169a TrZ, který je obsažen v Beckově komentáři k trestnímu zákonu. Působí-li obhájce, obviněný, či kdokoliv jiný na soudce tak, aby řádně plnil své povinnosti, jedná v souladu se zákonem.

Literatura a prameny:

- ¹⁾ Srov. blíže: Šámal, P. – Hrachovec, P. – Sovák, Z. – Púry, F.: Trestní řízení před soudem prvního stupně, Praha, C. H. Beck, 1966, str. 149.
- ²⁾ Šámal, P. – Král, V. – Baxa, J. – Púry, F.: Trestní řád. Komentář. 1. vydání. Praha, C. H. Beck 1995, str. 686.

JUDr. Jan Růžek

advokát, Louny

Ještě ke kritice novely zákona o konkurzu a vyrovnání

(replika na článek „Novela zákona o konkurzu a vyrovnání a právní stát“ JUDr. Romana Kozla v č. 8/1996)

Jako advokát, který zaměřuje svou praxi na konkurzní řízení, jsem si se zájmem přečetl citovaný článek, a to s nadějí, že rozsah kritiky novely ZKV bude podstatně širší, jak by tomu nasvědčoval název článku. I tak jsem přesvědčen, že článkem popsanou kritiku je třeba obecně přivítat.

Nerad bych se chtěl nechat unést faktem, že právě konkurzní řízení, tak jak je upraveno v ZKV a nepřímo i v jiných normách, tvoří pupek problémů našeho právního řádu. Na druhé straně jen málokdo bude dnes již překvapen mým tvr-

zením, že existuje jen málo tak mimořádně nepovedených kodexů, jako je právě ZKV. Tento zákon, který by měl mít ambici řešit právními prostředky závazkové vztahy vzniklé, až na výjimky, v ekonomické oblasti, ve skutečnosti navozuje situaci, kdy jeho samotná dikce je mnohdy největší překážkou průchodnosti konkurzního řízení.

Chci poukázat alespoň na nejzávažnější chyby a nedostatky této zákonné úpravy.

1. V § 1 odst. 2, 3 zákona je definován úpadek. Tato definice je mimořádně nešťastná. To vyniká zejména ve vazbě na ust. § 12a odst. 1 ZKV.

Ust. § 1 odst. 2 upravuje kumulativní podmínku úpadku a dále fikci. Proberme si po částech celou tuto definici úpadku.

V první řadě je zde upraven požadavek více věřitelů. Tento požadavek, ač na první pohled rozumný, se v praxi, jakkoli výjimečně, může ukázat jako zavádějící. Lze si totiž představit situaci, kdy v důsledku *cessio voluntaria* se četnost věřitelů, ať již cíleně nebo bez konkrétního záměru, snížila až na počet jednoho věřitele. Dále, neměl by být rozhodující stav (četnost věřitelů) ke dni podání návrhu na prohlášení konkurzu (a to se navrhuje věřiteli ukládá v § 4), neboť stav ke dni prohlášení konkurzu může být diametrálně odlišný. Zde pak vyniká ona nešťastná vazba na § 12a odst. 1 (Je-li osvědčeno...), kdy soud považuje dokonalost věřitelova návrhu právě za toto osvědčení. Současně s tím nelze opominout ani fakt, že dnem prohlášení konkurzu na majetek úpadce se jeho pohledávky považují za splatné a v důsledku této fikce opět může dojít ke zvýšení počtu věřitelů, ačkoli by ke dni podání návrhu mohl být zdánlivě např. pouze jeden.

V druhé řadě se považuje za další součást kumulativní podmínky fakt, že dlužník není schopen po delší dobu plnit své splatné závazky, přičemž se dodává, že tato podmínka se považuje za splněnou tehdy, jestliže dlužník zastavil své platby. Nepodařilo se mi do dnešního dne pochopit, zda si v tomto případě chtěl zákonodárce vystřelit z potenciálních účastníků řízení, či zda tato podmínka je myšlena zcela vážně. Přísně gramatický výklad této části ustanovení fakticky zneumožňuje u kteréhokoliv konstatovat, resp. osvědčit stav úpadku, neboť je prakticky nemyslitelné, aby dlužník skutečně zastavil všechny platby.

Novela zákona sice do značné míry opouští představu, že dalším ze znaků úpadku by mohlo být předlužení, nicméně v 1 odst. 3 stále hovoří o tom, že podnikatelé (bez ohledu na to, zda se jedná o fyzické či právnické osoby) jsou v úpadku i tehdy, jestliže jsou předluženy. Ze všech možných teoretických i praktických poznatků lze dojít k jednoznačnému závěru. Předlužení může, ale také nemusí, být jedním ze znaků úpadku. V žádném případě není ekonomicky udržitelné tvrzení, že předlužení rovná se úpadek. Tato úprava, na rozdíl od předcházejícího odstavce, naopak vnucuje myšlenku, že ve stavu úpadku se pohybuje velká většina našich podnikatelských subjektů.

Celkově lze k celé definici úpadku a zvláště pak v souvislosti s jeho „osvědčením“ uvést, že právní úprava provedená novelou je zcela mimořádně nepřesná, nepostihující podstatu a ve svém důsledku vedoucí k tomu, že je jí definováno snad něco jiného, ale nikoli úpadek. Dlužno dodat, že pokud hovoříme o úpadku, pak je to vždy jen o insolvenci, likviditě majetku dlužníka a skladbě jeho závazků. V tuto chvíli se domnívám, že by nebylo na místě pokoušet se vyslovit jakousi náhradu definice úpadku. V této souvislosti, ale nejen v této souvislosti, chci podotknout, že zvláště záležející je skutečnost, že tato definice proplula celým legislativním procesem včetně kompletního připomínkového řízení, aniž se nad ní kdokoli pozastavil.

2. Další problém, který vybírám, je nově koncipovaný obsah § 5 ZKV. Úmyslně ponechávám stranou otázku výše zálohy, jejíž určení nemá absolutně žádnou, tím méně pak logickou, vazbu na potřebu hradit náklady konkurzního řízení, zvláště pak výdajů správce, který je ze zákona povinován v rozsahu § 14a ZKV.

Chci si povšimnout jiné vady, kterou toto ustanovení zavádí, a která má zvlášť závažné následky. Vada spočívá ve vazbě mezi § 5 a § 68a ZKV. Posledně citované ustanovení zavádí povinnost dlužníka podat sám na sebe návrh na prohlášení konkurzu tehdy, je-li předlužen. Jak jsme si již výše uvedli, předlužení může být (ale nemusí) průvodním znakem úpadku. Co však bývá v našich krajích pravidlem, je téměř absolutní insolvence dlužníka, bez ohledu na to, jak velký má majetek, neboť jeho likvidita je jak fakticky, tak právně často podmíněna. Jinými slovy se může stát, že dlužník není schopen splnit povinnost zaplatit zálohu požadovanou ust. § 5 odst. 1 a celá záležitost může vést tak daleko, a také v praxi i vede, že soud řízení zastaví pro nesložení zálohy, ačkoli je jinak zřejmé, že dlužník je v úpadku a s ohledem na všechny okolnosti nelze jeho majetkové poměry upravit žádným jiným způsobem, který by byl po právu.

3. Za zvlášť významné považuji zmínit se o ust. § 17 ZKV, který je nazván „zjištění podstaty“. Toto ustanovení ukládá úpadci „...neprodleně sestavit a odevzdat správci seznam svého majetku a závazků s uvedením...“. Zde stojí za povšimnutí, že novela zde nahradila dřívější účetní terminologii (aktiva a pasiva) novou terminologií (obch. zák.). Tento krok je bezpochyby správný a chvályhodný. Problém je zakopán jinde. Pominu-li vágní (a zpravidla zcela neúčinné) ust. § 18 odst. 1, věta druhá, není tato povinnost, v rámci diskutované zákonné úpravy, nijak sankcionována. To má zvlášť nepříznivé důsledky především pro správce (např. vazba § 14a ZKV na § 40 odst. 11 zák. č. 337/92 Sb.), ale samozřejmě i pro celý další průběh konkurzního řízení. Neexistuje zde žádný zákonem upravený způsob, jak účinně působit na úpadce, který takovou povinnost buď nechce, nebo v důsledku nepořádků ve svém účetnictví splnit není schopen. Co pak v častých případech, kdy u úpadce žádná řádná evidence

o majetku a závazcích neexistuje? § 14a ZKV navozující sice dočasnou, ale prakticky úplnou univerzální sukcesi správce, přenáší odpovědnost za tento stav na správce. Zcela neúčinné a v podstatě nesmyslné zůstává i ukládání pořádkových pokut soudem. Nesmyslné proto, že tato pořádková pokuta je vyměřena a někdy snad i zaplácena na úkor konkurzní podstaty a tedy vlastně opět ke škodě věřitelům.

4. Zcela zásadní nedostatek platné právní úpravy konkurzního řízení lze spatřovat i v ustanovení upravujících otázky související s osudem BSM úpadců, kteří jsou fyzickými osobami. Je zřejmé, že by jeho vypořádání nemělo být podřízeno zásadám zakotveným v § 150 obč. zák. Jiný režim vypořádání však pro potřeby konkurzního řízení upraven není a tak nastává paradoxní situace, kdy závazky takového úpadce se zásadě vypořádávají v rámci konkurzu, majetek (ačkoli je součástí konkurzní podstaty) nutno vypořádat v režimu zcela rozdílném. Navíc, pokud správce uzavře dohodu o vypořádání BSM s tím z manželů, který není úpadcem, jedná se u tohoto oprávněného manžela o pohledávku za podstatou dle ust. § 31 odst. 2 písm. e). Stejnou povahu má i nárok oprávněného manžela v případě, kdy soud schválí dohodu o vypořádání BSM formou soudního smíru v rámci řízení zahájeného na návrh správce.

Mohl bych samozřejmě pokračovat v rozboru dalších nedostatků právní úpravy konkurzních řízení, z nichž některé mají až fatální důsledky. Považoval jsem však za vhodné poukázat jen v několika vybraných příkladech na to, co se mně jeví jako nejvýznamnější důvod pomalého postupu až neprůchodnosti velké většiny konkurzů, totiž nedostatečnost vlastní právní úpravy. Jsem přesvědčen o tom, že i celková koncepce celého ZKV je nemoderní, pro potřeby ochrany ekonomiky (počítaje v to i oprávněné zájmy věřitelů) neúčinná včetně toho, že vůbec neuvažuje s časovou hodnotou peněz jako s jedním z nejdůležitějších atributů ochrany před vznikem druhotné platební neschopnosti.

V Lounech dne 24. 10. 1996

JUDr. Jiří Jelínek, CSc.
Právnická fakulta UK, Praha

Může poškozený podat stížnost proti usnesení o přibrání znalce? (nad jedním rozhodnutím)

V teorii i praxi bývá v poslední době častěji diskutována otázka procesních práv stran trestního řízení. Není ojedinělé, že tato otázka bývá omezoována jen na problém procesních práv osoby, proti které se trestní řízení vede, a zapomíná se na procesní práva osoby, která je trestným činem nejvíce postižena, tj. na poškozeného. Postavení poškozeného v trestním řízení, rozsah jeho procesních práv a otázky souviselé představují aktuální problematiku, která nabývá na významu při úvahách o koncepci trestního řízení.

Mohlo by se na první pohled zdát, že tu jde o otázky ryze teoretické, které nemohou mít bezprostřední vliv na normotvorbu anebo na aplikaci trestního práva procesního. To je ovšem jen zdánlivé. Sama aplikační praxe poskytuje celou řadu přesvědčivých důkazů o tom, že jde o otázky, které svými důsledky zasahují jak praxi legislativní, tak aplikační.

O tom, že rozsah procesních práv poškozeného není abstraktním teoretickým problémem, ale živou, aktuální otázkou, svědčí případ ze současné aplikační praxe Vrchního soudu v Praze.

Vrchní soud v Praze v rozhodnutí z 3. 1. 1995 sp. zn. 11 Tz 23/94 vyslovil zásadu, že poškozený, který má podle zákona proti obviněnému nárok na náhradu škody a který tento nárok včas a řádně uplatnil v trestním řízení, je osobou oprávněnou podat stížnost proti usnesení o přibrání znalce (§ 105 odst. 3 tr. řádu), jestliže jde o objasnění okolností, jež mají význam pro rozhodnutí o náhradě škody.

V posuzovaném případě byl obviněný stíhán pro skutek záležející v tom, že řídil osobní automobil tov. zn. VAZ a v prostoru křižovatky ulic Musílkova a Cetýnská v Praze 5 se střetl s chodcem, který se nacházel u pravých zadních dveří osobního automobilu tov. zn. Škoda stojícího v prostoru uvedené křižovatky, přičemž při dopravní nehodě došlo ke zranění chodce a ke vzniku škody na obou vozidlech. Skutek byl posouzen jako trestný čin ublížení na zdraví podle § 223 tr. zákona

Pravomocným usnesením obvodní prokurátorky Dopravní prokuratury pro území hlavního města Prahy bylo trestní stíhání obviněného pro uvedený skutek zastaveno podle § 172 odst. 1 písm. b) tr. řádu, neboť tento skutek není trestným činem a není důvod k postoupení věci.

Proti tomuto usnesení o zastavení trestního stíhání obviněného podal ministr spravedlnosti u Vrchního soudu v Praze stížnost pro porušení zákona v nepro-

spěch obviněného¹⁾. Namítal, že rozhodnutí o tom, že v posuzovaném případě se nejedná o trestný čin podle § 223 tr. zák. je přinejmenším předčasné, protože tento závěr nemá oporu v dosud provedených důkazech. Mimo jiných pochybení vytkl také nedostatek přípravného řízení spočívající v tom, že usnesení vyšetřovatele policie o přibrání znalce z oboru zdravotnictví, odvětví chirurgie – plastická chirurgie, nebylo oznámeno poškozenému doručením opisu usnesení a v důsledku toho nenabýlo právní moci. Uvedl, že zákonným podkladem znaleckého posudku přitom může být jen pravomocné usnesení o přibrání znalce, i když stížnost proti usnesení o přibrání znalce nemá odkladný účinek a obsah usnesení tedy lze vykonat před jeho právní mocí (§ 140 odst. 2 tr. řádu).

Vzhledem k tomu, že stížnost pro porušení zákona byla podána po uplynutí lhůty šesti měsíců uvedené v ustanovení § 272 tr. řádu, Vrchní soud v Praze, který shledal, že rozhodnutím obvodní prokurátorky Dopravní prokuratury pro území hlavního města Prahy a v řízení, které mu předcházelo, byl porušen zákon, se omezil pouze na tento výrok podle § 268 odst. 2 tr. řádu.

K otázce, která nás zajímá, totiž zda poškozený je oprávněn podat stížnost proti usnesení o přibrání znalce, Vrchní soud v Praze uvedl: „V daném případě usnesení o přibrání znalce mělo být oznámeno doručením opisu usnesení (§ 137 odst. 1 věta druhá tr. řádu) nejen obviněnému, ale také poškozenému. Je to odůvodněno tím, že poškozený jako strana v trestním řízení (§ 12 odst. 6 tr. řádu) byl subjektem adhezního řízení, tzn. jako poškozený měl podle zákona proti obviněnému nárok na náhradu škody, jež mu byla trestným činem způsobena, a v tomto postavení podle § 43 odst. 2 tr. řádu navrhl, aby soud v odsuzujícím rozsudku uložil obžalovanému povinnost nahradit škodu způsobenou trestným činem. Za tohoto stavu věci znalecký posudek přibráného znalce, jenž na podkladě odborných znalostí zkoumal a posuzoval poruchu zdraví poškozeného, byl jedním z důležitých podkladů (důkazů) nejen pro rozhodnutí otázky viny a volby prostředků k dosažení účelu trestního zákona (§ 2), ale rovněž pro rozhodnutí o náhradě škody. Znalecký posudek o poruše zdraví poškozeného (její povaze a závažnosti) mohl mít značný význam pro poškozeného z hlediska uplatnění jeho nároku na náhradu škody. Za tohoto stavu a při splnění uvedených podmínek poškozený byl osobou, které se usnesení o přibrání znalce přímo dotýkalo. Z toho zároveň vyplývá, že takovou osobou není poškozený, který sice má podle zákona proti obviněnému nárok na náhradu škody, jež mu byla trestným činem způsobena, ale tento nárok podle § 43 odst. 2 tr. řádu řádně a včas neuplatní, a dále poškozený, který je stranou v trestním řízení (§ 12 odst. 6 tr. řádu), ale má v něm toliko procesní práva uvedená v ustanovení § 43 odst. 1 tr. řádu.“

Citované rozhodnutí Vrchního soudu v Praze a jeho odůvodnění jsou podnětem k tomu, abychom se touto pro poškozeného důležitou otázkou zabývali podrobněji.

Podle § 105 odst. 3 tr. řádu je proti rozhodnutí o přibrání znalce přípustná stížnost. Toto ustanovení však nevymezuje okruh osob oprávněných k podání stížnosti proti uvedenému rozhodnutí. Trestní řád u stížnosti na rozdíl od odvolání nevypočítává okruh osob oprávněných podat stížnost.

Podle § 137 odst. 1 věta před středníkem trestního řádu je třeba usnesení oznámit osobě, které se přímo dotýká, jakož i osobě, která k němu dala svým návrhem podnět.

Podle § 142 odst. 1 tr. řádu může – nestanoví-li zákon něco jiného, podat stížnost osoba, které se usnesení přímo dotýká nebo která k usnesení dala podnět svým návrhem, k němuž ji zákon opravňuje. V našem případě přichází v úvahu jen případ, že stížnost může podat osoba, které se usnesení přímo dotýká.

Na řešení této otázky jsou v praxi zastávány dva protikladné názory.

Podle prvního názoru usnesení o přibrání znalce se přímo nedotýká poškozeného, který je v trestním řízení subjektem adhezního řízení a podle § 43 odst. 2 tr. řádu uplatnil nárok na náhradu škody způsobené trestným činem. Poukazuje se přitom zejména na okolnost, že poškozený není oprávněn podle konstantní judikatury (č. 24/1973 Sb. rozh. tr.) podat stížnost proti usnesení o zastavení trestního stíhání a o postoupení věci právě z tohoto důvodu, že takové usnesení se poškozeného přímo nedotýká.

Zastánci uvedeného názoru se dále dovolávají praktických důsledků přijetí zásady, že je nutné oznamovat usnesení o přibrání znalce poškozeným a že ti to mají právo stížnosti proti usnesení. Namítají, že přijetí takového výkladu by vedlo k tomu, že porušení povinnosti oznámit usnesení o přibrání znalce poškozenému by představovalo podstatnou vadu řízení se všemi důsledky, které takové porušení předpisů o dokazování může mít, a poukazují na potřebu rychlého, řádného a nekomplikovaného vedení trestní věci.

Druhý názor, prakticky uplatněný u podané stížnosti pro porušení zákona a vyjádřený v rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, vychází ze smyslu právní úpravy postavení poškozeného v trestním řízení a soudí, že postup, při kterém usnesení o přibrání znalce musí být oznámeno poškozenému, je správný.

Zastánci názoru, že usnesení o přibrání znalce se přímo nedotýká poškozeného (subjektu adhezního řízení) argumentují stanoviskem konstantní judikatury. Jde o stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ČR z 21. 9. 1972 č. Tpj 48/72 publikované pod č. 24/1973 Sb. rozh. tr.

Citované stanovisko v právní větě vyslovuje zásadu, že proti usnesení o zastavení trestního stíhání a o postoupení věci není poškozený oprávněn podat stížnost, a to ani tehdy, jde-li o usnesení vyšetřovatele.

Tato zásada je odůvodněna ve stanovisku argumentem, že v daném případě obě usnesení nelze považovat za usnesení, která by se přímo dotýkala poškozeného ve smyslu § 142 odst. 1 tr. řádu. Za usnesení, které se poškozeného při-

mo dotýká, lze považovat pouze usnesení, jímž se rozhoduje přímo o jeho návrzích, k nimž je oprávněn podle § 43 odst. 1 tr. řádu. „O návrhu, aby byla obžalovanému uložena povinnost nahradit poškozenému škodu způsobenou trestným činem, uvedeným v § 43 odst. 2 tr. řádu, lze však rozhodnout toliko rozsudkem (arg. slova v § 43 odst. 2 tr. řádu „v odsuzujícím rozsudku“ a § 228 tr. řádu), kterým se též rozhoduje, že se poškozený odkazuje se svým nárokem nebo se zbytkem tohoto nároku na řízení ve věcech občanskoprávních nebo na jiné příslušné řízení (§ 229 tr. řádu). Poněvadž se usnesením o zastavení trestního stíhání přímo o nároku poškozeného na náhradu škody způsobené mu trestným činem naznačenými směry podle uvedených zásad nerozhoduje, nelze usnesení o zastavení trestního stíhání považovat za usnesení, které se poškozeného přímo dotýká“, uvádí publikované stanovisko.

Shora řečený názor nepovažuji za správný. Pokud poškozený uplatní nárok na náhradu škody, je povinen uvést důvody svého nároku a alespoň minimální výši škody. Od správného zjištění skutku a určení jeho právní kvalifikace se odvozuje předmět nároku poškozeného. Pokud poškozený uplatní nárok na náhradu škody s tím, že jde o škodu způsobenou trestným činem, ale trestní stíhání je zastaveno nebo věc je postoupena proto, že se o trestný čin nejedná, potom nelze spornou otázku vyložit jinak než tak, že jde o rozhodnutí, která se poškozeného přímo týkají. Vždyť výrok o náhradě škody v odsuzujícím rozsudku má svůj podklad ve výroku o vině.

Je třeba také upozornit na okolnost, že stanovisko publikované pod č. 24/1973 Sb. rozh. tr. je patrně dnes již překonané legislativním vývojem. Zákodárce totiž novelou trestního řádu z roku 1993 (zák. č. 292/1993 Sb.) výslovně umožnil poškozenému podat stížnost proti usnesení o odložení věci (§ 159 odst. 5 tr. řádu), proti usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání (§ 307 odst. 5 tr. řádu) a proti usnesení, že obviněný se osvědčil, které má ze zákona účinky zastavení trestního stíhání (§ 308 odst. 4 tr. řádu). V legislativní praxi se tedy postupně uplatňuje tendence výslovně rozšiřovat procesní práva poškozeného. Také tento argument je třeba mít na zřeteli při odpovědi na otázku, zda stanovisko publikované pod č. 24/1973 Sb. rozh. tr. a na něm založená praxe jsou správné.

Je tedy zřejmé, že názor nepřipouštějící, aby poškozený podal stížnost proti usnesení o přibrání znalce, nelze opírat pouze o stanovisko publikované pod č. 24/1973 Sb. rozh. tr.

Podle názoru, který zastávám, tedy může poškozený podat stížnost proti usnesení o přibrání znalce právě proto, že se ho takové usnesení přímo dotýká ve smyslu § 142 odst. 1 tr. řádu.

Nelze pominout ani otázku procesní rovnosti stran. V rozhodnutí publikovaném pod č. 47/1993 Sb. rozh. tr. byla vyslovena zásada, že osobou oprávněnou podat stížnost proti usnesení o přibrání znalce k objasnění otázky významné pro

posouzení viny je také obviněný. Usnesení o přibrání znalce musí být obviněnému řádně oznámeno. V opačném případě jde o podstatnou vadu řízení.

Nepřipuštění možnosti poškozeného podat stížnost proti usnesení o přibrání znalce by vytvořilo výraznou, avšak ničím neodůvodněnou nerovnost v postavení poškozeného jako strany trestního řízení ve srovnání s postavením obviněného.

Ovšem ani názor publikovaný v rozhodnutí Vrchního soudu, že poškozený je osobu oprávněnou podat stížnost proti usnesení o přibrání znalce jen tehdy, jestliže již uplatnil nárok na náhradu škody, nepovažuji za zcela správný. Domnívám se, že nad požadavek zákona se při určení osob oprávněných podat stížnost proti usnesení podle § 105 odst. 3 tr. řádu rozlišuje mezi poškozeným, který již řádně a včas uplatnil nárok na náhradu škody, a poškozeným, který tak dosud neučinil. Takové rozlišování je krajně diskutabilní. Poškozený se totiž může připojit s nárokem na náhradu škody způsobené mu trestným činem nejpozději až před zahájením dokazování v hlavním líčení (srov. § 43 odst. 2 tr. řádu). V praxi nejsou výjimečné případy, kdy poškozený uplatní svůj nárok až na základě závěru znaleckého posudku. Znalecký posudek bude mít význam pro poškozeného z hlediska uplatnění jeho nároku na náhradu škody i v případě, kdy poškozený vyčká, jakým způsobem a v jaké výši bude škoda vyčíslena ve znaleckém posudku, tedy neuplatní zatím svůj nárok na náhradu škody. Nelze proto podle mého názoru spojovat právo poškozeného podat stížnost proti usnesení o přibrání znalce (a tím tedy i právo na oznámení takového usnesení) se skutečností, že poškozený již uplatnil nárok na náhradu škody. Názor vyjádřený v rozhodnutí Vrchního soudu by vytvářel situaci, že poškozený by se stával oprávněnou osobou k podání stížnosti na základě jednostranného úkonu, o kterém by se případně orgán činný v trestním řízení dozvěděl až dodatečně (poté, kdy vyšetřovatel oznámí usnesení o přibrání znalce, by poškozený uplatnil nárok na náhradu škody apod.).

Nelze ani pominout zájem poškozeného na satisfakci ještě jiného druhu než je náhrada majetkové škody. Poškozený je stranou, která může mít zájem právě na tom, aby byl obviněný uznán vinným. Neshledávám proto dostatečné argumenty pro závěr, že v takovém případě by poškozený neměl být oprávněn podat stížnost proti usnesení o přibrání znalce.

Z uvedeného je možné shrnout: Proti usnesení o přibrání znalce je poškozený oprávněn podat stížnost (§ 105 odst. 3 tr. řádu), a to bez ohledu na to, zda již uplatnil nárok na náhradu škody nebo nikoliv, a tedy i v případě, že jde o poškozeného bez nároku na náhradu škody (§ 43 odst. 1 tr. řádu).

Poznámka:

- ¹⁾ Vrchní soud v Praze rozhodoval podle právního stavu před novelou trestního řádu z roku 1995 (zák. č. 152/1995 Sb.), podle které koná řízení o stížnosti pro porušení zákona s účinností od 1. 9. 1995 pouze Nejvyšší soud.

RECENZE, ANOTACE

Redakci byly předány dvě recenze monografie JUDr. Michala **Mazance** „*Správní soudnictví*“. Otiskujeme obě, protože každá nazírá tuto významnou publikaci z poněkud jiného úhlu – jedna je psána vysokoškolským učitelem, druhá advokátem.

Michal Mazanec:

Správní soudnictví

Nakladatelství Linde Praha, a. s., Praha 1996, 451 stran

Správní soudnictví se již dávno považuje za jeden z pojmových znaků právního státu. Správní úřad, vystupující dosud „vrchnostensky“, se před nezávislým a nestranným správním soudem dostává do rovnocenné procesní pozice s těmi, kdo byli předtím účastníky správního řízení: vede se tu spor o zákonnost jeho rozhodnutí. Takový postup autokratickým režimům nevyhovuje a není proto divu, že i u nás byl Nejvyšší správní soud, působící již od roku 1876, krátce po nastolení tohoto režimu zrušen (1952). Po listopadu 1989 bylo právo na soudní ochranu před nezákonnými rozhodnutími orgánů veřejné správy uznáno za právo základní (čl. 36 odst. 2 Listiny základních práv a svobod) a od 1. 1. 1992 bylo správní soudnictví jako obecný institut opět zavedeno: na rozdíl od dřívější úpravy však byl jeho výkon svěřen tzv. obecným soudům (okresním, krajským, vrchním i nejvyššímu), které rozhodují v řízení upraveném občanským soudním řádem, a to pouze v jednom stupni (s výjimkou ve věcech důchodového zabezpečení a důchodového pojištění). Přitom však platí, že pro řešení otázek, které nejsou přímo upraveny v páté části o. s. ř., věnované správnímu soudnictví, mají být přiměřeně užita ustanovení první a třetí části o. s. ř. (obecná ustanovení, řízení v prvním stupni). Hledání správného postupu je navíc ztíženo ještě tím, že správní soudnictví má dvě formy (jednak rozhodování o žalobách, jednak rozhodování o opravných prostředcích proti rozhodnutím správních orgánů), z nichž druhá byla převzata jako reziduum minulého režimu původně jen na přechodnou dobu, ve skutečnosti však přetrvává a dokonce se její uplatnění rozšiřuje. Ve správním soudnictví se soudy potýkají s mnohdy nedokonalými právními úpravami z doby před i po listopadu 1989 a jejich rozhodnutí mají často závažný interpretační význam, přesto jsou však pro veřejnost obtížně dostupná, protože oficiální Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek (v porovnání se stavem před rokem 1948 ve-

lice útlý subjektivní výběr), vydávaná Nejvyšším soudem, je přináší jen sporadicky; časopis Správní právo, advokátům ostatně asi nepříliš blízký, obsahuje sice od r. 1993 pravidelnou přílohu „Výběr soudních rozhodnutí ve věcech správních“, která již obsahuje téměř 120 rozhodnutí včetně odůvodnění (pokud vím, má na ní autor recenzované knihy Ivi podíl), i ta je však pouhým výběrem určeným různými okolnostmi objektivní i subjektivní povahy.

To všechno bylo třeba předeslat, aby čtenář mohl posoudit povahu, význam a užitečnost publikace, která problematika správního soudnictví nazírá z hlediska jeho minulosti, současnosti i předpokládané budoucnosti, přitom však vždy – a to administrativistu zvláště potěší – s pochopením pro specifika veřejné správy a správního práva, která vyvolávají nutnost četných významných odchylek od postupů obvyklých v civilním soudním řízení.

Autor, po obnovení správního soudnictví působící jako „správní soudce“, se výslovně přiznává, že „ve své vlastní činnosti díky kontinuitě koncepce stávající právní úpravy s právem první republiky, resp. právem rakouským stále nachází řadu odpovědí na aktuální sporné otázky ve vynikající judikatuře bývalého Nejvyššího správního soudu“ (str. 8). Mnohdy odkazuje nejen na tuto judikaturu;¹⁾ ale i na organizační a procesní principy našeho správního soudnictví před rokem 1952, k jejichž samostatnému posouzení dává čtenáři možnost otištěním jak rakouského zákona o správním soudu z r. 1875 a jeho novel, tak i československého zákona o nejvyšším správním soudě z r. 1918 (o významu, který první republika správního soudnictví přiznávala, svědčí už sama okolnost, že byl přijat ještě Národním výborem československým jako třetí jeho zákon vůbec) a jeho novelizovaného znění z roku 1937 (str. 375 až 402). Stručný přehled historického vývoje (1848 až 1989), podaný na str. 27 až 42, je výstižný a funkční.

Rozbor platné úpravy autor uvozuje poukazem na několik zásadních aktuálních problémů, které vyžadují řešení: nesoulad současné úpravy s ust. čl. 6 odst. 1 evropské Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (jde ovšem o problém týkající se celého správního procesu); realizace Ústavy, pokud jde o faktické zřízení Ústavou předpokládaného Nejvyššího správního soudu; pracovní přetíženost správních senátů (s tímto problémem se obtížně potýkal i býv. NSS); chybějící instanční vazba mezi soudy různých stupňů, znemožňující sjednocování rozhodovací praxe cestou opravných prostředků; nedostupnost judikatury; celková úroveň legislativy (kvalita i kvantita, časté novely); „kardinální nejasnosti“ ve výkladu procesní úpravy správního soudnictví, související zejména se za-

¹⁾ Každoroční oficiální sbírky judikátů obsahovaly leckdy i několik set nálezů s odůvodněním. Poslední z nich, Bohuslavova sbírka nálezů správního soudu ve věcech administrativních, resp. ve věcech finančních, nazvaná podle svého zakladatele (soudce NSS dr. J. B. Bohuslava), byla citována např. Boh. 1809/1948 admin., Boh. 6042/1932 fin.

členěním úpravy správního soudnictví do občanského soudního řádu (str. 43 až 50). Každý z těchto problémů má sice poněkud jiný zdroj a jinou povahu, ve svém souhrnu však nynější stav našeho správního soudnictví výstižně charakterizují.

Po upozornění na některé formy soudní kontroly veřejné správy, stojící vedle správního soudnictví, včetně „soudnictví volebního“ (také to je upraveno občanským soudním řádem, když volební soud jako zvláštní soud veřejného práva byl již v roce 1946 zrušen a po roce 1989 nebyl obnoven), se autor v rozsáhlé kapitole druhé soustřeďuje pod nadpisem „Správní soudnictví v občanském soudním řádu“ na platnou úpravu a její výklad (text o. s. ř., pokud se může správního soudnictví dotýkat, je připojen v příloze). Přitom bohatě využívá publikované (a patrně i nepublikované) judikatury; zásadní právní věty z publikovaných judikátů má čtenář k dispozici v příloze (na str. 403 – 421 jsou právní věty z rozhodnutí uveřejněných v časopise *Správní právo*, na dalších stranách pak z některých rozhodnutí uveřejněných ve *Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek* a ve *Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu*). V některých případech odkazuje autor sám na sebe, totiž na svůj komentář k části páté o. s. ř.²⁾

Teoretické i praktické otázky správního soudnictví de lege lata rozebírá autor s hlubokou znalostí věci a své závěry formuluje srozumitelně a přesvědčivě. Praktický právník zejména ocení všestranné poučení o tom, jak má správní žaloba nebo opravný prostředek vypadat a jaké podmínky musí být splněny, aby mohlo dojít k věcnému projednání soudem (na některá častější pochybení autor výslovně upozorňuje). Se sympatiemi čtenář sleduje, jak autor vyjadřuje svou loajalitu ústavním principům a neváhá např. označit některá omezení přístupu ke správnímu soudu podle přílohy A k o. s. ř. za ústavně pochybná ve smyslu ust. čl. 36 odst. 2 Listiny (str. 144, 152, 154). Leckdy se autor dostává i ke kritickému výkladu předpisů správního práva (např. správního řádu, jehož text je otištěn v příloze). Setkáváme se tu s nepřeberným množstvím zajímavých problémů, s jejichž řešením většinou lze jen souhlasit. Jsou tu však také otázky, které mohou být řešeny i jinak (názory autora jakožto správního soudce jsou většinou již názory uplatněnými v judikatuře, s nimiž nelze polemizovat v odvolacím řízení, které není připuštěno, nýbrž jenom literárně). Jako příklad uvádím názor, že stát je právnickou osobou výlučně jenom v soukromoprávních vztazích (§ 21 obč. zák.) a nemůže se proto dovolat ochrany ve správním soudnictví před nezákonným rozhodnutím orgánu veřejné správy ve věcech veřejnoprávních, např. byla-li mu uložena pokuta za porušení předpisů o odpadech útvarem Armády ČR (str. 118–123). Ztotožnění právnické osoby ve

²⁾ Bureš, J. – Drápal, L. – Mazanec, M.: *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. C. H. Beck, Praha 1996 (str. 655–780). Obě práce se přirozeně do jisté míry překrývají, recenzovaná práce je však jinak zaměřena a má podstatně širší „záběh“, takže lze říci, že výborný komentář výrazně doplňuje. Jednoduše řečeno: stojí za to, číst obě.

smyslu ust. § 247 odst. 1 o. s. ř. (oprávnění podat správní žalobu) s právníkou osobou ve smyslu ust. § 21 obč. zák. (stát jako účastník občanskoprávních vztahů) vede k popření existence právnických osob veřejného práva, což je závěr vyvolávající pochybnosti.³⁾ Na tomto – z hlediska legislativního i aplikačního kuriózním – příkladě je dobře vidět, jaký inspirativní význam může mít a má správní soudnictví i pro teorii práva, zvláště pak pro teorii práva správního.

Na závěr autor připojuje své úvahy, jak by mělo budoucí české správní soudnictví vypadat (str. 281–293). Upozorňuje, že již v březnu 1994 předložila oficiální odborná komise návrh zásad zákona o Nejvyšším správním soudu, o jehož dalším osudu však není nic známo, a informuje o jeho hlavních myšlenkách. Podotýká, že „v rámci výchovy justičních čekatelů neexistuje na správní soudnictví žádná specializace“ (přitom jde o vysoce odborně náročnou speciální problematiku) a počty soudců se nezvyšují úměrně stoupajícímu nápadu nových věcí: tyto otázky však nesmí být řešeny cestou omezení přístupu k soudu (str. 286).

Stručný exkurs věnuje autor rozhodování kompetenčních sporů podle § 8a o. s. ř. (zákon ne zcela přesně mluví o sporech o pravomoc mezi soudy a orgány státní správy), které je svěřeno vrchním soudům. Před rokem 1948 se takové spory vyskytovaly poměrně často, v období monolitního pojetí společnosti a státu však byly jako spory právní prakticky nemyslitelné. Autor poukazuje na neujasněnost této problematiky (na jedné straně řešení některých kompetenčních sporů uvnitř správní a uvnitř soudní soustavy upravují procesní předpisy, na druhé straně Ústava svěřuje Ústavnímu soudu pravomoc rozhodovat „spory o rozsah kompetencí státních orgánů a orgánů územní samosprávy, nepřísluší-li podle zákona jinému orgánu“) a uvádí, že podle judikatury Vrchního soudu v Praze je ust. § 8a o. s. ř. pouze ustanovením kompetenčním: procesní ustanovení obsahuje zákon č. 3/1918 Sb., O Nejvyšším správním soudě a o řešení kompetenčních konfliktů, ve své dosud nezrušené části (str. 272–280). Nelze zamlčet, že také judikatura někdejšího konfliktního (kompetenčního) senátu měla pro právní teorii i praxi značný význam (zejména pokud jde o posuzování právní totožnosti věcí), v současnosti však dochází ke sporům ve smyslu § 8a o. s. ř. jen zcela výjimečně.

Po tom všem, co bylo uvedeno, by obecné hodnocení knihy bylo nošením dříví do lesa. Stačí říct, že Michal Mazanec poskytl svou objevnou práci právní praxi i právní teorii mimořádně užitečnou službu. Nyní je na čtenáři, aby této službu využil.

Doc. JUDr. Vladimír Mikule, PF UK Praha

³⁾ Srov. polemiku D. Hendrycha (Právnícké osoby veřejného práva, Správní právo č. 1/1996) s V. Knappem, který zastává hledisko výlučně civilistické (O právnických osobách, Právník č. 10–11/1995).

JUDr. Michal Mazanec:

Správní soudnictví

Nakladatelství Linde Praha, a. s., Praha 1996, 451 stran

Moderní advokát dnešní doby je mnohdy postaven klientem před řešení některých věcí, které jsou prvotně projednávány a rozhodovány jako věci správní (např. rozhodování o restitučních nárocích podle zákona o půdě, věci katastru nemovitostí, záležitosti podle stavebního zákona, rozhodování ve věcech daní). Tyto kauzy nutí vzít do ruky nejen příslušný hmotněprávní správní předpis, ale i správní řád a v konečném finále se i zabývat možností přezkumu správního aktu cestou správního soudnictví. Soudím, že investici 280,- Kč (cena na dnešní poměry mírná) do koupě publikace JUDr. Michala Mazance *Správní soudnictví*, kterou vydalo Nakladatelství právnické a ekonomické literatury LINDE Praha, a. s., by neměl vynechat žádný advokát. Nejen proto, aby si ji uložil jako ozdobu do knihovničky pro případ, že bude někdy v budoucnu řešit určitou kauzu ve správním soudnictví, ale především proto, aby si ji preventivně nastudoval. Ujišťuji, že jde o čtení odborně přínosné, nutící k zamyšlení v každodenním advokátním shonu, ale i proto, že jde o tzv. pěkné čtení vzhledem k čtivému, byť nekonvenčnímu jazyku autora. JUDr. Michal Mazanec, předseda senátu správního kolegia Vrchního soudu v Praze, je v odborných kruzích znám z řady časopiseckých článků jako hloubavý autor věnující se problematice správního soudnictví, který se zasloužil o publikování správní judikatury v časopise *Správní právo* a který je i „motorem“ myšlenky naplnění Ústavy zřízením Nejvyššího správního soudu. Mnohé z nás nepřímou oslovil svými rozhodnutími jako předseda senátu Vrchního soudu v Praze, když řešil nějakou naši správní kauzu.

Publikace, jak ostatně sám autor výslovně přiznává, v mnohém vychází z myšlenek, které jsou prezentovány ve II. vydání známého Beckova komentáře k o. s. ř. spoluautorů Bureš – Drápal – Mazanec, nikoliv však ve stejném, ale v hlubším rozsahu a nikoliv se zcela identickými závěry. 451 stran textu zahrnuje 293 stran vlastního výkladu správního soudnictví, správní judikaturu dosud publikovanou v časopise *Správní právo*, správní judikaturu, publikovanou v tzv. zelené Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek a vybrané nálezy a usnesení Ústavního soudu k problematice správního soudnictví. Připojen je i přehled použité literatury.

1. kapitola je věnována pojmu, předpokladům a vývoji správního soudnictví, 2. kapitola pojednává o správním soudnictví v občanském soudním řádu, je rozčleněna do subkapitol týkajících se obecných ustanovení o správním soudnictví, rozhodování o žalobách a rozhodování o opravných prostředcích proti rozhodnutím správních orgánů. Do publikace je zahrnut exkurs o kompetenčních kon-

fliktech podle § 8a o. s. ř. Výkladový text končí shrnutím autorových názorů de lege ferenda k problematice správního soudnictví, včetně informace o připravěném návrhu zásad zákona o zřízení Nejvyššího správního soudu.

Ze základní přínos publikace považují její originalitu v komplexním zpracování problematiky českého správního soudnictví v širším slova smyslu chápání tohoto pojmu. Pro praktického advokáta spočívá její největší efekt v systematickém výkladovém zpracování části páté o. s. ř., aby se vyvaroval – jak autor na několika místech připomíná – nekvalifikovaného právního zastupování ve věcech správního soudnictví. Pro převážně civilistické právní myšlení advokáta je přínosem zdůrazňování ideových základů (mnohdy v historickém kontextu) řešení té které dílčí otázky.

Mazancova monografie se vyslovuje k řadě závažných dílčích otázek, z nichž namátkou jmenujme např. problém rozhodování o občanských právech a závazcích (soukromých právech a povinnostech) správními orgány a poté správními soudy z hlediska požadavků Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, pojmu rozhodnutí orgánu veřejné správy, pojmu zkrácení na právech v oboru veřejné správy, rozdělení správního soudnictví do dvou větví – do řízení o žalobách a o opravných prostředcích. Systematický výklad o. s. ř. pojednává o základních otázkách předmětu soudního přezkumu, kasačním charakteru přezkumu, dispoziční zásadě přezkoumávání správních rozhodnutí, o věcné a místní příslušnosti soudů, o náležitostech žalob (opravných prostředků), o účastnících řízení, o lhůtách, o postupu soudů a o způsobech rozhodování soudů. **Je nutné si uvědomit, že rolí správního soudnictví je přezkum toliko zákonnosti správních rozhodnutí v rozsahu, napadeném dotčenou osobou (dispoziční zásada).** Z tohoto hlediska je nutné brát v úvahu, jakou roli může mít dokazování před správním soudem. S tím souvisí i otázka možnosti rozhodování bez ústního jednání a bez slyšení navrhovatele (§ 250f o. s. ř.), která je předmětem rozdílných právních názorů správních soudů a Ústavního soudu. Po vyjití publikace Ústavní soud svým nálezem publikovaným pod č. 269/1996 Sb. ustanovení 250f o. s. ř. vzhledem k jeho neústavnosti s účinností od 1. května 1997 zrušil.

V publikaci nalezneme řadu „špiček“ vůči nekvalifikovanému právnímu zastupování advokáty před správními soudy. Vyvarujme se jich v zájmu naší profesní autority před soudy i klienty.

V závěru publikace autor formuluje tři základní problémové okruhy správního soudnictví: nesoulad vnitrostátní právní úpravy rozhodování o občanských právech nebo závazcích s požadavky Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, zajištění včasné soudní ochrany veřejných práv a konečně otázku rozšíření dosahu správního soudnictví i na žaloby pro nečinnost správních orgánů (problém advokátům dobře známý), soudní kontrolu podzákonných právních předpisů a institut žaloby k ochraně tzv. veřejného zájmu.

Všechny autorovy názory nelze, navzdory jeho nepochybné erudici, převzít za „svaté“ (na to si ani autor nečiní nárok), ale je nutné o nich v rámci konkrétních kauz přemýšlet. Praktický advokát, jehož základním posláním je všestranná a důsledná ochrana práv a zájmů klienta, však není oprávněn při zastupování klientů příliš právně experimentovat. Berme tedy v úvahu, že JUDr. Michal Mazanec představuje jistou neopomenutelnou odbornou autoritu pro věci správního soudnictví, k jejímž názorům nelze při zastupování klientů ve věcech správního soudnictví nepřihlížet.

JUDr. Martin Mikyska, advokát, Praha

■

Petr Hlavsa – František Klimeš:

Civilní nároky a jejich uplatňování, aneb návod ke vzorovým podáním; vzory s výkladem podle právního stavu k 1. 1. 1996.

Tak zní úplný název s podtitulem příručky v rozsahu 531 stran, kterou vydalo podle právního stavu k 1. 1. 1996 nakladatelství Linde Praha. Známý autor doc. JUDr. Petr Hlavsa, CSc., který v minulosti již obdobné příručky vydal, se spojil s odborníkem z oblasti obchodního práva doc. JUDr. Františkem Klimešem, CSc., aby vydali komplexní příručku vzorů z oblasti civilistiky v nejširším slova smyslu, zahrnující základní vzory podání nejen z oblasti práva občanského, rodinného a pracovního, ale i z oblasti obchodněprávní a alespoň základní vzory též ve věcech správního soudnictví.

Příručka obsahuje nejen vzory podání, ale podává i základní poučení o soudním civilním řízení. V úvodních částech je podán výklad o ochraně práva, o soudech, jejich pravomoci a příslušnosti. Pozornost je věnována i řízení před rozhodci. Samostatná část obsahuje poučení o právech účastníků a o procesních podáních. Sem jsou zařazeny i některé vzory týkající se procesního postupu, např. vzor návrhu na uzavření přetorského smíru, na vydání předběžného opatření, na zajištění důkazu apod. Zejména mladší advokáti a advokátní koncipienti ocení výklady o úkonech v řízení před soudem I. i II. stupně a v řízení exekučním, opět s příslušnými procesními vzory zčásti petitů, zčásti celých vzorů podání.

Jádem příručky jsou ovšem samotné vzory, které jsou rozčleněny do těchto oddílů: podání ve věcech občanskoprávních (žaloby z nároků o ochranu osob-

nosti, z nároků peněžitých, z nároků vlastnického práva, z nároků spoluvlastnických, z nároků z nájmu bytů, z nároků z odpovědnosti za vady a bezdůvodného obohacování, z nároků ze závazků a z nároků dědických), ve věcech rodinněprávních (z nároků mezi manžely, ve vztahu mezi rodiči a dětmi, z nároků na výživné), ve věcech pracovněprávních (žaloby z nároků týkajících se pracovního poměru a ostatních pracovněprávních vztahů). Část obsahující podání ve věcech obchodněprávních (100 stran textu) obsahuje především žaloby z obchodních závazkových vztahů (žaloby ze všech obchodněprávních smluvních typů), dále žaloby a návrhy mimozávazkové a žaloby z družstevního vztahu. Zařazen je též samostatný oddíl podání ve věcech obchodního rejstříku a návrhy ve věcech konkurzu a vyrovnání.

Praktik ocení nejen žalobní petity, jejichž formulování někdy vyvolává rozpačky, ale i texty, obsahující skutkové přednesy, odůvodňující příslušný petiti.

Příručka obsahuje v úvodu každé části vysvětlující text, který usnadní uživateli orientaci zejména i pokud jde o právní základ uplatňovaných nároků.

Předností anotované příručky je jednak její komplexnost (v jednom svazku vzory podání ze všech oblastí civilistiky včetně vzorů, vztahujících se i k procesnímu postupu účastníků v řízení), ale i instruktivní obecné výklady a poznámky, doprovázející každý vzor, které orientují uživatele ve všech základních hmotněprávních i procesních otázkách, včetně údaje o věcné a místní příslušnosti soudu.

Je ovšem pochopitelné, že tato práce nemůže obsahovat různé detailní modalitty vzorů, protože by se rozrostla do neúměrných rozměrů. Takový úkol mohou plnit pouze monotematické příručky, zaměřené na určitou právní oblast.

Příručku lze doporučit nejen začínajícím advokátům a advokátním koncipientům. Jako dobrou pomůcku ji ocení i zkušený advokát, zejména bude-li hledat vzor týkající se méně frekventované oblasti.

JUDr. Václav Mandák

Z JUDIKATURY

Dědici poškozeného podle § 26 zákona č. 119/1990 Sb. o soudní rehabilitaci, kteří jsou oprávněni k odškodnění, nejsou klienty advokáta, ustanoveného v rehabilitačním řízení obhájcem zemřelé rehabilitované osoby, neboť zde není žádný způsobilý právní důvod, který by takovýto vztah založil. Ze zákona ani z jiné právní skutečnosti nevyplývá povinnost obhájce pečovat o nároky těchto dědiců. Jedná se pouze o morální povinnost.

Rozsudek Krajského soudu v Plzni z 8. 7. 1996, čj. 15 Co 389/96.

Z odůvodnění:

„Napadeným rozsudkem soud I. stupně zamítl návrh, jímž se navrhovatelé po odpůrci domáhali zaplacení částky 58 300,- Kč s 3% úrokem od 1. 4. 1995 do zaplacení a žádnému z účastníků nepřiznal právo na náhradu nákladů řízení. K odůvodnění rozhodnutí ve věci samé soud v podstatě uvedl, že na podkladě provedených důkazů dospěl k závěru, že odpůrce jako ustanovený advokát nezanedbal žádné povinnosti plynoucí pro něj ze zákona o advokacii a nenese tedy odpovědnost za vznik škody, kterou měl údajně navrhovatelům způsobit.

Proti tomuto rozsudku podali navrhovatelé v zákonné lhůtě odvolání. Vytýkají v něm soudu I. stupně nesprávné hodnocení provedených důkazů. Mají především za to, že odpůrce se měl doporučeným dopisem obrátit na Státní notářství ve Staré Lubovni se žádostí, aby mu byli oznámeni pozůstalí po M. K., který dne 24. 2. 1982 zemřel. Odpůrce nevěnoval případu, v němž byl ustanoven obhájcem, žádnou pozornost, nevytlačil veškeré úsilí, které bylo na něm možno požadovat, aby zjistil dědice po M. K. a doručil jim rehabilitační usnesení tak, aby oni mohli uplatnit své nároky. Zároveň žádali přezkoumání, zda rehabilitační usnesení sp. zn. 14 Rt 15/90 nabylo právní moci skutečně 18. 10. 1990. Z těchto důvodů se navrhovatelé domáhali změny napadeného rozsudku a vyhovění žalobě.

Soud I. stupně provedl důkazní řízení v rozsahu, který tvoří spolehlivý podklad pro posouzení věci. Provedené důkazy také hodnotil podle zásad uvedených v ust. § 132 o. s. ř. a dospěl posléze ke skutkovým a právním závěrům, s nimiž se odvolací soud v podstatě ztotožňuje. Z důkazů provedených soudem I. stupně tedy především vyplývá, že usnesením Krajského soudu v Plzni ze dne 18. 10. 1990 sp. zn. 14 Rt 15/90 byl pan M. K., nar. 27. 10. 1925, účasten soudní rehabilitace podle § 2 odst. 1 písm. c) zákona č. 119/1990 Sb. Na tomto usnesení je vyznačena právní moc dnem 18. 10. 1990. Krajský soud v Plzni pod č. j.

Spr 2471/90 učinil opatření o ustanovení obhájce v uvedené rehabilitační věci, neboť zde byly dány důvody nutné obhajoby podle § 36 odst. 2 trestního řádu. Obhájcem pana M. K. ustanovil odpůrce, a to pro doručení rozhodnutí v rehabilitačním řízení. Zde je třeba uvést, že důvodem pro toto opatření bylo zjištěné úmrtí pana M. K. a nezjištění dalších oprávněných osob podle § 5 rehabilitačního zákona. Opatření o ustanovení obhájce, které bylo odpůrci doporučeno, také výslovně obsahuje uvedení účelu, pro něž byl advokát obhájcem ustanoven, a to tak, že je ustanovován pro doručení rozhodnutí v rehabilitačním řízení. Z toho ovšem nelze dovozovat, že by tím byl dán obhájci pokyn, aby on sám doručoval rehabilitační rozhodnutí případným oprávněným osobám podle § 5 rehabilitačního zákona, nýbrž je třeba se ztotožnit se stanoviskem odpůrce, že opatření o ustanovení obhájce bylo činěno proto, aby rehabilitační rozhodnutí mohlo být vůbec doručeno a mohlo také nabýt právní moci. V žalobě obsažená citace, že odpůrci bylo uloženo, aby „pátral po odsouzeném, eventuelně pro jeho rodinných příslušnících a usnesení Krajského soudu jim doručil“ tedy není v souladu s provedenými důkazy.

Odvolací soud se ztotožňuje se závěrem soudu I. stupně, že odpůrce se nemohl dopustit porušení právní povinnosti vůči klientovi ve smyslu ust. § 22 odst. 1, 2 zákona č. 128/1990 Sb., o advokacii. Klientem odpůrce mohl být jedině pan M. K., který dne 24. 2. 1982 zemřel, neboť pouze v jeho věci byly dány důvody nutné obhajoby a v této věci byl také odpůrce ustanoven obhájcem. Navrhovatelé nebyli ve vztahu k odpůrci jeho klienty, neboť zde nebyl žádný způsobilý právní důvod, který by takový vztah založil. Ze zákona ani z jiné právní skutečnosti nevyplývá v daném případě povinnost odpůrce pečovat o nároky navrhovatelů. Morální (nikoliv však právní) povinnost ustanoveného obhájce pokusit se vypátrat příbuzné rehabilitované osoby a výsledek rehabilitačního řízení jim sdělit, je zřejmá. Odpůrce podle názoru odvolacího soudu dostatečně věrohodně prokázal, že v tomto smyslu adresoval dotazy na Státní notářství v Popradě a Staré Lubovni, odkud však obdržel negativní, respektive žádnou odpověď. Lze mít tedy za to, že i této morální povinnosti se odpůrce zhostil.

Z výše uvedených důvodů tedy odvolací soud dospěl ke shodnému závěru se soudem I. stupně, že odpůrce se vůči navrhovatelům nedopustil porušení právní povinnosti, které by zakládalo jeho odpovědnost za vznik škody.“

Rozhodnutí zaslal a právní větu připravil JUDr. Ivo Luhan, advokát v Plzni.

I. Pozemkové úřady nejsou oprávněny rozhodovat ve správním řízení o povinnosti oprávněné osoby zaplatit nedoplatek přidělové ceny, za kterou nemovitost původně získala, a vrátit kupní cenu nebo náhradu, která jí byla státem nebo jinou právnickou osobu při převodu nemovitosti vyplacena. V případech, kdy oprávněná osoba nesouhlasí se sdělenou výší přidělové ceny, nebo nezaplatí ve lhůtě, je na státu, aby se domáhal uložení této povinnosti oprávněné osobě v občanskoprávním nalézacím řízení.

II. Rozhodnutí vydané správním orgánem v případě, kdy takové rozhodování do pravomoci správních orgánů vůbec nespadá, je nulitním aktem. V takovém případě soud vysloví formální zrušení takového aktu, přihlížející k této vadě z povinnosti úřední, jako nedostatku jednoho z předpokladů přezkumu vůbec.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze z 30. 9. 1996, čj. 7 A 136/94–18.

Citovaným rozhodnutím v právní věci žalobce F. K. proti žalovanému Ministerstvu zemědělství – Ústřednímu pozemkovému úřadu zrušil uvedeným rozsudkem Vrchní soud v Praze rozhodnutí žalovaného z 1. 8. 1994 a předcházející rozhodnutí okresního úřadu – okresního pozemkového úřadu, kterým byla oprávněným osobám, jimž byly vydány nemovitosti, uložena povinnost zaplatit nedoplatek přidělové ceny. Věc vrátil Vrchní soud žalovanému k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

„V zahájeném správním řízení jak podle § 9 odst. 2, tak i podle § 9 odst. 4 zákona o půdě okresní pozemkový úřad především zkoumá, zda dotyčná fyzická osoba je oprávněnou osobou (§ 4 ve spojení s § 6 odst. 1 citovaného zákona), zda požadavek na vydání nemovitosti směřuje vůči subjektu, který je povinnou osobou, zda tu nejsou skutečnosti, které vydání nemovitosti vylučují (§ 11) a zda nárok na vydání nemovitosti nezanikl v důsledku marného uplynutí zákonné lhůty k jeho uplatnění (§ 13 zákona o půdě). Jestliže z některého z uvedených důvodů není nárok fyzické osoby na vydání nemovitosti dán, okresní pozemkový úřad buď dohodu neschválí (byla-li dohoda uzavřena), nebo rozhodne, že fyzická osoba není vlastníkem nemovitosti. Zákon o půdě ani jiný zákon ve výše uvedených případech nezakládá kompetenci okresních pozemkových úřadů k vydání jiných rozhodnutí, resp. k rozhodování o právech a povinnostech jiným způsobem, než je uvedeno v citovaném ustanovení § 9 zákona o půdě. Tuto pravomoc nemohlo založit ustanovení § 6 odst. 3 zákona o půdě, podle něhož je oprávněná osoba ze zákona povinna po vydání nemovitosti zaplatit státu nedoplatek přidělové ceny, za kterou ji původně získala,

obdobně je povinna vrátit kupní cenu nebo náhradu, která jí byla státem nebo jinou právnickou osobou při převodu nemovitosti vyplacena, a podle něhož pozemkový úřad pouze určí lhůtu k zaplacení a vyšší nedoplatku přídělové ceny sdělí okresní úřad.

Z uvedeného ustanovení § 6 odst. 3 zákona o půdě nelze tudíž dovodit pravomoc pozemkových úřadů rozhodnout o povinnosti oprávněné osoby zaplatit nedoplatek přídělové ceny, vrátit kupní cenu nebo náhradu, která jí byla státem nebo jinou právnickou osobou při převodu nemovitosti vyplacena ve stanovené výši a lhůtě. Citované hmotněprávní ustanovení zakládá povinnost oprávněné osoby zaplatit nedoplatek přídělové ceny, resp. vrácení kupní ceny nebo náhrady přímo ze zákona a je v tomto speciálním ustanovení ve vztahu k obecným ustanovením občanského práva hmotného. V tomto případě jde o vztah mezi oprávněnou osobou a státem [podle § 10 odst. 1 písm. a), zákona ČNR č. 243/1992 Sb., kterým se upravují některé otázky související se zákonem o půdě, ve znění zákona ČNR č. 441/1992 Sb., k přijetí nedoplatku přídělové ceny, za kterou oprávněná osoba nemovitost původně získala, kupní ceny nebo náhrady, která byla oprávněné osobě státem nebo jinou právnickou osobou při převodu nemovitosti vyplacena, náhrady za vypořádání pohledávek peněžních ústavů, je příslušné Ministerstvo zemědělství], který je vztahem soukromoprávním, v němž stát jedná jako vlastník v zájmu svého majetkoprávního nároku tímto založeného. Pokud uvedené ustanovení dále stanoví, že lhůtu k zaplacení určí pozemkový úřad, nezakládá tím pravomoc uvedených úřadů jakýmkoliv způsobem konstitutivně založit oprávněné osobě povinnost vrátit kupní cenu, která jí byla státem nebo jinou právnickou osobou při převodu nemovitosti vyplacena, a to v určité výši a v určité lhůtě. Citované ustanovení pouze stanoví, že pozemkový úřad jí určí lhůtu k zaplacení. Z uvedeného ustanovení nebylo proto možno bez dalšího dovodit (před novelou provedenou zákonem č. 183/1993 Sb.), že by zakládalo pravomoc pozemkových úřadů rozhodovat ve správním řízení o povinnosti oprávněné osoby zaplatit nedoplatek přídělové ceny, za kterou nemovitost původně získala a předmětem tohoto řízení mělo být určení její výše a lhůty k úhradě.

Zákon o půdě upravuje (srov. § 1 odst. 2) práva a povinnosti vlastníků, původních vlastníků, uživatelů a nájemců půdy, jakož i působnost státu při úpravě vlastnických a užívacích práv k pozemkům. Pravomoc státních orgánů – pozemkových úřadů k vydání rozhodnutí nastupuje pouze tam, kde to zákon výslovně stanoví. Zákon však současně zakládá práva a povinnosti oprávněných a povinných osob, přičemž dohodu o jejich plnění ponechává na vůli stran a rozhodnutí o případném neplnění ve smyslu obecné úpravy soukromoprávních vztahů obecným soudům. Tak je tomu například při stanovení výše finančních náhrad za nevydané pozemky, stavby apod., kde akty pozemkového fondu event. minis-

terstev a jiných povinných osob, jimiž není přiznána náhrada oprávněné osobě vůbec nebo v požadované výši, nejsou rozhodnutími napadnutelnými správní žalobou, ale oprávněná osoba se musí svého práva domáhat pořadem práva. Ustanovení § 6 odst. 3 zákona o půdě v tomto smyslu pouze stanovilo, kdo v případě, kdy vrácení kupní ceny má požadovat stát, za stát jedná, tedy určí lhůtu k zaplacení. V případech, kdy oprávněná osoba nesouhlasí se sdělenou výší a nebo nezplatí ve lhůtě, je na státu, aby se domáhal uložení této povinnosti oprávněné osobě v civilním nalézacím řízení.

Novela zákona o půdě č. 183/1993 Sb. provedla změnu ustanovení § 9 mimo jiné v tom, že vložila odst. 7, v němž stanovila, že v rozhodnutí podle odstavců 2 a 4 (§ 9) musí být uvedena výše pohledávek podle § 6 odst. 3 a 4 a lhůta k jejich zaplacení. Toto rozhodnutí může pozemkový úřad vydat i dodatečně, nejdéle však do tří let od právní moci rozhodnutí dle odst. 2 a 6.

Ani z tohoto ustanovení nelze dovodit, že by založilo pravomoc pozemkového úřadu v rozhodnutí podle § 9 odst. 2 a 4 současně konstitutivním výrokem uložit oprávněné osobě povinnost vrátit kupní cenu ve stanovené výši a lhůtě k zaplacení. Cit. ust. § 9 odst. 7 zákona o půdě pozemkovému úřadu pouze ukládá v rozhodnutí uvést výši pohledávek podle 6 odst. 3 a 4 a určit lhůtu k jejich zaplacení. Učinit tak může i dodatečně. Jde tedy o povinnost vyjádřit v rozhodnutí výši pohledávky státu a určit lhůtu k zaplacení, a to k plnění soukromoprávního charakteru. Pravomoc zkoumat jeho výši a rozhodovat o ní, ani uložit ve správním řízení oprávněné osobě povinnost tuto výši zaplatit, nebyla pozemkovému úřadu zákonem dána.

Rozhodnutí vydané správním orgánem v případě, kdy takové rozhodování (v této věci rozhodnutí o uložení povinnosti zaplatit nedoplatek přídělové ceny) do kompetence správních orgánů vůbec nespadá (rozhodnutí o něm tedy nespadá do správního řízení) je nulitním (nicotným) aktem.

Podle ustálené soudní praxe soud vysloví formální zrušení takového nicotného aktu, přihlížeje k této vadě z povinnosti úřední, jako nedostatku jednoho z předpokladů přezkumu vůbec.

Proto soud podle ustanovení § 250j odst. 2 o. s. ř. žalobou napadené rozhodnutí žalovaného, jakož i rozhodnutí Okresního úřadu ve Znojmě, pozemkového úřadu, kterým uložil oprávněným osobám povinnost zaplatit nedoplatek přídělové ceny, zrušil, aniž by se dále zabýval námitkami uvedenými v žalobě (jen u právně existujících rozhodnutí, tedy nikoli u nicotných rozhodnutí, lze hovořit o zákonných či nezákonných rozhodnutích). Protože šlo o posouzení toliko právních otázek, soud rozhodl, aniž by nařizoval jednání (§ 250f o. s. ř.).

Rozhodnutí zaslal a právní větu připravil
advokát JUDr. Drahoslav Kroupa, Třebíč

Odměna advokátovi za další poradu s klientem podle § 16 odst. 1 písm. b) advok. tarifu (vyhl. č. 270/1990 Sb.) přísluší tehdy, jestliže přesáhla jednu hodinu. Odměna podle citovaného ustanovení advokátovi však nepřisluší, jestliže uskutečnil s klientem dvě nebo více dalších porad, které celkově přesáhly jednu hodinu, každá z nich však trvala dobu kratší.

Usnesení Vrchního soudu v Praze z 9. 5. 1996, čj. 9 To 30/96

Z odůvodnění:

Usnesením Krajského soudu v Hradci Králové ze 4. 4. 1996 sp. zn. 1T 54/92 rozhodl krajský soud ve smyslu § 151 odst. 3 tr. ř. na návrh obhájce JUDr. K. o výši jeho odměny a náhradě hotových výdajů za zastupování pravomocně odsouzeného pro pokus trestného činu znásilnění podle § 8 odst. 1, § 241 odst. 1 tr. zák. a další rozsudkem téhož soudu ze dne 27. 5. 1993 ve spojení s usnesením Vrchního soudu v Praze z 17. 9. 1993 sp. zn. 5 To 52/93. Výše odměny, náhrady hotových výdajů a za promeškaný čas byla tomuto obhájci stanovena celkovou částkou 26 667,50 Kč, přičemž odměna za úkony právní pomoci byla stanovena částkou 15 820 Kč a náhrada hotových výdajů částkou 10 847,50 Kč.

Proti tomuto usnesení podal obhájce JUDr. K. v zákonné lhůtě stížnost, která se týká toliko té části výroku, kterou v rámci vyúčtovaných nákladů obhajoby nebyla přiznána odměna za vykonané návštěvy obviněného ve vazební věznici. V důvodech své stížnosti v podrobnostech uvádí, že je sice pravda, že jednotlivé porady sečetl a že poté účtoval odměnu podle § 16 odst. 1 písm. b) advokátního tarifu, naproti tomu však jeho postup vyplývá z informací publikovaných v Bulletinu advokacie a zákonu proto podle jeho názoru neodporuje. Závěrem proto navrhl, aby částka mu přiznaná jako odměna za úkony právní pomoci byla zvýšena o 3 200 Kč, když znovu zdůraznil, že ostatních částek, které nebyly soudem přiznány, se stížnost netýká.

Vrchní soud v Praze přezkoumal podle § 147 odst. 1 tr. ř. správnost výroku napadeného usnesení i řízení, které mu předcházelo, a dospěl k následujícím závěrům:

Z obsahu spisu je patrné, že obhájce JUDr. K., který byl odsouzenému v této trestní věci ustanoven, uplatnil nárok na odměnu za právní úkony a s tím související hotové výdaje a náhradu za promeškaný čas celkovou částkou 30 757,50 Kč, z toho nárok na odměnu za úkony právní pomoci částkou 20 630 Kč.

Jak vyplývá z odůvodnění napadeného usnesení, neměl soud pochybnosti o správnosti návrhu obhájce v jednotlivých položkách s výjimkou odměny za zastupování při veřejném zasedání konaném o odvolání a odměny za další poradu s klientem, a obhájci proto byla přiznána odměna za úkony snížená o částku celkem 4 090 Kč s tím odůvodněním, že ani jedna návštěva (porada s klientem) nepřesáhla dobu jedné hodiny a dále, že veřejné zasedání nepřesáhlo dobu dvou

hodin. Soud tak neakceptoval návrh obhájce na sečtení návštěv uskutečněných v roce 1992 do celkem tří hodin po 800 Kč a jedné hodiny v roce 1993 s odůvodněním, že takový postup vyhláška neumožňuje.

S tímto stanoviskem se Vrchní soud v Praze ztotožnil, a to proto, že je správné a v souladu se zákonem, konkrétně s ustanovením § 16 odst. 1 písm. b) vyhlášky č. 270/1990 Sb.

Předmětem sporu je, zda lze způsobem naznačeným ve stížnosti počítat doby jednotlivých porad, které jen ve svém souhrnu přesáhnou dobu jedné hodiny anebo zda takový postup je vyloučen. Z hlediska § 16 odst. 1 písm. b) cit. vyhlášky je možné další poradu s klientem považovat za úkon, za který náleží odměna jen tehdy, přesáhla-li porada jednu hodinu. Tato časová hranice (limit) je určena a v každém jednotlivém případě musí být splněna. Není-li tomu tak, nárok na odměnu nepřislouší. Citované ustanovení se stanoveným časovým limitem více než jedné hodiny nelze žádným způsobem obejít. Jinými slovy, nárok na odměnu za jeden úkon právní pomoci je zde jen tehdy, když jde o další poradu trvající déle než jednu hodinu. Stanovisko vyjadřující jiný výklad § 16 odst. 1 písm. b) cit. vyhl. který je publikován v interním materiálu advokacie, není pro soud závazné. Postup podle § 16 odst. 3 vyhl. č. 270/1990 Sb., ve znění pozdějších předpisů, nepřichází v úvahu.

Za této situace nezbylo, než ke stížnosti zaujmout negativní stanovisko vyjádřené jejím zamítnutím podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř.

Rozhodnutí je použitelné i za platnosti nového advokátního tarifu (vyhl. č. 177/1996 Sb.), jehož § 11 odst. 1 písm. b) je obsahově shodný s § 16 odst. 1 písm. b) dříve platného tarifu (vyhl. č. 270/1990 Sb.).

Rozhodnutí zaslal advokát JUDr. Jiří Krušina, Svitavy. Právní věta redakce.

Protože v rozhodnutí je jen velmi stručně citována stížnost advokáta, pro zajímavost a kontroverznost dané problematiky uvádíme i text stížnosti advokáta proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové.

„Shora uvedeným usnesením rozhodl Krajský soud v Hradci Králové tak, že přiznal obhájci odměnu ve výši 15 820,- Kč, režijní paušály ve výši 720,- Kč a náhradu hotových výdajů za cestovné ve výši 10 127,50 Kč, tedy celkem částku 26 667,50 Kč, přičemž nepřiznal obhájci z fakturované částky mimo jiné částky 2 400,- Kč a 800,- Kč, které představují u částky 2 400,- Kč odměnu za úkon další porada s klientem, přičemž advokát postupoval tak, že jednotlivé porady, které uskutečnil v roce 1992 sečetl a podle celkového součtu času (3 hod a 10 min) účtoval odměnu podle § 16 odst. 1 písm. b) advokátního tarifu. Stejná situace potom je i u druhé částky ve výši 800,- Kč, která představuje takto účtované porady v roce 1993.

Krajský soud dovodil v napadeném usnesení, že odměna za položku advokátního tarifu ve smyslu ustanovení § 16 odst. 1 písm. b) představuje odměnu za další poradou s klientem přesahující jednu hodinu, což v daných případech nebylo. Tuto skutečnost advokát ani netvrdil, neboť položky faktury shora uvedené účtoval jako součet času, který strávil poradami s klientem v roce 1992 a 1993. Při tomto způsobu účtování vycházel advokát z informací publikovaných v Bulletinu advokacie číslo 2 z roku 1995, jehož kopie je připojena, kde z rozboru zde provedeného vyplývá, že při účtování dalších porad s klientem je třeba vycházet z tohoto postupu. Tomuto způsobu účtování odpovídá i logika příslušného předpisu, neboť pouze za poskytnutí konkrétní právní pomoci v jednotlivých případech specifikovaných advokátním tarifem, je možné odměnu účtovat. Odporovalo by však obecné spravedlnosti vyžadovat po advokátovi, aby tyto další porady konal zdarma.

Je pochopitelné, že je třeba vždy posuzovat účelnost takových porad, což je v daném případě nesporné. Obhajoba byla prováděna v rámci trestního řízení, kdy klient byl obviněn z trestného činu vraždy podle § 219 odst. 1 trestního zákona, tedy jednoho z nejzávažnějších trestních činů a naprostá většina shora uvedených porad byla vyžádána klientem, který vyžadoval, aby jej advokát navštívil ve vazbě.

V této souvislosti je nutné dále připomenout, že návštěvy advokátů ve vazbě jsou v naprosté většině spojeny, resp. v době jejich vykonání byly spojeny s dlouhou dobou čekání na možnost vykonat příslušnou návštěvu z důvodu přeplněnosti výslechových místností a velkým časovým ztrátám docházelo rovněž v důsledku pozdního předvádění a odvádění obviněných. Rovněž z tohoto pohledu by nepřiznání odměny alespoň co do částky, která představuje součet doby strávené jednotlivými návštěvami obviněného ve vazbě, odporovalo smyslu příslušného předpisu.

Takovýto přístup by rovněž mohl obecně vést k tomu, že by mohlo docházet k prodlužování návštěv tak, aby přesáhly jednu hodinu z čistě formálních důvodů, neboť by pak bez dalšího nárok na příslušnou částku vznikl.

Z důvodů shora uvedených navrhuje obhájce, aby na základě této jeho stížnosti vrchní soud napadené usnesení změnil tak, že přizná na odměně za poskytnutou právní pomoc celkem částku 29 867,50 Kč, neboť pokud se týká ostatních částek, které nebyly soudem přiznány, se tato stížnost nedotýká.

Z časopisu PRÁVNÍ ROZHLEDY č. 9/1996 zaznamenáváme právní větu rozsudku Vrchního soudu v Praze z 21. 3. 1996, sp. zn. 4 Tz 8/95, týkající se otázky výše odměny obhájce:

„1. Účast obhájce při výslechu každého svědka i obviněného je samostatným úkonem právní pomoci ve smyslu § 16 odst. 1 písm. d) vyhlášky č. 270/1990 Sb., o odměnách advokátů a komerčních právníků za poskytování právní pomoci, ve znění vyhl. č. 573/1990 Sb. Okolnost, že obhájce prostudoval po skončení vyšetřování spis časově odděleně od obviněného a nikoliv společně s ním, nemá vliv na hodnocení tohoto procesního úkonu jako úkonu právní pomoci ve smyslu § 16 odst. 1 písm. d) OAKpV.

2. Odměna a náhrada hotových výdajů ustanoveného obhájce jsou částky nárokové, lze o nich rozhodovat jen na základě návrhu obhájce a jen do výše, kterou obhájce požaduje (srov. § 151/1 tr. ř.).“

K právní větě poznamenáváme, že její část, vztahující se k výši odměny za účast při vyšetřovacích úkonech, se týká nyní již zrušeného advokátního tarifu (vyhláška č. 270/1990 Sb.). Ze signálů, které má ČAK k dispozici, vyplývá, že názor na tutéž otázku za účinnosti nového tarifu [vyhláška č. 270/1990 Sb. – § 11 odst. 1 písm. b)] není jednotný, stejně jako jednotná nebyla již i judikatura ke shora citovanému ustanovení zrušeného tarifu.

Uvítáme, jestliže nám čtenáři dají k dispozici soudní rozhodnutí týkající se této problematiky.

Další dvě rozhodnutí o odměně obhájce byla otištěna v SOUDNÍCH ROZHLEDECH č. 4/1995. Jde o tato rozhodnutí:

Usnesení Krajského soudu v Č. Budějovicích z 30. 11. 1994 sp. zn. 3 To 877/94 s touto právní větou:

„Jestliže trestní stíhání v téže věci pro některý z více skutků skončí ještě v přípravném řízení pravomocným usnesením vyšetřovatele o zastavení trestního stíhání podle § 172 TrŘ a obviněného na základě ustanovení hájí v řízení pouze pro tento skutek jiný obhájce, než ten, který obviněného hájí v řízení o dalších skutcích v téže věci před soudem, je k rozhodnutí o odměně ustanoveného obhájce v zastavené věci ve smyslu § 151 odst. 2, 3 TrŘ příslušný vyšetřovatel, který trestní stíhání zastavil (§ 151 odst. 2, 3 TrŘ).“

Dále jde o usnesení Krajského soudu v Brně z 24. 11. 1994 sp. zn. 7 To 408/94 s následující právní větou:

„Jestliže ustanovený obhájce ihned po ustanovení požádá o zproštění obhajoby, aniž by provedl první poradu s klientem, popř. jiné úkony související s převzetím obhajoby, a soud jeho požadavku vyhová, nevzniká obhájci právo na odměnu a náhradu hotových výdajů podle § 16 odst. 1 písm. a) vyhlášky č. 270/1990 Sb., o odměnách advokátů a komerčních právníků za poskytování právní pomoci, ve znění vyhl. č. 573/1990 Sb.“

Časopisy Právní rozhledy i Soudní rozhledy vydává nakladatelství Beck, 110 00 Praha 1, Řeznická 17, kde je lze také objednat.

Z KÁRNÉ PRAXE

Je závažným porušením povinnosti advokáta, jestliže neodmítne poskytnutí právní pomoci klientovi ve věci, v níž poskytl právní pomoc jinému účastníku věci, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy toho, kdo o právní pomoc žádá.

Kárný senát kárné komise České advokátní komory ve věci K 24/96 rozhodl takto:

Kárně obviněný JUDr. K. L. uznává se vinným, že poté, co poskytl právní pomoc akciové společnosti ZC ve věci prodeje a náhrad za pozemky mj. i ve vlastnictví paní S. V., převzal zastoupení jmenované v téže věci a poskytl jí právní pomoc, ač byl povinen tuto odmítnout pro rozpornost zájmů svého klienta ZC se zájmy jmenované. Tedy porušil povinnost, uloženou mu ustanovením § 17a) zák. č. 128/90 Sb. a podle 25 odst. 1 téhož zákona ukládá se mu jako kárné opatření pokuta ve výši 5 000,- Kč.

Z odůvodnění:

Kárně obviněný poskytoval v průběhu let 1994 a 1995 právní pomoc akciové společnosti ZC, v jejímž rámci měl podle příkazu klienta z 23. 11. 1994 vyhotovit kupní smlouvu pro výkup stožáru na pozemku č. 285/1 v kat. území S. a dále dohodu o omezeném užívání pozemků 285/1, 285/2 a 286 v témže kat. území. Klientem mu byla předložena smlouva o uzavření budoucí smlouvy s vlastníci pozemku paní S. V. ze dne 12. 7. 1994.

Kárně obviněný na základě tohoto příkazu vypracovat návrh kupní smlouvy a návrh dohody o náhradě za omezené užívání pozemků ve vlastnictví S. V. a tyto listiny dne 9. 1. 1995 zaslal i s dalšími připomínkami svému klientovi akciové společnosti ZC. Tuto právní pomoc kárně obviněný vyúčtoval a faktura mu byla uhrazena.

Dne 11. 12. 1995 se kárně obviněný v zastoupení paní S. V. obrátil přípisem na akciovou společnost ZC a namítal neplatnost kupní smlouvy z 12. 3. 1992, kterou v tehdejší době uzavřel právní předchůdce ZC. Dalším přípisem ze dne 8. 1. 1996, který se týkal konkrétně i pozemku č. 285/1, opětně v zastoupení paní S. V., se obrátil na společnost ZC a napadl mj. i platnost smlouvy o budoucí smlouvě ze dne 12. 7. 1994, tj. smlouvy, která mu byla poskytnuta jeho klientem ZC v rámci poskytované právní pomoci. Dohoda o náhradě za omezené užívání pozemků, kterou kárně obviněný vypracoval pro svého klienta ZC, se týkala právě pozemků, jejichž vlastníkem byla paní S. V.

Poté, co byl kárně obviněný upozorněn společností ZC, že v téže věci již poskytoval této společnosti právní pomoc, vyzooměl paní S. V., že za ni nemůže dále jednat a ve věci již nic nepodnikal.

Se souhlasem kárně obviněného jednal kárný senát v jeho nepřítomnosti. Již ve svém vyjádření ke kárné žalobě kárně obviněný uvedl, že si je vědom nesprávnosti svého postupu, když se nepřesvědčil, že v téže věci poskytoval právní pomoc nejprve společnosti ZC a poté paní S. V. Po tomto zjištění sám zjednal ve věci nápravu.

Podle § 17a) zákona č. 128/90 Sb., který platil v době rozhodování kárného senátu, je advokát povinen odmítnout poskytnutí právní pomoci, jestliže ve věci poskytl právní pomoc jinému, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy toho, kdo o právní pomoc žádá. Nebylo pochybností o tom, že kárně obviněný poskytoval právní pomoc S. V., ačkoli ve stejné věci již dříve poskytoval právní pomoc společnosti ZC a v daném okamžiku byl nepochybně zájem S. V. v rozporu se zájmem společnosti ZC, a to bez ohledu na to, jak celá věc nakonec byla vyřešena. Kárně obviněný porušil tedy výše cit. usnesení zákona o advokacii a kárný senát toto porušení hodnotil jako závažné ve smyslu § 25 odst. 1 zák. o advokacii.

Při ukládání kárného opatření kárný senát vycházel z toho, že kárně obviněný uznal své pochybení a zastoupení S. V. okamžitě ukončil poté, co mu byla věc ze strany společnosti ZC signalizována. Na druhé straně nemohl kárný senát přehlédnout, že postup kárně obviněného mohl by značnou měrou ve veřejnosti narušit důvěru v práci advokáta. Uložil proto pokutu v jedné polovině zákonné sazby.

JUDr. Vladimír Horný
vedoucí kanceláře kárné komise ČAK

Vzor „L“

V soudních kancelářích se od nepaměti užívá vzorů. Stává se tak např., že soudce, činící referát, aby byli obesláni účastníci či jejich zástupci k prvnímu ústnímu jednání, nechá použít tištěného vzoru o. s. ř. č. 14. To není ostatně nic nového.

Novinkou není ani skutečnost, že soudy rozhodují o věcné či místní nepřislušnosti. Je důvodem vždy vůle správně aplikovat ustanovení §§ 104a – 105 o. s. ř.?

Ve věci, kde klientkou je moje manželka, vyslovil tak např. obvodní soud pro Prahu 1 pod čj. 13 C 127/95 dne 9. 6. 1995 věcnou nepřislušnost, aby se mu po usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 17. 11. 1995, čj. 46 Cm 643/95 věc znovu vrátila k projednání. Ještě štěstí, že synek, který vzal do ruky usnesení z 9. 6. 1995 neuměl číst, neboť jinak by se přes pět měsíců odmítal stát dědicem mé kanceláře v domnění, že jsem diletant...

Lhůta pět měsíců je arci v obdobných případech obvyklá. Ve věci obvodního soudu pro Prahu 2 čj. 10C 348/95 se tak na satisfakci čekalo od 2. 1. 1996 do 31. 5. 1996, ve věci krajského obchodního soudu v Praze čj. 25 Cm 698/95 trvá čekání od 6. 2. 1996 dosud.1) Bude to „KOS“ nebo „Trojka“?

Nic proti aplikaci §§ 104 a – 105 o. s. ř., má-li oporu v zákoně. Někdy však nejde o věcnou či místní nepřislušnost. Není na místě spíše aplikace §§ 14 – 15 o. s. ř.?

Vzor „L“ by pak mohl obsahovat následující text:

„Podepsaný soudce ... oznamuje předsedovi soudu, že se zřetelem na poměr k věci, spočívající zejména v

– nechuti aplikovat hospodářský zákoník,

– chuti mít čistý stůl a

– nechuti k jídlu při vzpomínce na poslední ústní jednání a počet listů spisu ve věci vedené pod sp. zn. ... je zřejmě vyloučen z projednávání a rozhodování této věci.

JUDr. “

Možná navrhnete, aby i tento vzor byl označen arabskou číslicí. Pro římskou však hovoří fakt, že číslo vzoru se bude dobře pamatovat. Mnemotechnická pomůcka je snadná:

„L“ = „LENOST“.

JUDr. PhDr. Stanislav Balík

Z MINULOSTI ČESKÉ ADVOKACIE

JUDr. PhDr. Stanislav Balík,
advokát, Praha

Ke stavu zpracování dějin advokacie v českých zemích¹⁾

Existují profese a povolání, jejichž dějiny nepatří k tématům v té či oné době z politických důvodů nepřijemným. Není proto divu, že například kontinuita bádání o dějinách přírodních věd a techniky či dějinách lékařství nebyla přerušena. Jinak tomu v dobách totality bylo pochopitelně s dějinami řady společenských věd a samozřejmě i s dějinami právnictví. Ty se snažili jejich „pěstitelé“ zprvu přerušit¹⁾ a později odsunout v zapomnění. Nastala chvíle, kdy je třeba dějiny právnictví znovu připomínat, aby se neopakovaly situace, že i v posttotalitní době nejrůznější encyklopedické²⁾ a historické práce jména právníků uvádějí více méně náhodou či zcela okrajově.

Potřebu návratu k dějinám právnictví a k osobnostem jejich protagonistů³⁾ – jak již bylo několikrát opakováno – si uvědomili z ryze praktických důvodů zatím více právníci než historikové či právní historikové. Lze sice namítnout, že již v roce 1993 byla vydána Antologie české právní vědy,⁴⁾ obsahující i výňatky ze spisů našich slavných právníků minulosti, nicméně s těmito spisy začali pracovat dříve než historikové legislativci právní teoretikové i praktičtí právníci, uvědomující si návaznost polistopadových změn právního řádu na tradice práva rakouského a první republiky.

Dějiny advokacie tvoří významnou součást dějin právnictví. To, co bylo napsáno obecně zde v úvodu, lze v plném rozsahu vztáhnout i na dějiny tohoto prastarého právního povolání. Historie advokacie začala být pěstována relativně pozdě. Do vzniku Československé republiky v roce 1918 se tak setkáváme s pracemi sociologickými či s časopiseckými příspěvky, věnovanými reformním snahám v advokacii,⁵⁾ jež jsou dnes svou povahou spíše vítanými historickými

¹⁾ Příspěvek přetiskujeme z č. XI–XII, 1995, z časopisu Historický obzor, se souhlasem autora i vydavatele časopisu univ. prof. PhDr. Aleše Skřivana, CSc. Časopis Historický obzor vychází 12x ročně, a je určen k popularizaci historie. Lze jej objednat na adrese: Historický obzor, P. O. Box 20, 104 00 Praha 10 – Uhřetěves.

prameny. K dispozici z tohoto období jsou dále encyklopedická biografická hesla a hesla o advokacii, z nichž vyniká stať „advokát“ v I. svazku Ottova slovníku naučného, zpracovaná procesualistou, kanonistou a právním historikem Emilem Ottem též s přihlédnutím k historickému vývoji právní úpravy advokacie.⁶⁾

Snaha zorganizovat zpracování dějin advokacie narážela po vzniku samostatného státu dlouho na malý zájem ze strany potenciálních autorů. V roce 1925 si tak posteskla redakce časopisu Česká advokacie, že „dne 31. prosince 1924 končila prodloužená lhůta konkurzu na dějiny advokacie. Bohužel nebyl do té lhůty žádný spis zaslán. Jest skutečně litovati, že se nenašel nikdo z mladých právních historiků, který by si vzal za úkol dějinami advokacie se obírat. V našem vlastním stavu jest ovšem těžko očekávat, že by někdo mohl se kromě svého povolání zabývat ještě dějinami advokacie, tedy látkou tak obsáhlou. Mladí historikové právní však měli zde příležitost vyzkoušeti na velkém úkolu své historické i právnické vzdělání. Bohužel k tomu nedošlo.“⁷⁾ Na schůzi výboru pražské advokátní komory konané 6. června 1925 pak bylo usneseno „vyřadit spisy týkající se dějin komory do zvláštního archivu. Opatří se také, pokud možno, podobizny všech presidentů pražské komory, jako má komora brněnská.“⁸⁾ Stalo se tak zajiště pod dojmem advokátské události roku, II. sjezdu advokátů československých v Brně.

Následující dva roky úsilí o nalezení autora dějin advokacie nevedlo k úspěchu. Teprve na listopadové schůzi Spolku advokátů československých roku 1927 „referoval Dr. Schlecht o zahájeném jednání pro sepsání historie československé advokacie a usneseno vésti další jednání v tom ohledu s JUC. Vaněčkem, který by za dozoru prof. Dr. Kaprase o díle tom pracoval.“⁹⁾ Volba Václava Vaněčka se s ohledem na odborné zaměření, pracovní zařazení a úroveň právněhistorické erudice v úvahu přicházejících žáků Jana Kaprase¹⁰⁾ jeví pohledem roku 1927 jako optimální. Dnes však víme, že Václav Vaněček dal záhy nato přednost problematice duchovních a středověkých klášterů a v oblasti dějin právnictví publikoval o čtyři léta později jenom stať Literatura právnická ve svazku Osvěta československé vlastivědy¹¹⁾ a pokud jde ryze o dějiny advokacie, zůstal u něho navždy jen u příslibu.

Zdálo se, že kromě autorů několika příspěvků k dílčím tématům¹²⁾ nebude nalezen nikdo, kdo by historii advokacie v následujícím období s výjimkou Václava Vaněčka byl s to sepsat. Tato představa se však ukázala jako mylná. V roce 1930 vyšel Almanach československých právníků Michala Navrátila,¹³⁾ dosud nepřekonaná sbírka biografických údajů pro každého badatele v oboru dějin právnictví, přinášející mj. nepřeborné množství životopisů československých advokátů. Velmi nadějně se poté začaly rýsovat výsledky prací na poli dějin advokacie ve druhé polovině třicátých let, kdy na počest IV. sjezdu československých advokátů v Praze byl v roce 1936 vydán Nástin vývoje advokacie v zemích Koruny české z pera tajemníka pražské advokátní komory Evžena Tarabrina,¹⁴⁾ postihu-

jičí vývoj v podstatě do roku 1848, a sociologicko-historické pojednání Advokacie od Karla Květa,¹⁵⁾ publikované v profesorem Janem Kaprasem vedené knihovně Politika.

Jako v mnoha jiných oborech proběhlo následující půlstoletí ve znamení úpadku. V protektorátním období zůstalo u drobností, po likvidaci svobodné advokacie záhy po únoru 1948 nebylo dlouho na pokračování v bádání ani pomýšlení. Na předúnorovou advokacii bylo vzpomenuo velmi stručně na půdě Archivního časopisu,¹⁶⁾ či v učebnicích dějin státu a práva, resp. dějin správy. Teprve po letech se při vrcholných orgánech advokacie vytvořila sekce dějin advokacie, jejíž činnost byla tolerována jako hobby, ale bez zájmu o publikování výsledků. Až v poslední čtvrtině 80. let se náhle objevily nezávisle na sobě ve sbornících s malým nákladem dvě rozpravy o české¹⁷⁾ a moravské¹⁸⁾ advokacii ve druhé polovině 19. století.

Léta 1990–1995 konečně mohou zájemci o dějiny advokacie charakterizovat jako etapu vítaného otevření publikačních možností. Ty nabízejí autorům hojně Česká advokátní komora i další vydavatelé právnických časopisů a sborníků. Není vyloučeno, že obec historiků nebyla o současné produkci na těchto platformách v celé šíři zatím informována. Kromě článků časopiseckých byl Janem Koberem¹⁹⁾ učiněn první pokus o zpracování dějin advokacie od roku 1848 do dnešních dnů.

Změna poměrů po listopadu 1989 – jak již bylo naznačeno v úvodu – sebou nese i skutečnost, že zejména dějiny advokacie v letech 1818–1948 přestávají být vzdáleným a nedostižitelným vzorem. Naopak, v současné době probíhající diskuse o podstatě advokacie a její stavovské samosprávy či například o řešení řady teoretických i praktických otázek z oborů procesního práva vyžadují připomenutí nedávno ještě zapomenuté tradice.²⁰⁾ Zpracování dějin advokacie proto vyžaduje postihnout celé velmi široké spektrum okruhů, přičemž zdaleka nestačí pouhé zkoumání prestiže advokátů ve společnosti doby minulé či pouhé sbírání životopisných dat. Kromě vysvětlení mechanismu fungování advokátní organizace v demokratickém státě se tak k dalším úkolům staví i právně-historicky z pohledu advokáta jako zástupce účastníka v soudním či správním řízení analyzovat platné i zrušené instituty procesního práva. Pokud jde o zmíněné zkoumání společenského postavení advokátů, měla by být pozornost zaměřena nejen na účast advokátů v politickém, kulturním či osvětovém dění, ale též na způsob výkonu a etiku profese a na problémy, které se stávají znovu – ač v minulosti zdárně vyřešeny – aktuálními.²¹⁾

Za daného stavu bádání se mi nejeví jako reálné, aby syntézu dějin advokacie zpracoval vyčerpávajícím způsobem jeden autor. Domnívám se, že se není třeba znepokojovat tím, že moderně pojaté kompendium chybí. Poznání dějin advokacie právě pro šíři jejich spektra vyžaduje kolektivní spolupráci historiků a ar-

chivářů, právních historiků, zaměřenou více směry. Pokusím se nyní tématické okruhy rozlišit a zároveň přiblížit, co bylo v jejich rámci zpracováno a jakým směrem se dále ubírat.

Z již uvedeného vyplývá, že právní úprava advokacie ve starším období českých dějin byla díky Emilu Ottovi, Evženu Tarabrinovi a Adolfu Červinkovi relativně zpracována. Kromě toho jsou k dispozici dva články²²⁾ o údajném právním zástupci Beethovenově Janu Nepomuku Kaňkovi a o dějinách Kaňkova domu, v němž nyní sídlí Česká advokátní komora. Pro tento úsek se mi jeví jako účelné uvažovat o dalším vydání Tarabrinova spisu. (Například na pokračování v Bulletinu advokacie.)

Periodizace období od roku 1848 do roku 1995 má svoje mezníky na jedné straně totožné s léty významnými obecně pro dějiny státu a práva v českých zemích, na druhé straně dané vývojovými etapami advokátního řádu. Z kombinace obou kritérií vycházel i Jan Kober,²³⁾ který navíc čerpá ze zcela odlišné heuristiky pro období, jež sám prožil a zná je pouze z vyprávění pamětníků. Pro jejich líčení je odkázán toliko na písemné prameny.

Za klíčový úsek novějších dějin advokacie pokládám léta 1868–1914. Mezi těmito roky se jednak utvářel model advokátní organizace a advokacie v podobě, v jaké přetrvával s drobnými dílčími změnami celou první republiku, jednak stabilizovaly základní předpisy předlitavského právního řádu převzaté v roce 1918 recepční normou samostatného státu, jakož i judikatura. V letech 1868–1914 se od úplného začátku formovaly mnohé později zavedené advokátní kanceláře. Nejen řešení jazykové otázky vedlo české advokáty k emancipaci od samostatného spolku a vlastního časopisu až k politickým a podnikatelským ambicím, plně rozvinutým v letech 1918–1938. Přestože jsou léta 1868–1914 badatelsky velmi zajímavá, nelze zůstat pouze u tohoto úseku.

Pro rozšíření možnosti zapojení širšího okruhu zájemců do bádání o dějinách advokacie je nutno předně zpřístupňovat prameny. V tomto směru byly zatím vydány texty vybraných právních předpisů o advokacii z let 1868–1948²⁴⁾ a předpisů o advokacii v užším slova smyslu z let 1948–1994.²⁵⁾ Kromě toho byla zmapována i dobová interpretace těchto právních předpisů.²⁶⁾ Zbývá dokončit podobně zaměřený příspěvek pro léta 1818–1868.

I když se v minulosti zdálo, že písemnosti advokátů, resp. advokátních kanceláří jsou poztraceny, takže například fond kanceláře Antala Staška v okresním archivu v Semilech je náhodně sebraným souborem písemností, ukazuje se, že po roce 1989 se podařilo získat a uspořádat ucelené soubory, držené donedávna též rodinami pozůstalých.²⁷⁾ Nelze zapomenout, že i Česká advokátní komora má k dispozici „spisy týkající se dějin komory“, takže ani sestavení úplného seznamu advokátů působících v Čechách do roku 1869²⁸⁾ není – ač se práce poněkud opožďují – nereálné. Kromě toho jsou zde neprobádané fondy advokát-

ských spolků, nadací atd. Badatelsky využít lze i např. fondů okresních soudů apod.²⁹⁾

Zmínit veškeré tištěné prameny by bylo nad rámec tohoto příspěvku, demonstrativně stačí uvést například skutečnost, že výroční zprávy Advokátní komory v Království českém byly od roku 1869 do konce 19. století vcelku pravidelně publikovány v časopise Právník, od roku 1905 v Ústředním věstníku Advokátní komory v Království českém, že se nabízí možnost hledat informace v českých právnických a advokátských časopisech.

V rámci zpřístupnění pramenů zejména v souvislosti s argumentací pro vysvětlování podstaty advokacie by nesporně bylo vhodné zvažovat i opakovaně vydání prací některých sociologů advokacie,³⁰⁾ nemělo by být zapomínáno ani na další Janem Koberem nedotazované pamětníky.³¹⁾

Přejdeme nyní k bibliografickým údajům podle jednotlivých period v období let 1848–1995. Typově se setkáme s pracemi o zajímavých procesech, v nichž samozřejmě vystupují i advokáti, sondami mapujícími advokacii v určitém časovém úseku a ve vymezeném teritoriu, materiály o zapojení advokátů v politice, kultuře, osvětě apod. a konečně medailonky významných osobností spojených s advokací.

Relativně málo prací je zatím o letech 1848–1868. Nízkému počtu tehdy v českých zemích působících advokátů jsou věnována kromě Koberovy práce³²⁾ encyklopedická hesla zejména Riegrova slovníku naučného, jakož i biografie v Navrátilově shora citovaném Almanachu československých právníků. Hesla Almanachu o advokátech převzal Jan Kober do svého materiálu,³³⁾ nicméně sám je nedoplnil o údaje po roce 1930. Německé advokáty „pro nedostatek přístupných pramenů“³⁴⁾ prakticky neuvádí žádné. Z procesů let 1848–1868 je nejvíce pozornosti věnováno tiskovým procesům Karla Havlíčka Borovského a tedy advokátu Josefu Fričovi.³⁵⁾

Následující etapa od přijetí advokátního řádu č. 96/1868 ř. z. do počátku první světové války je zatím zpracována zřejmě nejvíce. Rekapitulaci vývoje v letech 1848–1914 je referát přednesený dne 21. září 1993 na Středoevropském justičním fóru v Kroměříži v pracovní skupině pro advokacii.³⁶⁾ Kromě již zmíněné edice a rozborů dobových právních předpisů je k dispozici sonda o poměrech v pražské advokacii v roce 1887 a dvě studie o prvních letech samosprávných advokátních komor v Čechách a na Moravě.³⁷⁾ Advokáti jsou dále sledováni jako kritikové dobové justice,³⁸⁾ přispěvatelé Riegrova slovníku naučného a Ottova slovníku naučného včetně Ottova slovníku naučného nové doby,³⁹⁾ vydavatelé právnických spisů⁴⁰⁾, členové Jednoty právníků⁴¹⁾ či návštěvníci Národního divadla.⁴²⁾ Dále byly publikovány medailonky dvou prezidentů Advokátní komory v Království českém z tohoto období Josefa Tragyho a Eduarda Koernerera,⁴³⁾ jakož i dalších významných osobností advokacie té doby,⁴⁴⁾ nechybí ani tentokrát

práce o významných dobových procesech, mezi nimiž vyčnívají vynikající Kovtunova kniha o procesu s Leopoldem Hilsnerem, mj. o advokátech Zlatko Auředníčkovi a Karlu Baxovi.⁴⁵⁾

I v tomto období jsou však bílá místa, chybí studie o venkovských advokátech, o jejich účasti v místní samosprávě, o literární, vědecké, umělecké, regionální, sportovní aj. aktivitě advokátů. Nabízejí se pozapomenutá jména jako např. Karel Václav Adámek⁴⁶⁾ či Jaroslav Mayer,⁴⁷⁾ písíci pod pseudonymem Jaroslav Maria, i zvučná, například Alois Krása, Svatopluk Čech, Antal Stašek vlastním jménem Antonín Zeman. Nebyla dosud zhodnocena účast advokátů v pražské samosprávě, při pražské asanaci, nebyly zatím zpracovány zdaleka všechny významné dobové procesy atp. I z činnosti samotné advokátní organizace byly publikovány pouze zlomky, zapomíná se na advokátské spolky, kandidáty advokacie, rozbor dobových disciplinárních nálezů, a tak by mohl dlouhý výčet témat pokračovat.

Jako tabula rasa působí úsek následující po vzniku Československé republiky. Kromě citované Koberovy práce, Květovy Advokacie a zmíněné edice a rozboru právních předpisů i zde jsou k dispozici pouze střípky. Kromě připomenutí advokátů – prvorepublikových ministrů,⁴⁸⁾ sondy o rozmístění advokátních kanceláří v roce 1925⁴⁹⁾ jsou k dispozici medailony mj. tajemníka advokátní komory Josefa Schieszla,⁵⁰⁾ ministra-advokáta Františka Veselého⁵¹⁾ a připomenutí dalších osobností advokacie, byť i v jiných souvislostech.⁵²⁾ To, co bylo napsáno o předchozí periodě, platí i zde. Za zvláštní zmínku snad stojí fakt, že je připravován medailon první ženy – advokátky v Českých zemích Hildy Mocové-Wichové. Následující léta 1938–1989 jsou historickou metodou zcela nezpracovaná. Jaká byla advokacie v letech totality? Názory se mohou podle úrovně pramenného i mimopramenného poznání pochopitelně velmi různit. Není ostatně divu, neboť jsme většinou tak či onak pamětníky. Obecně lze říci, že léta 1948–1989, znamenající všeobecný úpadek práva a právnictví, nemohla v takovém dobovém kontextu než jasně určit i cesty, jimiž se měla ubírat advokacie.⁵³⁾ Koberova práce v pasážích o této době zcela ztratila citlivost, neboť je z valné části složena z textů bezobsažných dokumentů plných dobových frází.⁵⁴⁾ Nebude vhodnější pro budoucího historika větší odstup? Přehled stavu zpracování dějin advokacie však ještě nekončí. Dnešní advokáti musí hledat v historii poučení, jak se zachovat, neboť dnešní procesní instituty se také vracejí do podoby, v jaké je znali i naši předchůdci. Trochu dějin advokacie proto patří i do ryze právnických pojednání.⁵⁵⁾

Ne nadarmo Evžen Tarabrin⁵⁶⁾ v úvodu vzpomíná Mollotovy sentence o tom, že ve všech civilizacích, kde je organizovaná justice, existuje i advokacie. Advokacie je povoláním, bez něhož si výkon spravedlnosti vskutku nelze představit. Lze si však představit kvalitní poskytování právních služeb bez vědomí tradice advokacie? Další pěstování oboru, o němž je tento příspěvek, by proto nemělo

ustrnout, jak se tomu již v minulosti několikrát stalo. Spolupráce historiků a archivářů s výkonnými advokáty by badání nesporně prospěla.

Poznámky:

- ¹⁾ Srv. zejména V. Vaněček, *České právnictví za kapitalismu*, Praha 1953.
- ²⁾ Srv. např. *Československý biografický slovník*, Praha 1992.
- ³⁾ Srv. např. S. Balík, Antonín rytíř Randa, *Historický obzor* č. 11/1992, str. 325–327.
- ⁴⁾ *Antologie české právní vědy (2. polovina 19. století až 30. léta 20. století)*. Uspořádali P. Skřípková a L. Soukup, Praha 1993.
- ⁵⁾ Srv. například E. Koerner, *O postavení advokacie v ústrojí státním a společenském. Příspěvek k otázce reformy advokacie*. Zvl. otisk z *Právnických rozhledů*, Praha 1904; E. Chalupný, *Advokát a advokacie jako zřízení právní a sociální*. *Právní a sociologické rozhledy*, Praha 1912; K. Nosek, *O cílech a prostředcích reformy advokacie*, *Právnické rozhledy*, 1902, str. 121–123, 131–133, 144.
- ⁶⁾ Srv. E. Ott, *Advokát*, in: *Ottův slovník naučný*, I. Praha 1888, str. 242–246. Edice textu tohoto hesla in: S. Balík, M. Fiedlerová, *Et to Ottův slovník naučný (Úvaha o spolupráci prof. dr. Emila Otta s redakcí nejrozsáhlejší české encyklopedie s edicí hesla „advokát“)*, *Právník* č. 4/1994, str. 394–401.
- ⁷⁾ *Česká advokacie*, 1925, str. 18–19.
- ⁸⁾ *Česká advokacie*, 1925, str. 90.
- ⁹⁾ *Česká advokacie*, 1927, str. 156.
- ¹⁰⁾ Srv. blíže S. Balík, *Kaprasův Právněhistorický seminář a další osudy jeho neaktivnějších účastníků*. In: *Pocta Aleši Skřivanovi, Sborník příspěvků jeho žáků k 50. narozeninám*. Praha 1994, str. 3–8.
- ¹¹⁾ V. Vaněček, *Literatura právníká*, in: *Československá vlastivěda*, X. Osvěta, Praha 1931, str. 239–253.
- ¹²⁾ Srv. např. A. Červínka, *Staročeské advokátní tarify*, *Česká advokacie*, 1934, str. 8–12 apod.
- ¹³⁾ M. Navrátil, *Almanach československých právníků*, Praha 1930.
- ¹⁴⁾ E. Tarabrin, *Nástin vývoje advokacie v zemích Koruny české (XIII. – XVIII. stol.)*, Praha 1936.
- ¹⁵⁾ K. Květ, *Advokacie. Příspěvek k sociologii advokátního stavu*. Praha 1938.
- ¹⁶⁾ V. Šolle, *Naše advokacie a její písemnosti*. *Archivní časopis*, 1964, str. 12–31.
- ¹⁷⁾ S. Balík, *Pražští advokáti před sto lety (1887)*, *Documenta pragensia*, VIII, 1988, str. 177–205.
- ¹⁸⁾ J. Kober, *Počátky moravské advokátní komory*, *Vlastivědný věstník moravský*, 41, 1989, str. 40–51.
- ¹⁹⁾ J. Kober, *Advokacie v českých zemích v letech 1848–1994*, Praha, ČAK 1994. Jedná se o rozsáhlou práci (284 stran), obsahující řadu faktografických údajů. Recenzi přináší H. Bulín v *Bulletinu advokacie* č. 4/1995, str. 36–42.
- ²⁰⁾ Např. K. Čermák, *Pár tentokrát autentických obrázků z historie, která je učitelkou života*. *Bulletin advokacie* č. 4/1995, str. 3–7.

- ²¹⁾ Např. S. Balík, Justice v českých zemích v letech 1900–1914 pohledem dobového advokátského časopisu, *Bulletin advokacie* č. 9/1993, str. 19–25; týž, Po pěti letech (Črta z dějin advokacie v Čechách v letech 1869–1873), *Bulletin advokacie* (rukopis odevzdán redakci).
- ²²⁾ Srv. Nadační dům JUDr. Jana Kaňky, *Česká advokacie*, 1941, str. 78–79; S. Hendrych, Vzpomínka na Dr. Jana Nepomuka Kaňku, *Česká advokacie*, 1942, str. 12–13.
- ²³⁾ Kober, *Advokacie v českých zemích*, str. 1, 3–4.
- ²⁴⁾ S. Balík, R. Keller, *Tradice advokacie v českých zemích, Vybrané právní předpisy o advokátech z let 1868–1948*, Praha 1995.
- ²⁵⁾ S. Balík, R. Keller, *Česká advokacie v dobách zkoušky. Právní předpisy o advokacii z let 1948–1994*. Praha 1995.
- ²⁶⁾ S. Balík, *Česká advokacie ve světle právních předpisů z let 1868–1914 a jejich dobového výkladu. Právněhistorické studie*, 33, 1993, str. 97, 116; týž, *Právní předpisy o advokacii v letech 1918–1938 a jejich dobová interpretace. Právněhistorické studie*, 34 (v tisku); týž, *Advokáti v rouše úředním. Bulletin advokacie* č. 6–7/1992, str. 75, 77; týž, *K vývoji advokátního tarifu v českých zemích v letech 1890–1914, Bulletin advokacie* č. 3/1993, str. 46–50.
- ²⁷⁾ Např. A. Šubrtová, *Pozůstalost Františka Veselého a její zpracování. Archivní časopis* č. 2/1994, str. 78–87. Zajímavé prameny lze nalézt i v osobních fondech neadvokátů. Srv. S. Balík, *Osobní korespondence prof. dr. Emila Otta – pramen k dějinám českého právnictví za kapitalismu*, in: *Práce z dějin Československé akademie věd*, 2, 1987, str. 243.
- ²⁸⁾ S. Balík, *Lze sestavit seznam advokátů činných v Čechách od roku 1869? (současné jako prosba a součinnost)*, *Bulletin advokacie* č. 8/1992, str. 39–41.
- ²⁹⁾ Srv. např. R. Keller, *Okresní soud, notářství a advokacie v Blovicích (1868–1914)*, diplomová práce PF UK, Praha 1994
- ³⁰⁾ Srv. též S. Balík, *Obhájili čeští sociologové advokacii?*, *Sociologické aktuality* č. 3–4/1994, str. 6–7.
- ³¹⁾ Redakci *Bulletinu advokacie* tak v poslední době své vzpomínky zaslala například berounská advokátka Dr. Hedvika Průchová. Text má autor tohoto příspěvku k dispozici.
- ³²⁾ Kober, *Advokacie v českých zemích*, str. 6–17.
- ³³⁾ Tamtéž, str. 33–46.
- ³⁴⁾ Tamtéž, str. 46.
- ³⁵⁾ Např. J. Lameš, *Tiskové procesy Karla Havlíčka Borovského v Kutné Hoře 1850–1851, Havlíčkobrodsko, I. Havlíčkův Brod 1988*, str. 35–129.
- ³⁶⁾ S. Balík, *K podílu advokátů na prohlubování úrovně právního vědomí v Čechách v letech 1848–1914, Bulletin advokacie* č. 10/1993, str. 60–64.
- ³⁷⁾ S. Balík, *Po pěti letech; Kober, Počátky moravské advokátní komory*, str. 40–51.
- ³⁸⁾ S. Balík, *Justice v českých zemích v letech 1900–1914*, str. 19–25.
- ³⁹⁾ S. Balík, *K účasti advokacie při tvorbě dvou nejvýznamnějších českých encyklopedií, Bulletin advokacie* č. 10/1992, str. 43–48.
- ⁴⁰⁾ Sr. S. Balík, *Dílo Beccariovo „O zločinech a trestech“*. (Připomenutí stého výročí prvního a dosud posledního českého překladu – s ukázkou), *Bulletin advokacie* č. 6–7/1993, str. 21–26.

- ⁴¹⁾ S. Balík, Jednota právnická v Praze v letech 1864–1882. Příspěvek k 125. výročí založení Právněhistorické studie, 32, 1992, str. 154–154.
- ⁴²⁾ S. Balík, M. Fiedlerová, Advokáti v hledišti Národního divadla (1893–1894), Divadlo č. 10/1995.
- ⁴³⁾ Srv. S. Balík, Josef Tragy (1830–1914) – významný představitel jedné epochy dějin advokacie v českých zemích, Bulletin advokacie č. 4/1993, str. 53–57; týž, Eduard Koerner (1863–1933), Všehrd č. 3/1994, str. 14–18.
- ⁴⁴⁾ Např. F. Vencovský, Alois Rašín, Život a dílo, Praha 1992; H. Krejčová, Leopold Katz, in: Česká akademie věd a umění 1881–1991. Sborník příspěvků k 100. výročí zahájení činnosti. Uspořádal Jiří Pokorný. Red. Jan Novotný, Praha 1993. Práce Historického ústavu ČAV, řada C – Miscellanea, sv. 8, str. 143–153.
- ⁴⁵⁾ J. Kovtun, Tajuplná vražda. Případ Leopolda Hilsnera, Praha 1994.
- ⁴⁶⁾ J. Trojan, Hlinsko a rodina Adámků, Hlinecko č. 1/1993, str. 11–13.
- ⁴⁷⁾ Srv. V. Havel, Dopisy Olze, Brno 1990, str. 45.
- ⁴⁸⁾ Srv. S. Balík, Advokáti – prvorepublikoví ministři, Bulletin advokacie č. 4/1994, str. 45–51.
- ⁴⁹⁾ Srv. S. Balík, M. Fiedlerová, K rozmístění advokátních kanceláří v Čechách v roce 1925, Bulletin advokacie č. 2/1994, str. 63–68.
- ⁵⁰⁾ Srv. J. Křestan, JUDr. Josef Schneszl a jeho písemná pozůstalost, Pragmæ historiae, 2, 1994, str. 139–160.
- ⁵¹⁾ Srv. Šubrtová, Pozůstalost Františka Veselého, str. 78–87.
- ⁵²⁾ Např. František Gottlieb (1903–1974) byl takto vzpomenut, In: Roš chodeš č. 5/1994, str. 15.
- ⁵³⁾ S. Balík, Keller, Česká advokacie v dobách zkoušky, str. 3.
- ⁵⁴⁾ Kober, Advokacie v českých zemích, str. 120–206.
- ⁵⁵⁾ Srv. S. Balík, Advokátské spory a právo chudých? Příspěvek k diskusi o ustanovení paragrafů 5 o. s. ř., Právní praxe č. 7/1995, str. 422–426; týž, O věcech feriálních, Bulletin advokacie č. 5/1994, str. 45–46.
- ⁵⁶⁾ Srv. Tarabrin, Nástin, str. 7.

ZE SLOVENSKE ADVOKACIE

Obsah Bulletinu Slovenské advokacie č. 4/1996

Úvodník je tentokrát z pera člena predsedníctva SAK JUDr. Rastislava STRAKY. Pretože je nazvan „**Letní zamyšlení**“, obsahuje některé myšlenky nadčasové povahy, které se mohou uplatnit i v poměrech české advokacie. Citujeme:

„Akosi sa vytráca z našich radov úcta k povolaniu, ktoré vykonávame. Tento nedostatok úcty badať predovšetkým vo vzťahu advokáta k advokátovi, v zanedbávaní elementárnych zásad slušnosti a predovšetkým v ignorovaní tej skutočnosti, že kolega sediaci naproti mne v pojednávacej sieni je predovšetkým kolegom, ktorý vykonáva svoje povolanie, a nerobí nič iné než to, čo robím v pojednávacej miestnosti ja. Zarába si na svoju existenciu.

Jeden môj kolega, ktorého som už spomenul, napísal, že advokácia je služba právu. Žiaľ, s nárastom advokácie a jej vstupovaním na trh právnych služieb, ktorý sa adekvátne nerozširuje, začíname byť čoraz menej verní tejto zásade a skôr vzniká dojem, že advokácia je predovšetkým služba klientovi a jeho finančným možnostiam. V záujme tohto bôžika, ktorý stojí ako vztýčený prst nad nami, sme ochotní zabúdať na všetko to, čo do nás vštepovali naši školitelia alebo čo sme sa naučili pred advokátskymi skúškami. Zabúdame, že v pojednávacej sieni sedia ľudia v talároch, ktorí o veciach rozhodujú a nemusia mať ten istý názor ako my. Napriek tomu by sme si mali uvedomiť, že náš názor nemusí byť jediným správnym názorom a v očiach našich klientov nemusia byť ľudia v talároch nekompetentní, ba čo viac, ich nepriatelia.

Mám za sebou tridsať rokov praxe a domnievam sa, že nie som sám, kto si kladie otázku: kam kráčaš, advokácia? Akú cestu si zvolia mnohí z našich začínajúcich kolegov, naši koncipienti, ktorí pracujú za mizerné platy aj u takých školiteľov, ktorí o ich rast odborný, ale i ľudský majú pramály záujem; zaujímajú ich skôr koncipienti ako lacná pracovná sila. Je to náš vzťah k našim pracovníkom v kanceláriách. Veľmi si ich nevšímame, ich potreby sú nám väčšinou cudzie a o ich právach veľa nediskutujeme. Zarážajúce je vysoké percento odchodu koncipientov od jedného školiteľa k druhému. Vystriedanie viacerých zamestnávateľov počas koncipientskej praxe tiež nesvedčí o úcte k týmto budúcim kolegom.

Čo si priať na záver, milé kolegyně a kolegovia? Predovšetkým viac úcty k sebe samému, pretože úctou k sebe samému sa začína úcta k zvolenému povolaniu.

niu, k vlastnej sekretárke, ku koncipientovi, ku kolegovi, k sudcovi i k daňovému úradníkoviu.“

Číslo ďalej obsahuje návrh Zásad výkonu advokacie, zahrnujúci tieto časti: advokát a jeho povolanie, vzťah advokáta ku klientovi, vzťahy medzi advokátmi, vzťah advokáta ku komoře, vzťah advokáta k súdmi a úradmi, vzťah advokáta ku koncipientovi a inému pracovníkovi advokáta, označenie advokátní kanceláre a reklama, spoločný výkon advokacie.

Ďalší obsah:

Návrh nového kárného řadu SAK

L. Šoltýs: Exekuce pohľadavek na opakujúci se plnění

J. Mazák: Součinnost exekutora – nekalosoutěžní jednání na základě zákona?

N. Richterová: Schopnosti a možnosti povinného rodiče – kritérium vyživovací povinnosti rodičů vůči dětem.

J. Drgonec: Limity ústavního práva na soukromí.

Zařazen je výběr z rozhodnutí Ústavního soudu SR a výběr z rozhodnutí obecních soudů. Dr. J. Brázdil informuje o VI. Karlovarských právnických dnech.

V informativní části jsou uvedeny změny v seznamu advokátů a advokátních koncipientů od 16. 5. do 30. 6. 1996 a informace o obsahu odborné literatury a časopisů.

V našem časopise podáváme podrobnou informaci o každém čísle Bulletinu slovenské advokacie. Proto nás trochu mrzí, že v jednotlivých číslech tohoto časopisu nenacházíme žádné zmínky o české advokacii a že dokonce v přehledu odborné časopisecké literatury, kde jsou uváděny převážně české časopisy, ne našli jsme dosud nikdy informaci o obsahu našeho Bulletinu.

Bulletin slovenské advokacie lze objednat u Kanceláře SAK, Kollárska 4, 813 42 Bratislava.

Mgr. Jan Štoviček

advokátní koncipient, asistent soukromoprávních disciplín
Policejní Akademie ČR, Praha

Společný výkon advokacie a odpovědnost advokáta v USA

I.

V souvislosti s přijetím zákona o advokacii byla u nás znovu diskutována otázka společného výkonu advokacie několika advokáty. Nově přijaté řešení umožňující společný výkon advokacie buďto formou občanského sdružení anebo formou veřejné obchodní společnosti je zajisté krokem vpřed v porovnání s doposud platnou právní úpravou, která tuto otázku řešila velmi nedostatečně. V porovnání s vyspělými evropskými a světovými státy však i v této oblasti máme ještě mnoho co dohánět. Otázka společného výkonu advokacie je v mnoha státech řešena již po desetiletí, přičemž asi jen málokde se podařilo nalézt všeobecně uspokojivé definitivní řešení. Při dalším vývoji legislativy v této oblasti, který je ovšem otázkou let budoucích, bychom snad měli přihlédnout ke zkušenostem advokacie v jiných státech a vzít si z těchto zkušeností pozitivní ponaučení.

Nutno ovšem podotknout, že otázky nalezení vhodné formy spolupráce fyzických osob, určitého kompromisu slučujícího výhody např. daňové osobních společností na straně jedné a výhody např. v oblasti omezené či dokonce nulové odpovědnosti za závazky společnosti u společností kapitálového typu na straně druhé, nejsou otázkami zajímavými pouze pro advokacii. Tato problematika je aktuální i pro ostatní svobodná povolání, a nejen pro ně, ale v konečném důsledku i obecně pro všechny druhy podnikání.

Vhodným příkladem země, kde advokacie otázku společného výkonu advokátní praxe řeší již delší dobu a dospěla během mnohaletého vývoje k zajímavým výsledkům, jsou určitě Spojené státy americké.

II.

V poslední době se většina právních firem ve Spojených státech potýká s problémem odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu advokacie. Roste počet klientských žalob proti advokátům a zvětšuje se i jejich objem. Výjimkou nejsou žaloby na plnění řádově v milionech dolarů. Navíc se zvyšuje i počet žalob podá-

vaných jinými osobami než klienty – vládními úřady, investory, dědici, atd. např. z důvodu chybné dokumentace připravené advokátem.

Předmětem diskuse přitom není otázka osobní odpovědnosti každého advokáta za vlastní jednání. Tento problém byl v podstatě z hlediska samotných advokátů vyřešen zavedením dobře fungujícího, byť relativně nákladného systému pojištění. Stále více advokátů si však klade logickou otázku, proč by měli být osobně odpovědní za chyby druhých.

V minulosti totiž byl společný výkon advokacie ve většině států USA typickým příkladem rčení „Kovářova kobyla chodí bosa“. Drtivá většina advokátních firem až donedávna existovala pod tou právní formou, kterou paradoxně málokterá z nich doporučí svému klientovi pro jeho firmu – tzv. „General Partnership“.

Tato právní forma je velmi stručně řečeno obdobou právě naší veřejné obchodní společnosti. Podle dosud platné právní úpravy, pocházející ovšem již z roku 1914, odpovídá v „GP“ každý společník celým svým majetkem za veškeré závazky společnosti. Tato odpovědnost se přitom výslovně vztahuje rovněž na případy zanedbání profesionálních povinností advokáta. „General Partnership“ je vhodnou formou společného výkonu advokacie snad pro menší advokátní kanceláře, ve kterých každý ze společníků má určitou kontrolu nad všemi případy, tedy i nad těmi, kterými se zabývají jeho kolegové a společníci. Je však těžko aktuální ve věku mezinárodních právních firem sdružujících velké množství advokátů a věnujících se rozličným oblastem práva.

Snaha omezit, nebo nejlépe zcela vyloučit odpovědnost za jednání ostatních společníků, příp. zaměstnanců kanceláře, je proto vcelku pochopitelná a logická, ovšem její prosazování nebylo ani ve Spojených státech jednoduché. V mnoha státech totiž soudy zabývající se výkonem právních profesí svými závaznými rozhodnutími striktně odmítly možnost omezení osobní odpovědnosti advokátů a společný výkon advokacie formou společností kapitálového typu s omezeným či dokonce nulovým ručením společníků (jak je tomu konečně i u nás).

Také American Bar Association několikrát vyjádřila své stanovisko v tom smyslu, že výkon advokacie formou omezující osobní odpovědnost advokáta je v rozporu s profesionální etikou.*)

Tlak ze strany advokátů na změnu této situace však byl natolik silný, že v posledních desetiletích docházelo postupně v jednotlivých státech ke změnám lokální legislativy, jejichž cílem bylo nalézt funkční kompromisní řešení „šité na míru“ pro společný výkon advokacie. Stále více a více advokátních kanceláří využilo těchto možností a přeměnilo svoji právní formu na nové typy osobních společností s omezenou odpovědností.

*) viz např. ABA Informal Ethics Opinion 865, 23. 9. 1965

III.

V současné době se tak ve většině států USA nabízí advokátům hledajícím vhodnou právní formu pro společný výkon profese následující možnosti: tzv. „Professional Corporations (PC’s)“, „Limited Liability companies (LLC’s)“ nebo „Limited Liability Partnerships (LLP’s)“, přičemž nesmíme opomenout ani nejstarší „General Partnership (GP)“, což je ovšem forma opouštěná.

Všechny tyto právní formy nabízejí různé obchodní, daňové a jiné výhody a nevýhody, pro jednotlivé konkrétní advokátní firmy mohou být nevhodnější různě z těchto možností.

Obecně lze zaznamenat po celých Spojených státech zesilující tendenci upřednostňovat zatím nejmladší z uváděných právních forem společného výkonu advokacie, a to „Limited Liability Partnership“, která se z hlediska odpovědnosti zdá být zatím nepřesnější a nejspřavedlivější.

1) General Partnership

GP je skutečně nejstarší. Jak již bylo řečeno, existuje bez podstatnějších úprav původní podoby již od roku 1914.

Obecně se jedná o sdružení dvou nebo více osob vykonávajících podnikatelskou činnost za účelem dosažení zisku. Vzájemné vztahy společníků a společnosti, která má právní subjektivitu, lze přirovnat zhruba k právním vztahům vznikajícím při podílovém spoluvlastnictví věci. Společníci odpovídají společně a nerozdílně za závazky společnosti, byť je povinností věřitele pokusit se uspokojit svoji pohledávku nejprve z majetku společnosti, a teprve poté z osobního majetku společníků.

Ve vztahu ke společnosti a ostatním společníkům odpovídá každý společník za porušení svých právních povinností (i povinností profesionálních, tedy takových povinností, které jsou např. u nás vymezeny v § 16 an. zákona o advokacii) a povinností vyplývajících ze společenské smlouvy.

Z hlediska daňového má GP nespornou výhodu – dani z příjmu totiž nepodléhá zisk společnosti. Zdaňuje se pouze zisk společníků.

Podobnost s naší veřejnou obchodní společností je evidentní.

2) Professional Corporations

Tato právní forma společného výkonu advokacie je tou „nejstarší z nových“. Advokáti ve Spojených státech se sdružují v tzv. PCs již více než 20 let.

Rovněž PC je právnickou osobou založenou za účelem dosažení zisku.

Společníci PC obecně neodpovídají za závazky společnosti. Ovšem řada států USA má ve svém lokálním zákonodárství předpisy o odpovědnosti společníků – vykonavatelů svobodných povolání za porušování profesionálních povinností. Tato odpovědnost se přitom často nevztahuje jen na samotné společníky, ale i na jiné osoby, které podléhají jejich doзору.

Vůči společnosti společníci samozřejmě odpovídají za splacení svých vkladů. Z hlediska daňového je nutno rozlišit dva druhy PC, tzv. C corporations a tzv. S corporations.

C corporation podléhá běžnému zdanění korporací, tedy na úrovni daně z příjmu společnosti.

S corporation obecně dani z příjmu na úrovni zisku společnosti nepodléhá. Zdanění, a to dokonce nejvyšší sazbou pro korporace, však podléhá určitá část jejích příjmů, pokud v minulosti společnost byla C corporation, nebo pokud dosahuje příjmů a zisků srovnatelných s C corporations.

Obecnou nevýhodou PCs tedy v této oblasti je tzv. „dvojí“ zdanění – poprvé je zdaněn zisk společnosti, a podruhé dochází ke zdanění příjmů společníků ze zisku společnosti (dividend, podílů na zisku, atd.).

3) Limited Liability Companies

Vytváření LLC je zákonem povoleno téměř ve všech státech USA. Jednotlivé lokální právní úpravy se však od sebe dosti odlišují, a to zejména právě v otázce možnosti využít tuto právní formu při společném výkonu svobodných povolání. V některých státech je výkon svobodných povolání pod hlavičkou LLC výslovně zakázán, jinde naopak povolen. Právní kancelář LLC nalezneme i ve státech, kde v této otázce platí *silencio legis*.

Společníci LLC neodpovídají za závazky společnosti. Tuto odpovědnost nemají ani statutární zástupci společnosti, kterými mohou být buď přímo samotní společníci, nebo i třetí osoby. Společníci jsou ovšem odpovědní za splnění finančních povinností vůči společnosti, na kterých se sami dohodli, a to i v rozsahu větším než je jejich účast na společnosti.

Rovněž vůči společnosti odpovídají společníci za porušení svých společenských povinností – mezi ty u vykonavatelů svobodných povolání samozřejmě patří opět dodržování povinností profesionálních.

Zdanění příjmu společnosti LLC a jejich společníků závisí na daňové klasifikaci společnosti. LLC vykonávající činnost advokátních kancelářích jsou běžně federální finanční správou klasifikovány jako „partnerships“, a nepodléhají tedy „dvojímu“ zdanění příjmů.

V některých případech, např. pokud LLC je řízena centralizovaným managementem a pokud tomu odpovídají její stanovy, může být ovšem klasifikována jako „corporation“. V takovém případě se samozřejmě její společníci dvojímu zdanění příjmů nevyhnou.

4) Limited Liability Partnerships

LLP, tedy v podstatě něco, co by se dalo nazvat „veřejná společnost s omezeným ručením“, je vlastně relativní novinkou a velkým hitem posledních let. Prv-

ní zákon o LLP byl přijat v Texasu v roce 1991. V současné době upravují existenci LLP právní řády 41 států včetně Guamu a D. C.

Na rozdíl od LLC není LLP novou právní formou. Je to forma, která má všechny charakteristické znaky GP, s výjimkou jednoho. Tím je samozřejmě omezení odpovědnosti společníka.

Jelikož LLP je mnohem bližší všeobecně rozšířené GP než LLC stejně rozšířené formě PC, má i mnohem větší naději na rozšíření a všeobecné přijetí po celých Spojených státech. Důkazem je i to, že mezi prvními, kdo provedl transformaci na tuto novou právní formu, byli i členové tzv. „Big Six“, tedy největší účetní a daňově poradenské firmy ve Spojených státech.

Novinkou, kterou přináší LLP oproti klasickému GP, je tedy fakt, že společník LLP neodpovídá za závazky společnosti vzniklé v důsledku protiprávního jednání, chyb, nedbalosti, porušení profesionálních povinností, atd., ostatních společníků nebo zaměstnanců společnosti.

Zejména nejnovější lokální právní úpravy ovšem výslovně stanoví, že společník odpovídá za jiné závazky společnosti, než ty, které vznikly výše uvedeným způsobem, tedy např. splácení úvěrů společnosti. Samozřejmostí je, že společník odpovídá za závazky společnosti vzniklé jako následky jeho vlastního protiprávního jednání, profesionálních chyb, nedbalosti, atd., a rovněž za totéž jednání zaměstnanců společnosti nebo i ostatních společníků, kteří podléhají jeho doзору a kontrole.

LLP se tedy zdá být určitou „spravedlivější“ formou společného výkonu advokacie (alespoň v oblasti odpovědnosti za závazky společné advokátní kanceláře), která chrání „nevinné“ advokáty před tím, aby pykali za chyby svých méně opatrných kolegů.

Nutno ovšem poznamenat, že lokální právní úpravy jednotlivých států se v nejrůznějších bodech odlišují. Odlišnosti nalezneme zejména v přesném vymezení závazků společnosti, za které společník odpovídá, a za které nikoliv. Dále např. místní úprava ve státě New York omezuje použití LLP pouze pro vykonavatele svobodných povolání (ve státech, kde toto omezení chybí by tedy teoreticky LLP mohlo být užíváno i pro všechny ostatní formy podnikání – to ovšem není zcela v souladu se samotným principem LLP). Různě je upravena rovněž otázka pojištění odpovědnosti za škodu, atd.

IV.

Poslední legislativní změny v jednotlivých státech USA tedy přinášejí do diskuse okolo hledání nejhodnější formy společného výkonu advokátní praxe určité novum právě v podobě Limited Liability Partnerships. Jedná se ovšem opravdu o novinku, jejíž životaschopnost a funkčnost na trhu právních služeb ukáže teprve čas.

Spojené státy, které jsou zemí vzhledem právě k rozvinutosti trhu právních služeb zajisté příkladnou (ovšem s přihlédnutím ke všem klasickým odlišnostem a specifickým v porovnání s naší tradicí), tak vlastně v současné době uvádějí do života významný experiment v oblasti společného výkonu advokacie. Bez ohledu na to, zda se tento experiment podaří či nikoliv, znamená pro nás velmi důležitou zkušenost, kterou můžeme v budoucnu využít i u nás. Situace, kdy naše advokacie bude otázkou odpovědnosti advokáta za škodu způsobenou klientovi při společném výkonu advokátní praxe pocítovat jako skutečně aktuální, totiž bezpochyby dříve či (spíše) později skutečně nastane a bude nutno se s ní vyrovnávat.

S využitím materiálu „The Right Entity May Limit Your Liability“; R. R. Keatinge, G. W. Coleman; in Law Practice Management, 7–8 1995.

Prof. dr. Tomasz Grzegorzcyk

Právnická fakulta Lodž, Polsko

(psáno pro Bulletin advokacie)

Změny v úpravě vazby v polském trestním řízení

Práce na novém trestněprocesním kodexu se v polském Parlamentě již blíží k zakončení a je pravděpodobné, že již na podzim příštího roku bude nový trestní řád projednán a podepsán prezidentem republiky, přičemž podle předpokladu nabude účinnosti v roce 1998. Jedna z posledních novel dosavadního trestního řádu z 29. 6. 1995 přinesla již nyní některé významné změny – např. upravila postavení anonymního svědka, zjednodušila přípravné řízení, vnesla nové prvky též do řízení před soudem druhého stupně a do úpravy mimořádných opravných prostředků.

Na žádost redakce Bulletinu advokacie uvádím změny, týkající se procesní vazby. Došlo ke změně jak v důvodech vazby, tak i v procedurálních otázkách.

1) Podle nového právního stavu, který nabyl účinnosti 1. ledna 1996, vazba může být použita ze čtyř důvodů (nové znění článku 217 tr. řádu).

Za prvé je to při odůvodněné obavě, že obviněný uprchne nebo se bude skrývat, za druhé v případě odůvodněné obavy nepřipustného ztěžování řízení, zejména při obavě, že obviněný bude navádět jiné osoby ke křivé výpovědi, za tře-

tí v případě, kdy je obviněnému sděleno obvinění pro zločin nebo úmyslný přečin, který je ohrožen trestem odnětí svobody, jehož horní hranice činí nejméně osm let, nebo jestliže obviněnému již byl uložen trest nejméně tří let odnětí svobody za podmínky, že již uložený nebo hrozící trest opodstatňuje nezbytnost použití vazby, protože jinak by mohl být ohrožen průběh řízení. Konečně za čtvrté je důvodem vazby odůvodněná obava, že obviněný znovu spáchá zločin nebo závažný přečin (tj. ohrožený shora uvedenými tresty), ale pouze tehdy, jestliže jde o čin, který je zaměřen proti životu, zdraví, nebo proti obecné bezpečnosti, zejména jestliže spácháním takového trestného činu obviněný hrozil.

2) Podle dosavadního právního stavu o vazbě v přípravném řízení rozhodoval prokurátor v trvání do tří měsíců a prodlužoval ji příslušný soud do hlavního líčení na dobu do jednoho roku. Na další konkrétně uvedenou dobu prodlužoval vazbu Nejvyšší soud.

Novelizované znění čl. 210 a 222 tr. řádu stanoví, že o vazbě rozhoduje v průběhu vyšetřování nebo vyhledávání soud na návrh prokurátora po předchozím výsledku obviněného, přičemž se tohoto výsledku může zúčastnit obhájce, pokud se dostaví (nový čl. 210, odst. 3, 4 tr. řádu).

Soud může použít vazbu v přípravném řízení pouze na dobu tří měsíců, jestliže však s ohledem na zvláštní okolnosti případu nebylo možno v této době přípravné řízení ukončit, může vazbu prodloužit až na šest měsíců. Krajský a apelační soud to mohou učinit na další dobu nezbytnou pro ukončení přípravného řízení, avšak celkově v průběhu této fáze řízení nesmí doba trvání vazby překročit jeden rok. Prodloužení na více než jeden rok může provést pouze Nejvyšší soud na návrh generálního prokurátora, a to jedině v případě, jestliže řízení nebylo možno ukončit s ohledem na nezbytnost jeho přerušování nebo na prodloužení psychiatrického pozorování obviněného nebo pro provádění procesních úkonů v zahraničí, anebo jestliže obviněný záměrně řízení prodlužoval (čl. 222, odst. 1, 2 a 4 tr. řádu).

Novela dále uvádí, že celková doba trvání vazby do okamžiku vynesení rozsudku soudem I. stupně nesmí překročit ve věcech o přečinech 1,5 roku a ve věcech o zločinech dva roky. Tuto dobu může prodloužit na návrh příslušného soudu Nejvyšší soud s týchž důvodů jako při návrhu učiněném Generálním prokurátorem (čl. 222 odst. 3, 4 tr. ř.).

V této souvislosti je třeba poznamenat, že podle novely předpisy o použití vazby soudem v přípravném řízení nabyly účinnosti až po uplynutí jednoho roku od vyhlášení novely, tj. od 3. srpna 1996.

(překlad V. Mandák)

Otázky etiky v anglické advokátní komoře

Anglická advokátní komora (The Law Society) publikuje každý týden časopis, nazývaný Gazette, který je velmi obsáhlý, má obvykle více než 50 stránek včetně nejrůznější odborné reklamy, různých odborných článků, upozornění na nová rozhodnutí soudů a na vydání nových právních knih.

Velmi často je v týdeníku rubrika, nazvaná „Otázky etiky“. Dotazující advokát zašle zvláštní komisi svůj dotaz, týkající se etiky. Komise vybírá nejdůležitější otázky a odpovídá na ně. Jak otázky, tak i odpovědi jsou krátké – otázky nesmějí obsahovat více než 50 slov – kdyby však advokátovi šlo o zvláštní urgentní problém, může vstoupit s touto komisí v přímý styk, aniž by čekal na publikaci v týdeníku.

Pro naši potřebu jsme vybrali několik otázek a odpovědí.

Dotaz: Zastupuji prodejce nemovitosti, který si přeje, abych odvolal návrh kupní smlouvy od možného kupce, protože prodejce dostal lepší nabídku od druhého možného kupce. Musím požadovat od advokáta prvního kupce, aby mi zaslal zpět návrh smlouvy a veškerou příslušnou dokumentaci dříve, než začnu jednat s druhým možným kupcem?

Odpověď: Článek 6A (Pravidla Advokátní praxe z r. 1990) neobsahuje žádný požadavek, aby dokumentace, zasláná advokátovi prvního kupce, byla vrácena zpět dříve, než začnete jednat s kupcem druhým. Abyste se však vyhnul možnému závodu o uzavření kupní smlouvy, musíme oznámit dopisem nebo faxem výpověď nebo odstoupení od transakce advokátovi prvního kupce dříve, než začnete jednat s kupcem druhým.

Dotaz: Když zastupuji 2 nebo více klientů ve společné záležitosti, může jeden z těchto klientů požadovat na mně vrácení dokladů po skončení záležitosti?

Odpověď: Musíte rozhodnout, které doklady patří klientům a které Vaší kanceláři. Pojednává o tom článek 12 A Směrnic profesionálních postupů advokátů. Klienti jsou společně oprávněni požadovat „klientské“ doklady. Originální doklady nemohou být dány jednomu klientovi bez souhlasu druhého klienta nebo klientů. Pokud mezi nimi nemůže dojít k dohodě, měl byste si originální doklady ponechat. Každý klient má právo, aby dostal opisy významných dokladů, které jsou zhotoveny na jeho výlohy.

Dotaz: Vykonávám advokátní praxi v Bruselu. Nicméně příležitostně musím navštívit své klienty v Anglii. Jaká pravidla se na mne vztahují, když jednáme v Anglii?

Odpověď: Pokud vykonáváte praxi zcela v kanceláři mimo Anglii a Wales, potom se na Vás vztahují pouze Pravidla o praxi zahraničních advokátů z r. 1990. Když navštěvujete klienty v Anglii a Walesu, je skutkovou otázkou, zda vykoná-

váte praxi ze zahraniční kanceláře nebo pro povahu a rozsah práce jste založil kancelář v Anglii nebo Walesu. Příležitostná cesta za účelem návštěvy klientů v jejich bydlištích nebo kancelářích není totožná se zřízením kanceláře v Anglii nebo Walesu. Pokud máte v Anglii a Walesu kancelář, musíte se podrobit Pravidlům advokátní praxe z r. 1990, Pravidlům účetnictví pro advokáty z r. 1991, Pravidlům o přiznávání účtů z r. 1991 a, podtrhuji, Pravidlům o náhradách škody od advokátů z r. 1996.

Dotaz: Zastupoval jsem klienta, který prodával nemovitost. Sdělil jsem advokátovi kupce, že pozdržím výplatu GBP 500,- z kupní ceny do doby, než bude opravena střecha a kupec písemně potvrdí, že je s opravou spokojen. Oprava byla provedena, avšak písemné potvrzení o tom, že kupec je s opravou spokojen, jsem neobdržel. Můj klient požaduje poukaz peněz, avšak advokát neodpovídá na mé dopisy a faxy, ve kterých jej žádám o potvrzení, že klient je s opravou spokojen. Mohu peníze poukázat svému klientovi?

Odpověď: Jestliže jste se jednou zavázal k něčemu podobnému, potom můžete být této povinnosti zproštěn jedině, když dostanete písemné potvrzení. Za určitých okolností však můžete požádat Kanceláře dohledu nad advokáty a advokátní komora může na Vaši žádost oznámit druhé straně, že pokud neobdržíte v rozumné době požadované potvrzení, komora nebude přihlížet k případné stížnosti, která by se týkala předčasné výplaty zadržovaných peněz. Žádost o to musí být z Vaší strany provedena písemně.

Připravil JUDr. Václav Král

MEZINÁRODNÍ VZTAHY

Zpráva o mezinárodní konferenci pro praktikující právníky na téma *Evropské konvence lidských práv ve střední a východní Evropě: první praktické zkušenosti*

Konference se konala ve dnech 27. – 29. 9. 1996 v Jagellonské univerzitě v Krakově. Pořadatelem konference byla Komise lidských práv Polské advokátní komory, Česká advokátní komora a Norská advokátní komora ve spolupráci s Radou Evropy a Helsinským výborem pro lidská práva.

Konference byla sponzorována Radou Evropy, Fordovou nadací, Norskou advokátní komorou a ACCT (Agence de la Francophonie).

Na konferenci byli přítomni a na jejím programu se podíleli mezi jinými pan Nicolas Bratza, Q. C., člen Evropské komise pro lidská práva za Velkou Británii, pan Jiří Mucha, člen Evropské komise pro lidská práva za Českou republiku, pan Marek Antoni Nowicki, člen Evropské komise pro lidská práva za Polskou republiku, paní Gro Hillestad Thune, prezident druhé komory Evropské komise pro lidská práva (Norsko), Prof. Pierre-Henri Imbert, dříve ředitel direktoriátu lidských práv Rady Evropy, prof. Henry G. Schermers – profesor práva v Leidenu a Oxfordu, dříve předseda a člen Evropské komise pro lidská práva za Holandsko, pan Czeslaw Jaworski, prezident Polské advokátní komory, pan Ryszard Razny, děkan Krakovské advokátní komory, pan Jorg Polakiewicz z Rady Evropy a pan Jiří Malenovský, velvyslanec a stálý zástupce České republiky v Radě Evropy.

Účastníky konference byli právníci, kteří se zabývají problematikou lidských práv ve svých zemích, nebo se o tuto oblast práva zajímají. Většinou šlo o advokáty. Převážná část účastníků byla z Polska. Velkou skupinu tvořili účastníci z Ruska. Další státy byly většinou zastoupeny dvěma až třemi účastníky. Šlo o účastníky z Litvy, Estonska, Ukrajiny a Běloruska, Bulharska, Rumunska, Maďarska, Albánie, Izraele, ze Slovenska a z České republiky.

Konference se zúčastnila také paní Renata Jilková, právnick Ministerstva spravedlnosti ČR.

Z největší části byla konference zaměřena na popularizaci a seznámení s Úmluvou o ochraně lidských práv a svobod a jejími instituty. Zvláště pak byla konference zaměřena na činnost Evropské komise pro lidská práva a řízení před

touto komisí, včetně praktických aspektů řízení o stížnostech podle čl. 25 Úmluvy. Dále byly předmětem přednášek i vztahy mezi Evropskou komisí pro lidská práva a Evropským soudem pro lidská práva.

Bylo konstatováno, že význam Úmluvy od dob jejího vzniku v roce 1950 a zejména od roku 1977 neustále roste. Stále stoupá počet stížností podle čl. 25 Úmluvy, které může podávat každá osoba, nevládní organizace nebo skupina osob považujících se za poškozené v důsledku porušení práv přiznaných Úmluvou. Počet stížností vzrostl zejména poté, kdy k Úmluvě přistoupily státy střední a východní Evropy. V roce 1994 bylo podáno 2944 stížností, v roce 1995 3481 stížností. Pozoruhodné také bylo konstatování, že v podstatě nejsou specifikovány stížnosti ze zemí střední a východní Evropy a Evropy západní.

Z přednesených příspěvků vyplynula důležitost kvalifikované právní pomoci při podávání stížnosti Komisi a tím i význam advokátů a právníků v oblasti zajišťování a dodržování základních práv a svobod upravených Úmluvou. Zvyšuje se procento stížností, které Komise prohlásí za přípustné. I když řízení před Komisí není formální, větší část stížností nesplňuje požadované náležitosti, např. téměř 50 % žadatelů podává stížnost bez vyčerpání vnitrostátních opravných prostředků.

Konference byla významným přínosem k tomu, aby se Úmluva a její instituce dostaly do povědomí i v zemích, kde dosud nejsou zkušenosti s jejím uplatňováním. Konference splnila i společenský účel, když umožnila setkání právníků zabývajících se problematikou lidských práv v různých zemích.

JUDr. Pavel Blanický,
advokát, Praha

TISK O ADVOKACII

Sleduje a komentuje dr. Václav Mandák

Začneme informací o úvaze, která se jeví jako poněkud opožděná a naštěstí – nejen pro advokáty, ale i pro klienty – představuje už jen reziduum představ, které vyřešil definitivně odlišně nový zákon o advokacii.

LIDOVÉ NOVINY 26. 9. v rubrice Diskuse otiskly úvahu *Mojmíra Hampla*, podle sdělení redakce studenta Národohospodářské fakulty VŠE v Praze a předsedy sdružení mladých liberálů Lesk a současně redaktora týdeníku Respekt, nadepsanou „**Diplom nade vše**“. Celá stať je věnována kritice nového zákona o advokacii. Autor označuje úpravu výkonu advokacie jako nevhodnou regulaci vstupu do povolání. Mj. uvádí:

„Zvykli jsme si na to, že před soudem nás nemůže zastupovat architekt nebo ekonom. Ale že stejnou záležitost nemůže vyřídit vystudovaný právník, který neložil jakousi další zkoušku před komisí moudrých právníků, je už skutečně závažnější.“

Ba co víc, pokud by náhodou právní služby poskytoval, bral za ně peníze a nebyl oním speciálním druhem právníka, hrozilo by mu trestní stíhání za nedovolené podnikání. Lze si vůbec ještě představit absurdnější obraz než soudní síň, ve které s páskou obžalovaného sedí právník za to, že pomáhal svému klientovi sepsat smlouvu nebo závěť?“

Autor varuje, že pokud by takové omezování vstupu do povolání pokračovalo dál, mohli bychom se jednoho dne probudit v prapodivném světě, v němž by novinářem mohl být jen ten, kdo by absolvoval žurnalistickou fakultu a posléze složil přísnou zkoušku před členy komise Žurnalistické komory, malířem pokojů jen člověk, který by se vyučil a získal certifikát Malířské lóže ČR, automechanik by mohl opravovat vozidla jen jako držitel osvědčení České unie automechaniků. Autor dále přesvědčuje čtenáře, že přece lidé čtou Steigerwaldovy články, i když nevystudoval žurnalistiku, nechají se klidně léčit Kašpirovským, přestože není docentem medicíny a dávají si auta opravovat u kamarádů, kteří se nikdy nevyučili automechaniky.

Podle autora je velmi pravděpodobné, že „stejně tak by si nechali radit podnikovým právníkem, nečlenem advokátní komory...“, což v případě právníka nemohou, protože takový doktor práv by prostě prováděl nelegální činnost.

V duchu své kvasiliberální teorie závěrem autor uvádí:

„Každý z poskytovatelů určitých služeb by měl mít jen jednu povinnost. Informovat o tom, jestli pro příslušný obor má nějakou předchozí školní kvalifikaci, ne-

bo ne. Pokud ne a lidé za dotyčným budou chodit dál, pak není co trestat. Zbývá jen gratulovat k důvěře, kterou mají zákazníci například k zámečníkovi, který jim navrhuje rozvržení nábytku v domě, přestože nevystudoval architekturu.“ ■

Brněnská ROVNOST se 8. 11. opět vrací k otázce odměny advokáta. Pod nadsipsem **Právní pomoc, ale za kolik**, otiskuje informaci o cenách právních služeb.

Nepřesně informuje čtenáře, že advokát může tarifní odměnu snížit o polovinu. Autor (značka –mm–) zapomíná, že toto omezení se týká pouze mimosmluvní odměny (§ 12 odst. 2 adv. tar.). Překvapivá je též informace, že soudem ustanovený obhájce je *povinen* (nikoliv tedy pouze oprávněn) účastnit se *všech* vyšetřovacích úkonů. To by se chudák obviněný, jemuž byl obhájce ustanoven, naplatil! ■

K tarifním otázkám, avšak omezeným pouze na bezplatné právní služby, je věnována stať *dr. V. Mandáka*, otištěná 7. 10. pod názvem „**Bezplatné zastoupení advokátem**“ ve SVOBODNÉM SLOVĚ. Podrobná informace o podmínkách pro bezplatné právní služby je doplněna konstatováním, že pokud jde o jiné než soudní řízení, zejména řízení správní, příslušné procesní předpisy neobsahují povinnost ustanovit zástupcem advokáta, tím méně bezplatně. Zde se tedy může uplatnit pouze řešení podle obecných předpisů, tj. určení advokáta Komorou, a to případně i bez nároku na odměnu, nebo s určením slevy, pokud se občan nedomohl právní pomoci se slevou nebo bezplatně přímo u advokáta. ■

Advokátnímu tarifu je věnována též informace *dr. Stanislava Balíka* otištěná 17. 11. v ČESKOMORAVSKÉM PROFITU. I zde je zmínka o bezplatné službě. Autor uvádí mj.:

Z vyhlášky je zřejmé, že ceny za tutéž věc mohou být v různých advokátních kancelářích odlišné. Ne vždy budou advokáti poskytovat právní službu podle pravidel mimosmluvní odměny. Advokát je však povinen upozornit klienta, že se bude řídit pravidly mimosmluvní odměny, která může být odlišná od odměny smluvní. Naskýtá se i otázka, zda advokát může poskytnout právní službu bezplatně. Odpověď přináší § 22 odst. 1 zákona o advokacii, který stanoví, že advokacie se vykonává zpravidla za odměnu. Bezplatně lze tedy právní službu poskytnout. ■

Rovněž odměnami advokátů se – byť jen okrajově – zabývá v rozhovoru, který otiskly ZN NOVINY 10. 10. krajský státní zástupce v Plzni *dr. A. Hrbotický*. Rozhovor je převážně věnován hospodářské kriminalitě, zejména na úseku bankovním, a je v něm též zmínka o advokátních honorářích.

Dr. Hrbotický mj. uvádí:

„Pachatelé ‘velké kriminality’, například rozsáhlého krácení daní, zpronevěry a dalších činů, mají k dispozici špičkové poradce a realizují se nejen v bankovní sféře. Svými projekty významně poškozují občany i celý stát. Z nelegálních peněz mohou zaplatit nejdražší a nejlepší obhájce. Ty navíc bývalý ministr spravedlnosti Jiří Novák svojí vyhláškou výrazně zvyšující tarify advokátů, vydanou ještě bezprostředně před opuštěním ministerstva, značně posílil. Státní zástupci a příslušníci policejních orgánů, kteří mají takové pachatele stíhat, na zvýšení platů čekají marně. Takováto politika státu ochranu před pachateli nezvyšuje. Podle mne naopak povede k dalšímu ‘odlivu mozků’ ze státních zastupitelství a z policie do soukromé sféry.“ ■

Pod palcovým titulkem „**Milióny korun ze státního rozpočtu na advokáty vězňů**“ se připojuje ke kritikům honorování advokátů též deník ŠPIGL (6. 11.). Podle listu málokdo ví, že milióny nebo dokonce miliardy korun se ročně vynakládají i na právní ochranu vězňů, které jsou ze státního rozpočtu, s čímž se mnohdy nepočítalo a nepočítá. Nelze se pak divit, že chybějí peníze na zdravotnictví, dopravu nebo výstavbu nových bytů.

U některých trestních senátů zastoupení vězně určeným advokátem stojí v jednom případě až sto tisíc korun. Tyto peníze v mnoha případech vězni vůbec nesplátí, protože na to nemají prostředky. Ve věznici totiž často nepracují, neboť pro ně není práce, a pokud se dostanou po mnoha letech na svobodu, páchají znovu trestné činy, případně jsou bezdomovci, takže opět nevydělávají a stát od nich jen stěží získá peníze za advokáta. ■

MLADÁ FRONTA DNES (19. 9.) se pod nadpisem „**Některým soudům chybí peníze na to, aby zaplatily advokátům,**“ zabývá známou skutečností, že zejména v posledním čtvrtletí roku 1996 soudy nevyplácejí advokátům odměny za ex offio obhajobu. Autor *Bohumil Špaček* mj. uvádí:

Některé soudy v hlavním městě nemají peníze na to, aby zaplatily obhájčům, ačkoli ještě nezačaly šetřit kvůli škrtům ve státním rozpočtu, které před časem udělala vláda. Předsedové soudů uvádějí, že peníze došly proto, že nestačily ani prostředky, které určil dosavadní rozpočet. Tvrdí však, že nedostatek peněz bude trvat krátce a chod soudů neohrozí.

Předseda Obvodního soudu pro Prahu 1 očekává, že by se šetření mohlo různých odměn dotknout. Obvykle takové úspory vypadají tak, že se neproplácení náhrady přisedicím, advokátům nebo znalcům. Moc se přitom ale neušetří, protože je vyplatíme v následujícím roce.

Mluvčí Ministerstva spravedlnosti Vladimír Voráček předpokládá, že chystané škrty v resortu se advokátů, znalců ani tlumočnicků nedotknou. „Šetřit se bude hlavně na investicích, nemůžeme například začít s rekonstrukcí budovy vrchního soudu na Pankráci nebo rejstříku trestů.“ ■

Znovu se k porušování profesních povinností některými obhájci vrací dva regionální listy. HRADECKÉ NOVINY 16. 11. tlumočí informaci ředitele věznice ve Stráži pod Ralskem F. Vacha. Pod nadpisem „**Někteří obhájci udělají za peníze cokoli**“, tvrdí F. Vach mj., že někteří právní zástupci obviněných se chovají krajně neetickým způsobem. Advokáti se údajně snaží k výsledkům dostat mnohdy počítací a ve Stráži zaznamenali i jeden případ, kdy se obhájce pokoušel do věznice propašovat láhev whisky. ■

Podobně i OSTRAVSKÁ SVOBODA pod nadpisem „**Za peníze udělají cokoli**“ týž den uvádí stanovisko ředitele téže věznice k porušování povinností obhájců. ■

Jiný problém obhajoby rozvířilo projednávání případu tzv. sečské vraždy, v němž obvinění opakovaně odvolávali své obhájce pro údajnou ztrátu důvěry ve snaze protahovat řízení, aby byla překročena maximální vazební lhůta a oni museli být propuštěni na svobodu. Velkou pozornost tomuto procesu věnoval opakovaně zejména DENNÍ TELEGRAF 13. 9. Ve zprávě o průběhu procesu uvádí, že obžalovaní se snaží dostat na svobodu argumenty, které slouží k průtahům řízení, přičemž prostředkem k tomu jsou „několikanásobné výměny obhájců, námitky podjatosti soudů, nevolnost apod.“. Podle listu se obžalovaní přitom řídí „dobrymi radami advokátů“. List cituje názor soudce, podle něhož ze zákona vyplývá, že ačkoliv obviněný vypoví v soudní síni svému obhájci plnou moc, advokát je přesto do skončení hlavního líčení povinen hájit práva svého obviněného. V případě, že by v hlavním líčení nerespektovat tuto zákonnou povinnost, obviněný by mohl opustit vazbu a advokát by riskoval jen kárné řízení.

Ze zákona totiž vyplývá, že ačkoliv obviněný vypoví v soudní síni svému obhájci plnou moc, advokát je přesto do skončení hlavního líčení povinen hájit práva svého klienta. V případě, že by právní zástupce v hlavním líčení, těsně před

propuštěním obviněných, nerespektoval tuto zákonnou povinnost, obviněný by mohl opustit vazbu a advokát by „riskoval“ jen kárné řízení. „Pokud je v chování obhájců v případě sečské vraždy zřejmá snaha o uplynutí maximální lhůty vazebního řízení, eventualitu tohoto potrestání riskují,“ řekl nám šéf oddělení trestní legislativy Ministerstva spravedlnosti Vladimír Král.

K tomu uvádíme, že tento názor vychází zřejmě z nesprávné interpretace § 20 odst. 4 zák. o advokacii, podle něhož při odstoupení od smlouvy u poskytování právních služeb je advokát povinen činit veškeré neodkladné úkony tak, aby klient neutrpěl na svých právech nebo oprávněných zájmech újmu. Tato povinnost se totiž vztahuje pouze na případy, kdy zastoupení končí odstoupením od smlouvy advokátem, nikoli ze strany klienta.

Nemůžeme posuzovat, do jaké míry se podíleli na zdržovací taktice obviněných jejich obhájci, a zda a v jakém směru případně porušili své povinnosti. Tato problematika je složitá, trestním řádem neřešená a nepochybně si vyžaduje de lege ferenda vhodné legislativní řešení. S tím počítá i nejnovější námět Ministerstva spravedlnosti ČR na rekodifikaci trestního řádu. ■

K otázce se rovněž vyjadřují HRADECKÉ NOVINY 14. 9. pod názvem „**Lumpům přece nesmíme dát šanci**“. I ony uvádějí názor, že odvolá-li těsně před líčením opětovně obviněný svého advokáta, je obhájce stále ze zákona povinen učinit patřičné úkony, aby nebyl klient zkrácen ve svých právech, a to po celou dobu hlavního líčení.

List uvádí závěrem názor, že by se měla hledat legislativní opatření, která by zamezila, aby výměny advokátů byly zneužitelné a způsobovaly nekonečné protahování soudního procesu. „Vypočítavým lumpům nesmíme dát šanci, aby za své činy nepykali“ – uvádějí noviny závěrem. ■

OSTRAVSKÁ SVOBODA 14. 11. přináší rozhovor s majitelem jedné detektivní kanceláře. Na dotaz, kdo využívá detektivních agentur, odpovídá: „Např. advokáti. Copak dnes má advokát čas sám získávat všechny potřebné informace k obhajobě svého klienta? Tak využije detektivních služeb a my mu ty informace seženem. Zda je může použít či nemůže, to si rozhodne sám. My mu jen garantujeme pravost těchto informací.“ ■

Nejen soudců se týká staň *N. Vybulky* v MLADÉ FRONTĚ DNES (5. 11.), nadepsaná „**Pražští soudci se učí umění soudit**“. Autor mj. uvádí: Mnozí pražští soudci museli pozměnit mínění o vlastní dokonalosti.

Nejde přitom o neznalost zákonů, protože nynější systém vzdělávání soudců se soustřeďuje právě na znalost právních předpisů a jejich aplikaci.

Problém může být, a často i je, v komunikaci mezi soudci a lidmi, kteří k soudu přicházejí nejen jako obžalovaní, ale také jako strany sporu, znalci nebo svědci. Při vzdělávání soudců totiž zůstal zcela opominut fakt, že k umění soudit patří také způsob vystupování, schopnost srozumitelně sdělit svůj názor, účinná argumentace, ale třeba i řazení slov ve větě, mimika a intonace hlasu.

Autor cituje též názor dvou pražských advokátů. Dr. Š. Roman považuje komunikaci před soudem za problém, který se netýká jen soudců, ale i advokátů a státních zástupců. Všichni jsme humanitně vzdělaní, a dělá nám proto potíže porozumět si s velkou skupinou lidí nadaných technickým myšlením. Neškodil by ani trénink v jednání s romskými obyvateli, kteří často dost dobře neovládají český jazyk.

Jiný advokát, který chce zůstat anonymní, byl podle autora vůči vystupování soudců kritičtější, když uvedl:

„Dorozumění se soudci je obtížné, cítím se jako ponížený služebník. Když se u některých snažím prosadit rozumné věci, narážím jako blázen do gumové stěny. Soudci jsou neprůstřední, mají pocit nezdravé jistoty dané jejich praktickou neodvolatelností. Nic je nepřinutí, aby se učili lépe jednat.“

V závěru informuje stať o semináři pořádaném pro Soudcovskou unii odborníky z Nizozemska, na němž se soudci seznámili s teorií vyjednávání a ve dvojicích pak sehráli určitou situaci, např. odhadování o koupi a prodeji pozemků.

Prezident Soudcovské unie dr. Vyklický v této souvislosti uvedl:

Pro českého soudce je dost nezvyklé být takto propírán, zvláště když vás při nesprávném vyjadřování a mimice natáčejí na video.

Učíme se srozumitelně vyjadřovat a přesvědčovat způsobem, který druhou stranu neuráží. Problém je však v tom, že současný soudce pracuje pod tlakem velkého množství práce a nemá dost času, aby se zamyslel nad různými způsoby vyjádření svých myšlenek.

Umění komunikovat s protistranou, se soudy i s kolegy chybí nepochybně i řadě advokátů. ČAK uvažuje o podobném semináři, který byl uspořádán pro soudce, též pro advokátní koncipienty a pro advokáty za součinnosti profesionální agentury. ■

„**Vznikne asociace středního stavu**“ – tak zní nadpis rozhovoru PRÁVA s *ing. Pavlem Dvořákem*, zakladatelem podnikatelské organizace, která chce pracovat na konsolidaci a hájení zájmů nově se formujícího středního stavu. Na otázku, jaký bude hlavní cíl nové organizace, *ing. Dvořák* odpovídá: „Když začínalo Sdružení, tak střední stav neexistoval, teprve začínal, dnes můžeme říci, že

po těch pěti letech už existuje, ať máte na mysli drobné a střední podnikatele, soukromé lékaře, advokáty atd. A toto má být organizace, která má chránit jejich zájmy.“ ■

Závěrem tři stručné zprávy o trestných činech spáchaných na advokátech nebo falešným zástupcem advokáta.

Podle MORAVSKOSLEZSKÉHO DNE (7. 10.) téměř o všechny své celoživotní úspory přišla málem důchodkyně z Ostravy, která svěřila devatenáctileté dívce svou vkladní knížku s tím, že na ni bude ze zahraničí převeden větší finanční obnos. Dívka se vydávala za zaměstnankyni advokátní kanceláře v Praze 5, která údajně vyřizovala poslední vůli příbuzného, který žil dlouhá léta v cizině a před smrtí jí odkázal větší část svého majetku. Důchodkyně podlehla těmto argumentům a vydala svou knížku s celoživotními úsporami. Údajná pracovnice advokátní kanceláře na převzetí vkladní knížky vydala stvrzenku s falešným razítkem. Přibližně za 40 minut došlo k pokusu o vybrání vkladu a pachatelka byla zadržena. ■

Zajímavou vyděračskou historku zaznamenaly PRAŽSKÉ NOVINY 22. 10. Před několika dny ukradl neznámý zloděj v jedné pražské advokátní kanceláři softwarové zařízení. Tyto věci se dostaly do rukou vyděrače. Zvedl telefonní sluchátko a vytočil telefon poškozeného advokáta. Nabídl advokátovi „obchod“. Požadoval 100 000,- Kč na ruku a pokud je nedostane, hrozil opětovnou lupičskou návštěvou v kanceláři a zveřejněním osobních dat klientů. Advokát se na domluvenou schůzku dostavil po předchozím oznámení policii. Vyděrač byl při převzetí stotisícové částky zadržen. ■

A nakonec místo obvyklého úsměvného příspěvku tentokrát další smutnou kapitolu z kriminálních praktik, i když mimo naše hranice. LIDOVÉ NOVINY a další deníky přinesly 11. 11. zprávu o tom, že silná exploze probudila v noci obyvatele bytu na Budapeštské ulici v Košicích. Exploze způsobila dosud neznámá trhavina umístěná pod automobilem Škoda Forman, který náležel jednomu košickému advokátovi. Automobil byl úplně zdemolován a navzdory včasnému zásahu hasičů shořel. Pachatel je zatím neznámý. ■

Z ODBORNÝCH ČASOPISŮ

Řazeno abecedně
Připravuje A. D.

AD NOTAM 1996, ročník 2

Číslo 5

- Eliáš K.: Neplatnost usnesení valné hromady spol. s r. o. v novelizované úpravě obchodního zákoníku
Mikeš J.: Nad novelami katastrálních zákonů (katastrální blýskání na časy)
Žižlavský M.: Prodej nemovitosti správcem konkurzní podstaty
Wawerka K.: Patří náklady pohřbu do pasiv dědictví?
Hofmeister H.: Moderní pozemková kniha – základní hmotně a procesně právní problémy (pokračování)
von Westphalen E.: Právní institut svěřenské správy v německém právu
Soudní rozhodnutí – Zprávy z Notářské komory

DANĚ 1996, ročník IV

Číslo 9

- Špička J.: Novela zákona o cenných papírech
Rašovská I.: Zástavní právo obecně a přednostní zákonné zástavní právo uplatňované finančními úřady
Škamповá K., Škampa J., Nesrovnal J.: Doplnění k článku „Daňové a účetní aspekty přeměny společnosti dle obchodního zákoníku“
Výklad a aplikace vybraných ustanovení zákona o daních z příjmů (spolupracovníci redakční rady časopisu Daně)
Chmelík M.: Vymáhání daňových nedoplatků a „přiměřené“ použití o. s. ř.
Šabacký J.: Povinnosti právnických a fyzických osob v návaznosti na zákony o všeobecném zdravotním pojištění platné k 1. 7. 1996

Číslo 10

- Zima Z.: Problematika zdaňování firem v EU
Šoupal P.: Účetní problémy vznikající v spol. s r. o. při zániku účasti společníka
Kunc J. a kol.: Ceny v zákonné úpravě ve vazbě na cenovou kontrolu
Malík R.: Výběr ze soudních rozhodnutí ve věcech daní a poplatků

Pokorná J.: K novelizovanému znění obchodního zákoníku

Boněk V.: Výkon daňové správy v českých zemích před II. světovou válkou

Číslo 11

Škampa J., Šnek V.: Kritická místa zákona o DPH a možnosti jejich legislativních úprav

Chmelík M.: Daňové úniky a jejich příčiny

Jonák Z.: Daňové podvody

Dojiva S.: Technické zhodnocení

Jirásková Z., Šneberková A.: Místní poplatky

Moravec J.: Celní zákon

Sadovský Z.: Vývoj výchovy a vzdělávání v oboru daní v České republice

KRIMINALISTIKA 1996, ročník XXIX

Číslo 2

Čírtková L.: Poskytování pomoci v situacích nouze jako psychologický problém

Sejčová, L.: Masovokomunikačné prostriedky a kriminalista

Cejp M.: Předmět výzkumu: vydírání

Číslo 3

Musil J., Sak P.: Semrád J.: Role policie ve společnosti a co od ní očekává česká veřejnost

Fendrych M., Souček J., Zátorský J. a kol.: Organizovaný zločin v České republice (jednotný meziresortní program postupu proti organizovanému zločinu)

Kratochvíl V.: Nad jedním rozhodnutím Ústavního soudu ČR (k otázce nena-stoupení služby v ozbrojených silách)

Vychodil M.: Právní styk s cizinou v trestním řízení

OBCHODNÍ PRÁVO 1996, ročník 5

Číslo 7–8

Müller M.: Práva a povinnosti kupujících v mezinárodní kupní smlouvě

Horzinková E.: Zadávání veřejných zakázek po novele

Pohl T.: Několik úvah o obchodní justici

Svoboda C.: Obecné principy nové kodifikace občanského soudního řádu

Z rozhodovací praxe

Číslo 9

Rozehnalová N.: Rozbor některých ustanovení Pravidel Arbitrážního centra při WIPO

Zoulík F.: Změny konkurzního práva v České republice

Z rozhodovací praxe

Horzinková E.: Provozování živnosti zahraniční osobou

Číslo 10

Kuba B.: Novinky v katastrálních zákonech

Blažek S.: Je možno odporovat úplatným právním úkonům?

Z rozhodovací praxe

Bažantová I.: Mimosoudní řešení obchodního sporu

Dohody o ochraně a podpoře investic (informace)

PRÁVNÍ PRAXE 1996, ročník XLIV

Číslo 8–9

Sotolář A., Šámal P., Sovák Z., Král V., Stibořík V.: Ke koncepci rekodifikace trestního procesu

Šámal P., Sotolář A., Sovák Z.: K nové koncepci dokazování v trestním řízení

Sotolář A., Sovák Z., Šámal P.: Italský model dokazování v trestních věcech

Kratochvíl V.: Zásada osamostatnění účastenství; argumenty „pro“ a „proti“.

Stanovisko Společnosti pro pracovní právo a právo sociálního zabezpečení k připravované rekodifikaci občanského a pracovního práva

Kalenská M.: Zruší se v České republice zákoník práce?

Výňatek z Úvodní zprávy České republiky o plnění Úmluvy o právech dítěte v letech 1993–1994, kterou zpracovala vláda ČR pro OSN

Zoulík F.: Průvodní zpráva k materiálu „Koncepce nového civilního kodexu“

PRÁVNÍ PRAXE V PODNIKÁNÍ 1996, ročník 5

Číslo 6

Marek K.: K obchodním závazkovým vztahům (podle obchodního zákoníku)

Bejček J.: Odpovědnost za pravost podpisu

Hlavsa P.: Poznámky k novele zákona o konkurzu a vyrovnání

Z judikatury

Eliáš K.: Změna výše obchodního podílu a míry podílu na zisku ve společnosti s ručením omezeným

Dotazy a odpovědi: Započtení vzájemných pohledávek. – Zrušení a zánik obchodní společnosti

Číslo 7–8

- Eliáš K.: K některým sporným otázkám rozhodování valné hromady s. r. o. o změnách společenské smlouvy
- Růžička K.: Několik poznámek k rozhodčímu řízení v České republice
- Pauknerová M.: Tzv. nutně použitelné normy před rozhodčím soudem při HK ČR a AK ČR
- Marek K.: K některým otázkám smlouvy o dílo ve výstavbě podle obchodního zákoníku
- Bejček J.: Mimořádná valná hromada banky v období nucené správy
- Marek K.: K poskytování úvěrů
- Z judikatury
- Dotazy a odpovědi: Příkázání pohledávky z účtu u banky. – Oprávnění likvidátora státního podniku uzavřít smlouvu. Pronájem pozemku mezi podnikateli. – Věcná příslušnost soudu. – Převod spoluvlastnického podílu. – Odstranění vad podání.
- Derka L.: Několik poznámek k rozsudku pro uznání a rozsudku pro zmeškání
- Nový K.: Nová úprava účasti zaměstnanců, zaměstnavatelů a osob samostatně výdělečně činných na nemocenském, zdravotním a sociálním (důchodovém) pojištění
- Kastner L.: Ochranné známky
- Černá S.: Koncernové právo v německé úpravě (I. část)

Číslo 9

- Eliáš K.: Společenská smlouva o založení společnosti s ručením omezeným a stanov s. r. o.
- Z judikatury
- Dotazy a odpovědi: Nájem nebytových prostor. – Obnova řízení v případě vydání rozsudku pro uznání.
- Zdražil M.: K poctivosti v obchodním styku
- Černá S.: Koncernové právo v německé úpravě (II. část)

Číslo 10

- Marek K.: K realizaci dodávky investičního celku uzavřením komisionářské smlouvy
- Kovařík Z.: Protestace domicilovaných směnek pro neplacení
- Z judikatury
- Dotazy a odpovědi: Věcná příslušnost soudu v případech nerozlučného společenství v obchodních věcech. – Důvodnost podaného návrhu při zastavení řízení
- Mates P.: Oprávnění Policie České republiky podle zákona o barvení a značkování paliv

Metodický pokyn k postupu okresních úřadů a ostatních orgánů státní správy při úpravě vztahů vlastníků jednotek k pozemkům ve vlastnictví státu podle § 21, odst. 4 zák. č. 72/1994 Sb.

Faltejšek Z.: Kupní smlouva

Mazák J.: Súdny exekútor a exekučná činnosť v Slovenskej republike

PRÁVNÍ RÁDCE 1996, ročník IV

Číslo 10

Bartošíková M.: O sbírce listin a důvěře veřejnosti v právo

Sauer K.: Formální náležitosti převodu pozemků (právní srovnání a právně politické poznámky)

Kozel R.: Soudní výkon rozhodnutí na nemovitosti

Klein B.: Hypoteční právo v roce dva

Hladký J.: Uplatňování výdajů na pracovní cesty při použití silničních motorových vozidel

Zákony o zaměstnanosti a předpisy prováděcí (M. Pelikán)

Oršula J., Pichrt J.: Odpovědnost za porušení povinností při souběhu zaměstnání a výkonu funkce statutárního orgánu

Barák J.: Legislativní pravidla a legislativní proces – 4. část

Vrcha P.: Podání ve věcech podle transformačního zákona

Právní poradna

Chmelík M.: Dlužníkem po česku

Číslo 11

Vantuch P.: Rozporuplné hypotéky

Grulich T.: Zástavní právo a výkon rozhodnutí

Prokopová A.: Úvaha o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí

Jindřich M.: Notářské zápisy a novela obchodního zákoníku

Marek K.: Doby plnění u smluv ve výstavbě podle obchodního práva

Chalupa R.: Indosament a jeho pravidelné účinky

Janoušek L., Kubačáková H.: Zdanění nákupu nemovitostí a ojetých aut za účelem jejich dalšího prodeje

Nedorost L.: Správní rozhodnutí a správní akty

Zákon ČNR č. 591/1992 Sb., o cenných papírech (úplné znění)

Zrůtský J.: Konkurenční ujednání v pracovních smlouvách

Bejček J.: K obsahovým otázkám právního studia

Barák J.: Legislativní pravidla a legislativní proces – 5. část

Schulz J.: Exkulpace podnikatelských subjektů při nesplnění stanovených povinností

Právní poradna

Kropáč O.: Zkušenosti s restitucemi z hlediska spoluúčasti státních orgánů

Mates P.: Ještě ke „konkretizaci“ samostatné působnosti obcí

PRÁVNÍ ROZHLEDY 1996, ročník 4

Číslo 9

Kopáč L., Švestka J.: Obchodní podíl – bezpodílové spoluvlastnictví manželů a zástavní právo

Eliáš E.: Schopnost valné hromady společnosti s r. o. usnášet se

Sládeček V.: K jednomu aspektu práva na spravedlivý proces: judikatura evropská a česká

Macur J.: Dokazování v civilním procesu Velké Británie a Spojených států amerických
Svobodová Y.: Ještě k tzv. konkurenčním doložkám v pracovních smlouvách

Mates P.: Zamyšlení nad ochranou osobních údajů a o rozporech právní úpravy

Balaš V.: Ještě jednou k chovu nebezpečných druhů zvířat

Soudní rozhodnutí, mimo jiné rozsudky rakouského Nejvyššího soudního dvora k nabytí vlastnictví v dobré víře s obsáhlou poznámkou V. Knappa

Číslo 10

Doležilek J.: Soutěžní doložka v českém pracovním právu

Kindl M.: Přehlednutelné novely obchodního zákoníku

Chalupa R.: Směnka na jméno a směnka na doručitele

Elek Š.: Výkon rozhodnutí postižením cenných papírů

Vantuch P.: K možnostem utajení totožnosti svědka dle trestního řádu

Pekárek M.: Nad jedním soudním rozhodnutím (§ 6 zák. o půdě)

Štraus J.: Nad jedním rozhodnutím (náhrada nákladů řízení)

Schwarzová D., David L.: K formě oznámení zaměstnance podle § 61 odst. 1 zákoníku práce

Soudní rozhodnutí (též evropské právo)

Číslo 11

Příb J.: Nová koncepce občanského zákoníku a pracovní právo

Štenglová I.: K novele obchodního zákoníku

Půry F., Šámal P.: Ještě k problematice promlčení trestnosti činů ve vztahu k zá-
kazu retroaktivity nepříznivějšího zákona v neprospěch pachatele

Jindřich M.: Důsledky přijetí principu vkladu do katastru nemovitostí bez zásady,
že stavba je součástí pozemku

Procházka A.: Rozdílnost normativního obsahu článků ústavní Listiny základních
práv a svobod

Piltz A., Schmitz W.: Vývoj v ochraně osobnostních práv v současné německé judikatuře

Zrůtký J.: Konkurenční ujednání v pracovních smlouvách

Júzlová Z.: Znovu k problematice zániku některých zástavních práv při změně vlastnictví nemovitostí

Vašíček M.: K zániku zástavního práva k nemovitosti při odstoupení od smlouvy Soudní rozhodnutí (též Spolkový soudní dvůr SRN)

PRÁVNÍK 1996, ročník CXXXV

Číslo 10–11

Kostečka J.: Kolektivní smlouva jako autoromní právo tvorná lex contractus a některé teoretické otázky s tím spojené

Šejvl M.: Evropské společenství a lidská práva

Šturma P.: Zdokonalený mechanismus ochrany sociálních práv; kolektivní stížnosti podle Dodatkového protokolu k Evropské sociální chartě

Bertelmann K.: Politická demokracie, „Společnost organizací“ a samospráva (K některým problémům současné demokracie)

Kindl M., Varvařovský P.: Problémy vzniku více vlastnických práv k téže věci

Pauly J.: Novela zákona o cenných papírech

PRÁVO A PODNIKÁNÍ 1996, ročník V

Číslo 9

Plíva S.: Změny v právní úpravě zadávání veřejných zakázek

Elek Š.: Novelizace zákona o cenných papírech a vydávání dluhopisů, vkladních listů a vkladových certifikátů

Kuba B.: Nové katastrální zákony

Palivec P.: Platební tituly a konstantní symboly v zahraničním platebním styku

Chalupa R.: Prominutí protestační povinnosti

Karfík Z.: Zásahy státu do vlastnictví k pozemkům

Samek V.: Penzijní připojištění – současný stav a perspektivy

Marková H.: Poplatky v roce 1996

Číslo 10

Plíva S.: Stanovy akciové společnosti a novela obchodního zákoníku

Bartošíková M.: Obchodní rejstřík po novele obchodního zákoníku

Tomášek M.: Podnikání bank přes hranice státu podle práva Evropských společenství

Kuba B.: Nové katastrální zákony

Marková H.: Poplatky v roce 1996

Guoth J.: Úvěry, půjčky a kolektivní investování

Číslo 11

Müller Z.: O výkladu zákona a o živnostenském podnikání

Faldyna F.: Nad jedním judikátem Nejvyššího soudu k zástavnímu právu

Vantuch P.: Podnikatel, neobvyklé obchody a praní špinavých peněz

Tomášek M.: Podnikání bank přes hranice státu podle práva Evropských společenství

Guoth J.: Vliv novel zákonů usměrňujících činnost na našem kapitálovém trhu v oblasti kolektivního investování

PRÁVO A ZAMĚSTNÁNÍ 1996, ročník II

Číslo 9

Kubínková M.: K návrhu koncepce nového občanského zákoníku

Novotná E.: Politika zaměstnanosti v Evropské unii se zřetelem k její realizaci ve Francii

Štangová V.: K právní úpravě skončení pracovního poměru

Bognárová V.: Pracovní poměr založený jmenováním

David L.: Neplatnost rozvázání pracovního poměru v průběhu privatizace

Ryba J.: Zamyšlení nad právní povahou republikací

Brejcha A.: Subjektivní a objektivní odpovědnost v důchodovém pojištění

Číslo 10

Pracovní právo – kam s ním? (stanovisko redakční rady)

Falbr R.: Proč chceme pracovní právo

Pracovní právo anebo jak hrách na stěnu házeti (Stanovisko konfederace umění a kultury)

Bognárová V.: Pracovněprávní vztahy členů statutárních orgánů

Štangová V.: K právní úpravě náhrady škody v pracovním právu

Dostálová E.: Druhé zvýšení důchodů v roce 1996

Voříšek V.: Výplata starobního důchodu při další výdělečné činnosti

Ryba J.: Některé poznatky z aplikace zákona o důchodovém pojištění

Budilová A.: Posuzování zdravotního stavu pro uznání invalidity

Burdová E.: Provádění zákona o státní sociální podpoře ve vztahu k jiným právním předpisům

Číslo 11

Kalenská M.: Koncepce nového občanského zákoníku a zákoník práce

Týc J., Kottnauer A.: Perspektivy vývoje pracovního práva v České republice
Tröster P.: Evropský kongres pracovního práva a sociálního zabezpečení
Štangová V.: K právní úpravě náhrady škody v pracovním právu
Brejcha A.: Dokazování při řízení o dávkách důchodového pojištění

SPRÁVNÍ PRÁVO 1996, ročník XXIX

Číslo 4

Veselý T., Sládeček V.: Stížnosti na policii v České republice
Stolínová J.: Ohlédnutí za zdravotnickou legislativou po roce 1989
Výběr soudních rozhodnutí ve věcech správních
Vidláková O.: Veřejná správa v OECD

TRESTNÍ PRÁVO 1996, ročník 1

Číslo 9

Vantuch P.: Úřední záznam dle § 158 odst. 4 trestního řádu ve světle Ústavy ČR,
Listiny základních práv a svobod a vyhlášených mezinárodních smluv
Púry F., Šámal P.: Ještě k trestní odpovědnosti osob jednajících za právnické
osoby
Fenyk J.: Nezávislý státní zástupce?

Číslo 10

Vantuch P.: Ke koncepci rekodifikace trestního práva hmotného v ČR
Teryngel J.: K otázce materiálního a formálního pojetí trestného činu
Koukal P.: K úpravě trestního postihu podvodného jednání (de lege ferenda)
Dolenský A., Písařík J.: Proč se člen ostrahy musí zodpovídat za zadržení pa-
chatele při krádeži majetku střežené organizace?
Píkna B.: Téma legalizace drog jako závažný právní a společenský problém

Číslo 11

Kučera P.: Rekodifikace po roce
Dolenský A.: Poznámky k rekodifikaci
Coufal P., Kučera P.: Několik poznámek k úvaze o nezávislosti státního zástup-
ce
Hasch K.: Některé aktuální otázky rozhodování soudů při uskutečňování právní-
ho styku s cizinou v trestním řízení
Píkna B.: Téma legalizace drog jako závažný právní a společenský problém
Marešová H.: Sociálně patologické jevy a kriminalita u mladistvých v kontextu vý-
voje společnosti

Z D E O D S T Ř Í H N Ě T E

ZÁVAZNÁ PŘIHLÁŠKA NA ŠKOLENÍ ADVOKÁTNÍCH KONCIPIENTŮ

(§ 3 usnesení představenstva České advokátní komory ze dne 11. 6. 1991,
o výchově advokátních koncipientů)

Tuto přihlášku je nutné zaslat do 15. 2. 1997

(přihlášky zaslané po tomto datu budou zařazeny pouze v případě volné ubytovací kapacity školicího střediska)

Závazně se přihlašuji na seminář:

- 1) základní** konaný ve dnech 21. – 25. 4. 1997 v Seči
- 2) civilistický** konaný ve dnech 7. – 11. 4. 1997 v Brně,
hotel Santon
- 3) trestní** konaný ve dnech 12. – 16. 5. 1997 v Krkonoších,
Přední Labská
- 4) výběrový** konaný ve dnech 18. – 21. 3. 1997 v Seči

Vyznačte křížkem seminář, na který se přihlašujete.

Prosíme níže uvedená data koncipienta – žadatele o seminář vyplňte hůlkovým písmem.

Titul, příjmení, jméno _____

rodné číslo: _____

č. osvědčení koncipienta: _____

č. telefonu koncipienta vč. předvolby (kancelář, byt): _____

Adresa, na kterou Vám máme zaslat pozvánku na vybraný seminář
(uvést i PSČ)

datum:

podpis koncipienta:

podpis zaměstnavatele-advokáta:

Máte-li zájem o některá starší čísla Bulletinu advokacie, můžete si o ně napsat na adresu firmy REGO. Čísla budeme rozesílat do vyčerpání zásob podle pořadí objednávek.

Milan HORÁK
firma REGO
P. O. BOX 66, 161 00 Praha 6

BULLETIN ADVOKACIE, vydává Česká advokátní komora v nakladatelství REGO, P. O. BOX 66, 161 00 Praha 6. Vychází 10x ročně. Přetisk povolen jen se souhlasem redakce. Adresa redakce: Česká advokátní komora, Národní třída 16, 110 00 Praha 1, tel. 24 91 36 06.

Šéfredaktor: JUDr. Václav Mandák, CSc. Redaktor: JUDr., PhDr. Stanislav Balík. Redakce: JUDr. Jiří Balašík, JUDr. Jana Doležalová, JUDr. Milan Holub, CSc., JUDr. Ladislav Krym, JUDr. Jan Luhan, JUDr. Olga Peřinová, JUDr. Tomáš Pohl, JUDr. Luboš Tichý, CSc.

Objednávky předplatného zasílejte na adresu: ČAK, Národní třída 16, 110 00 Praha 1.

Cena čísla 31,50 Kč, zvýhodněné roční předplatné 262,50 Kč včetně DPH, plus poštovné. Advokátům a advokátním koncipientům se rozesílá zdarma.

Toto číslo bylo dáno do tisku 3. prosince 1996

Sazba: Dr. Josef Ženka, Praha 8.

Tisk: Agrodát, a. s., Nové Město u Chlumce nad Cidlinou.

MK ČR 6469 ISSN 1210-6348

Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím pošt Praha, č. j. NP 592/1993 ze dne 13. 4. 1993.
